

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΜΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Βιωσιμότητα και Επιχειρηματικότητα

Αμαλία Στασινού

Επιβλέπουσα: Αικατερίνη Γαλανού

Αναπλ. Καθηγήτρια

Ιωάννινα, Δεκέμβριος, 2023

Sustainability and Entrepreneurship

Εγκρίθηκε από τριμελή εξεταστική επιτροπή

Ιωάννινα, 8/1/2024

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Επιβλέπουσα καθηγήτρια

Αικατερίνη Γαλανού,

Αναπλ. Καθηγήτρια

2. Μέλος επιτροπής

Κόλιας Γεώργιος,

Επίκουρος Καθηγητής

3. Μέλος επιτροπής

Τριάρχη Ειρήνη,

Λέκτορας

© Στασινού Αμαλία, 2023.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις κυρώσεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία είναι εκ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Στασινού Αμαλία

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της συγγραφής της παρούσας διπλωματικής εργασίας με θέμα «Βιωσιμότητα και Επιχειρηματικότητα» θα ήθελα να ευχαριστήσω από καρδιάς την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου Κα Αικατερίνη Γαλανού για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε και την καθοδήγηση που μου προσέφερε καθόλη τη διάρκεια εκπόνησης της εργασίας. Οι συμβουλές της και η εμπειρία της ήταν πραγματικά πολύτιμες.

Ακόμη θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου, τον σύζυγο και τα παιδιά μου για την ανεξάντλητη υποστήριξη που μου προσέφεραν σε όλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών μου σπουδών. Η αμέριστη συμπαράστασή τους με βοήθησε να ανταπεξέλθω σε όλες τις πιέσεις και προκλήσεις που καλέστηκα να αντιμετωπίσω.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αυτή η εργασία προσπαθεί να αναδείξει σημεία-προκλήσεις που προέρχονται από τον συνδυασμό Βιωσιμότητας και Επιχειρηματικότητας, δίνοντας έμφαση στον κεντρικό ρόλο της βιώσιμης ανάπτυξης στη διαμόρφωση επιχειρηματικών μοντέλων για το παρόν και το μέλλον. Ανακαλύπτοντας την ιστορία, τη σημασία και τους ποικίλους ρόλους των στρατηγικών Βιωσιμότητας τόσο σε εγχώριο όσο και σε διεθνές επίπεδο, η εργασία διερευνά πώς η επιχειρηματικότητα ευθυγραμμίζεται με τις παγκόσμιες φιλοδοξίες βιώσιμης ανάπτυξης. Οι επόμενες ενότητες ρίχνουν φως στην ευθυγράμμιση των επιχειρηματικών στόχων με τις περιβαλλοντικές ανησυχίες, τις στρατηγικές για διαρκή βιωσιμότητα των επιχειρήσεων και τα συγκεκριμένα μέτρα που υιοθετούν οι επιχειρήσεις. Δύο σε βάθος περιπτωσιολογικές μελέτες θα παραδειγματίσουν τις πραγματικές εφαρμογές αυτών των εννοιών, παρέχοντας απτές γνώσεις σε αυτή τη σύνθεση οικολογίας και οικονομίας.

Εξαιρώντας τα ερωτηματολόγια, αυτή η μελέτη χρησιμοποιεί ανάλυση μελετών περίπτωσης. Συγκεκριμένα επιλέξαμε 2 επιχειρήσεις για να εξετάσουμε ένα ευρύ φάσμα πράσινων ενεργειών. Κάθε περίπτωση θα ελέγχεται για πράγματα όπως τα πράσινα βήματα που έκαναν, ποια θέματα συναντήθηκαν, τα επιχειρηματικά σχέδια που χρησιμοποίησαν και τα αποτελέσματα που πήραν. Αυτή η μέθοδος μας επιτρέπει να κατανοήσουμε και να συγκρίνουμε πλήρως κάθε περίπτωση, εντοπίζοντας κοινές τάσεις, βασικές διαφορές και σημαντικά σημεία.

Το πρώτο κεφάλαιο της διπλωματικής εργασίας αποτελεί την εισαγωγή στο θέμα όπου καταγράφεται πως η βιώσιμη ανάπτυξη κυριαρχεί τα τελευταία χρόνια προκαλώντας αυξημένη προσοχή στην ενσωμάτωση περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών παραμέτρων σε διάφορους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στη βιώσιμη ανάπτυξη. Καταγράφεται η εννοιολογική της προσέγγιση, η σημασία και οι στόχοι της καθώς και μία σύντομη ανασκόπηση.

Το τρίτο κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στην παγκόσμια και εγχώρια βιώσιμη ανάπτυξη αναπτύσσοντας το ρόλο που διαδραματίζει η βιώσιμη ανάπτυξη τόσο στον Ελλαδικό χώρο αλλά και σε διεθνές επίπεδο. Στο τέταρτο κεφάλαιο καταγράφονται οι στόχοι της φιλικής προς το περιβάλλον ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας, οι στρατηγικές για τη

μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα, τα πράσινα επιχειρηματικά πρωτόκολλα και μέτρα καθώς και τα πλεονεκτήματα και τα πιθανά εμπόδια της βιωσιμότητας.

Στο πέμπτο κεφάλαιο η διπλωματική παρουσιάζει μελέτες δύο επιχειρήσεων, του Zara και της Vodafone με στόχο να εξεταστεί το φάσμα των πράσινων ενεργειών που υιοθέτησαν. Πιο συγκεκριμένα ερευνούνται τα πράσινα βήματα που έκαναν οι επιχειρήσεις αυτές, τα θέματα που συνάντησαν, τα επιχειρηματικά σχέδια που χρησιμοποίησαν και τέλος τα αποτελέσματα που έλαβαν.

Λέξεις-κλειδιά: *Βιώσιμη ανάπτυξη, πράσινες ενέργειες, στρατηγικές, πλεονεκτήματα, εμπόδια*

ABSTRACT

This paper tries to give prominence to signs-challenges that originate from the combination of the Sustainability and Entrepreneurship, emphasizing the central role of sustainable development in shaping business models for the present and the future. Tracing the history, significance and varied roles of Sustainability strategies both domestically and internationally, the paper explores how entrepreneurship aligns with global aspirations for sustainable development. The following sections shed light on aligning business goals with environmental concerns, strategies for sustainable business sustainability, and specific measures businesses are adopting. Two in-depth case studies will exemplify real-world applications of these concepts, providing tangible insights into this synthesis of ecology and economics.

Excluding questionnaires, this study uses case study analysis. In particular we selected 2 companies to examine a wide range of green actions. Each case will be checked for things like the green steps they took, what issues they encountered, the business plans they used and the results they got. This method allows us to fully understand and compare each case, identifying common trends, key differences and highlights.

The first chapter of the thesis is the introduction to the topic where it is documented that sustainable development has been dominating in recent years causing increased attention to the integration of environmental, social and economic aspects in various sectors of human activity.

The second chapter deals with sustainable development. Its conceptual approach, meaning and objectives are listed as well as a brief review.

The third chapter is devoted to global and domestic sustainable development, developing the role of sustainable development both in Greece and internationally. The fourth chapter lists the objectives of environmentally friendly business development, strategies for long-term sustainability, green business protocols and measures, and the development of green business strategies and measures.

In fifth chapter the thesis presents studies of two companies, Zara and Vodafone, in order to examine the range of green actions they have adopted. More specifically, the green steps these companies took, the issues they encountered, the business plans they used and finally the results they received are investigated.

Keywords: *Sustainable development, green actions, strategies, advantages, obstacles*

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
ABSTRACT.....	7
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	9
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	11
Κεφάλαιο 2ο: Βιώσιμη Ανάπτυξη.....	13
2.1 Ορισμός.....	13
2.2 Ιστορικό Πλαίσιο	14
2.3 Σημασία και οι Στόχοι της Βιώσιμης Ανάπτυξης.....	20
2.4 Σκοπός της Έρευνας.....	25
Κεφάλαιο 3ο: Παγκόσμια και Εγχώρια Βιώσιμη Ανάπτυξη.....	26
3.1 Ο ρόλος της Βιώσιμης Ανάπτυξης στον Ελλαδικό Χώρο	32
3.2 Ο ρόλος της Βιώσιμης Ανάπτυξης σε Διεθνές Επίπεδο	35
3.3 Βιωσιμότητα και Επιχειρηματικότητα	38
Κεφάλαιο 4ο: Στόχοι Φιλικής προς το Περιβάλλον Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας.....	44
4.2 Στρατηγικές για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων	47
4.3 Πράσινα επιχειρηματικά πρωτόκολλα και μέτρα	50
4.4 Πλεονεκτήματα και πιθανά εμπόδια της βιωσιμότητας	55
Κεφάλαιο 5ο: Μελέτες Περίπτωσης.....	60
5.1 Μελέτη Περίπτωσης 1 Zara.....	60
5.2 Μελέτη Περίπτωσης 2 Vodafone.....	63
Κεφάλαιο 6ο : Συζήτηση.....	66
Κεφάλαιο 7ο: Συμπέρασμα	68
Κεφάλαιο 8ο: Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα	71
Βιβλιογραφικές Αναφορές	73

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία	73
Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία	74
Ηλεκτρονικές Πηγές	81

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια το θέμα της βιωσιμότητας έχει βρεθεί στο επίκεντρο εκτεταμένων επισκοπήσεων και συζητήσεων σε παγκόσμιο επίπεδο. Η βιωσιμότητα έχει συγκεντρώσει σημαντική προσοχή στη διεθνή και παγκόσμια βιβλιογραφία δεδομένων των κρίσιμων προκλήσεων που θέτει η κλιματική αλλαγή, η εξάντληση των πόρων και οι κοινωνικές ανισότητες (Moya – Clemente et al., 2018). Η βιωσιμότητα είναι εγγενώς διεπιστημονική και η βιβλιογραφία αυτό το αντανακλά, καθώς αντλεί ιδέες από τομείς όπως η περιβαλλοντική επιστήμη, η οικονομία, η κοινωνιολογία, οι επιχειρήσεις, η μηχανική και άλλοι.

Η διασταύρωση της βιωσιμότητας και της επιχειρηματικότητας είναι ένα δυναμικό και εξελισσόμενο πεδίο που διερευνά πώς οι επιχειρηματικές δραστηριότητες μπορούν να συμβάλουν στην περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική βιωσιμότητα (Teran – Yerep et al., 2020). Στις μέρες μας οι επιχειρηματίες διερευνούν καινοτόμα επιχειρηματικά μοντέλα που δίνουν προτεραιότητα στη βιωσιμότητα. Αυτό περιλαμβάνει μοντέλα κυκλικής οικονομίας, όπου τα προϊόντα σχεδιάζονται για ανθεκτικότητα, επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση και οι επιχειρήσεις στοχεύουν στην ελαχιστοποίηση των αποβλήτων και των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η κοινωνική επιχειρηματικότητα επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση κοινωνικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων μέσω επιχειρηματικών λύσεων. Οι επιχειρηματίες σε αυτόν τον χώρο συχνά δημιουργούν επιχειρήσεις με διττό σκοπό, με στόχο να δημιουργήσουν τόσο οικονομικές αποδόσεις όσο και θετικά κοινωνικά ή περιβαλλοντικά αποτελέσματα (Watson et al., 2023).

Επίσης, η επιχειρηματικότητα στις βιώσιμες τεχνολογίες ακμάζει, με νεοφυείς επιχειρήσεις που αναπτύσσουν λύσεις καθαρής ενέργειας, τεχνολογίες βιώσιμης γεωργίας, συστήματα καθαρισμού νερού και άλλες καινοτομίες που αποσκοπούν στη μείωση του οικολογικού αποτυπώματος διαφόρων βιομηχανιών (Gast et al., 2017). Οι επενδυτές επιπτώσεων υποστηρίζουν επιχειρηματίες και νεοσύστατες επιχειρήσεις που επιδεικνύουν δέσμευση για βιωσιμότητα. Αυτή η μορφή επένδυσης επιδιώκει τόσο οικονομικές αποδόσεις όσο και θετικές κοινωνικές ή περιβαλλοντικές επιπτώσεις, ευθυγραμμιζόμενη με τις αρχές της αειφορίας (Dacin et al., 2011).

Τα τελευταία χρόνια οι οικονομικές οντότητες ενσωματώνουν όλο και περισσότερο τις αρχές της ΕΚΕ στις επιχειρήσεις τους, αναγνωρίζοντας τη σημασία των υπεύθυνων και ηθικών επιχειρηματικών πρακτικών μέσα από την εξέταση των κοινωνικών και

περιβαλλοντικών επιπτώσεων των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και τη λήψη μέτρων για τη θετική συμβολή στην κοινωνία. Επιπλέον, οι οικολογικά ευαίσθητοι ιδιοκτήτες επιχειρήσεων επικεντρώνονται στη δημιουργία επιχειρήσεων που είναι περιβαλλοντικά βιώσιμες σε τομείς των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, της βιώσιμης μόδας, των προϊόντων με μηδενικά απόβλητα και των φιλικών προς το περιβάλλον υπηρεσιών. Οι επιχειρηματίες αυτού του χώρου δίνουν προτεραιότητα στην ελαχιστοποίηση του οικολογικού τους αποτυπώματος (Dean & McMullen, 2007).

Η ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στην επιχειρηματικότητα δεν αποτελεί μόνο μια απάντηση στις περιβαλλοντικές και κοινωνικές προκλήσεις, αλλά και μια ευκαιρία για τις επιχειρήσεις να ευδοκιμήσουν σε έναν κόσμο όπου οι καταναλωτές και οι επενδυτές δίνουν όλο και μεγαλύτερη προτεραιότητα σε ηθικές και βιώσιμες πρακτικές. Αυτή η δυναμική τομή συνεχίζει να εξελίσσεται καθώς οι επιχειρηματίες αναζητούν καινοτόμες λύσεις σε παγκόσμια ζητήματα βιωσιμότητας.

Ολοκληρώνοντας, στην παρούσα εργασία εξετάζοντας αναλυτικά τους πυλώνες της βιωσιμότητας καθώς και το ρόλο της βιώσιμης ανάπτυξης στην επιχειρηματικότητα καταγράφονται περιπτώσιολογικές μελέτες, οι οποίες στοχεύουν στην παροχή πρακτικών γνώσεων και στην καταγραφή παραδειγμάτων από τον πραγματικό κόσμο. Η παρούσα μελέτη έχει στόχο να συμβάλει στον αυξανόμενο όγκο γνώσεων για τη βιώσιμη επιχειρηματικότητα και τις δυνατότητες της για την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης. Σκοπός της είναι η διερεύνηση ώστε να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα για το σημείο που διασταυρώνονται η βιώσιμη ανάπτυξη με την επιχειρηματικότητα καθώς και ποιες βιώσιμες πρακτικές εφαρμόζουν οι βιώσιμοι επιχειρηματίες.

Κεφάλαιο 2ο: Βιώσιμη Ανάπτυξη

2.1 Ορισμός

Στην ουσία, η αειφόρος ανάπτυξη επιδιώκει την αρμονία μεταξύ της οικονομικής προόδου, της κοινωνικής ισότητας και της οικολογικής προστασίας, (Brundtland, 1987). Με την πάροδο του χρόνου, αυτή η έννοια μετατράπηκε από μια υψηλή έννοια σε μια επείγουσα εντολή, καθοριστική για την ανθρώπινη και την πλανητική άνθηση, (Tallgauer & Schank, 2023).

Βασικά, οι τρέχουσες μελέτες υπογραμμίζουν την επείγουσα ανάγκη για μια προσέγγιση βιώσιμης ανάπτυξης. Μια αναφορά επισημαίνει τις βαθιές επιπτώσεις της ανεξέλεγκτης επέκτασης, που δυνητικά οδηγεί σε περιβαλλοντική βλάβη και κλιμακούμενες ανησυχίες που σχετίζονται με το κλίμα, (Desing et al, 2020). Ομοίως, ένα άλλο σύγχρονο άρθρο υπογραμμίζει τη συγχώνευση της τοπικής σοφίας με τις πράσινες μεθόδους, επισημαίνοντας τη σημασία αυτής της δοκιμασμένης διορατικότητας στις ταχέως αστικοποιούμενες ρυθμίσεις, (Lam et al., 2020).

Στον πυρήνα της, η βιώσιμη ανάπτυξη συνυφαίνει τρεις κεντρικούς άξονες: οικονομία, κοινωνία και περιβάλλον, (Simonis, 2017). Η εξισορρόπηση αυτών των πτυχών διαμορφώνει τη διαρκή φύση των πρωτοβουλιών προόδου. Συγκεκριμένα, όπως οι Zhang et al. (2021) επισημαίνουν ότι τα τεχνολογικά βήματα, ιδίως στον έλεγχο της τεχνητής νοημοσύνης και των δεδομένων, διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο για την ενίσχυση αυτής της ισορροπίας. Προσφέρουν βασικές προοπτικές που βασίζονται σε δεδομένα για τη βελτίωση των αναπτυξιακών προσπαθειών, διασφαλίζοντας σταθερή οικολογική ακεραιότητα.

Η αειφόρος ανάπτυξη, αν και κομβική, παρουσιάζει ένα σύνολο εμποδίων. Η συνένωση των διακριτών στόχων των τριών πτυχών του - οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική - είναι περίπλοκη. Όπως σημειώθηκε από τον Hickel, (2019), οι μη ελεγχόμενες οικονομικές κινήσεις μπορεί να επισκιάσουν τους άλλους δίδυμους πυλώνες. Ως εκ τούτου, η κατανόηση της αλληλεπίδρασής τους δεν είναι αρκετή. Αυτό που είναι επίσης βασικό είναι ένα ισχυρό σύστημα καθοδήγησης για να μην επισκιάζει αδικαιολόγητα μια πτυχή της υπόλοιπης.

Στο ευρύτερο παγκόσμιο πλαίσιο, ο ζωτικός ρόλος της βιώσιμης ανάπτυξης είναι προφανής. Η Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών το δείχνει αυτό, οριοθετώντας 17 διακριτούς Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) που στοχεύουν σε μυριάδες θέματα, που

εκτείνονται από την εξάλειψη της φτώχειας έως την περιβαλλοντική διαχείριση (UNDP, 2015). Αναλύοντας αυτό, η μελέτη των Renaud et al., (2020) υπογραμμίζει τις διασυνδέσεις των SDG. Ενώ κάθε SDG κατέχει τη μοναδική θέση του, οι συγκλίσεις τους μπορούν να αποφέρουν σύνθετα αποτελέσματα, αυξάνοντας την αποτελεσματικότητα μεμονωμένων στόχων.

Σε παγκόσμιο επίπεδο, η σημασία της βιώσιμης ανάπτυξης έχει μεγαλύτερη απήχηση στους εταιρικούς τομείς. Οι σύγχρονες επιχειρήσεις διακρίνουν τώρα τα διαρκή πλεονεκτήματα των μέτρων οικολογικής συνείδησης, αντανακλώντας τόσο στα δημοσιονομικά κέρδη όσο και στη δημόσια εκτίμηση, (Sarda & Pogutz, 2018). Με βάση αυτό, οι Dyllick & Muff (2015) υπογραμμίζουν ένα εξελισσόμενο εταιρικό ήθος: οι εταιρείες στρέφονται από τον απλό μετριασμό των ζημιών στην προληπτική σφυρηλάτηση αμοιβαίων οφελών για την κοινωνία και το περιβάλλον.

Ολοκληρώνοντας, η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης, αν και απλή θεωρητικά, περιλαμβάνει πολύπλοκα θεμέλια που απαιτούν οξυδερκείς προσεγγίσεις. Η επικείμενη τροχιά ανάπτυξης επιβάλλει ένα βιώσιμο ήθος, οικολογική συνείδηση και δημοσιονομικό πλεονέκτημα.

2.2 Ιστορικό Πλαίσιο

Η Βιώσιμη Ανάπτυξη δεν είναι μια πρόσφατη σφαίρα περισυλλογής και πρωτοβουλίας. Μάλλον, οι αρχαιότερες αφηγήσεις περί «προόδου» τεκμηριώθηκαν στην εποχή του αρχαίου ελληνικού και ρωμαϊκού πολιτισμού. Μεταγενέστερα κείμενα από τις ιουδαϊκή θεολογική οπτική εντός του Χριστιανισμού διέκριναν τις έννοιες της ιστορικής προόδου «στη διαδοχική κατανόηση του χρόνου ως μια σκόπιμη αλληλουχία περιστατικών». Η χριστιανική σκέψη συνέβαλε στη διαμόρφωση της έννοιας της προόδου μέσω της βελτίωσης και της αναμενόμενης κορύφωσης της πνευματικής αριστείας.

Στην εποχή της Αναγέννησης, συγκεκριμένα το 1683, ο Γάλλος σοφός και συγγραφέας Bernard Le Bovier de Fontenelle, διατυπώνοντας τη Μεγάλη Έννοια της Προόδου, διακήρυξε ότι «η ανθρωπότητα, μέσω της νέας γνώσης και της ενισχυμένης τεχνολογίας, έχει μπει σε μια τροχιά αναπόφευκτη και απεριόριστη προαγωγή.»

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης εκδηλώθηκε ως ρυθμίσεις στις δασικές πρακτικές ήδη από τον 13ο αιώνα. Παρόλα αυτά, η φράση βιώσιμη ανάπτυξη πιστώνεται στον Γερμανό Hans Carl Von Carlowitz, ο οποίος, το 1713 στο βιβλίο του "Sylvicultura

Oeconomica", εξέτασε τη δασοκομία και τις προκλήσεις που θέτει η ενίσχυσή της στην περιοχή του. Υποστηρίζοντας για μια αρμονική ισορροπία των δασικών περιοχών μέσω της αναπλήρωσης ώριμων κομμένων δέντρων με νεαρά δενδρύλλια, ισχυρίστηκε ότι «η τέχνη, η γνώση και η κατάσταση αυτού του βασιλείου βασίζονται στην ικανότητα διατήρησης και ενίσχυσης του δενδρόβιου αποθέματος με τέτοιο τρόπο που διασφαλίζει μια συνεπής, διαρκής και ανανεώσιμη αξιοποίησή του, γιατί αυτό είναι μια βασική προϋπόθεση από την οποία εξαρτάται η επιβίωση του έθνους», (Καραμέρη, 2006).

Η έννοια της εφικτής διαρκούς προόδου και η εξουσία που προσέφερε στον ανθρώπινο πολιτισμό επιβεβαιώθηκε με την επικράτηση πολλών επιστημονικών ερευνών καθ' όλη τη διάρκεια του Διαφωτισμού στη Δύση. Οι ευκαιρίες που παρουσιάζονται από τη σύγχρονη και ακριβή επιστήμη σε εξέλιξη και η επικείμενη υπεροχή της ανθρωπότητας έναντι των συνιστωσών του φυσικού κόσμου ήταν τα κύρια στηρίγματα της πρωτοβουλίας κατά τη διάρκεια της εποχής, (Du Pisanu, 2006).

Η αρχική χρηστική αναφορά στην εφικτή διαρκή ανάπτυξη έγινε το 1958 με την έγκριση της Σύμβασης για την Αλιεία και τη Διατήρηση Ζωντανών Θαλάσσιων Πόρων του Ανοιχτού Ωκεανού υπό την αιγίδα της 1ης Διάσκεψης του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας (Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για ο νόμος της θάλασσας-U.N.C.L.O.S. I) στη Γενεύη, ο οποίος καθόρισε τη βέλτιστη βιώσιμη απόδοση της αλιείας, (American University, 2023).

Λίγο αργότερα, το 1969, εν μέσω αυξανόμενου παγκόσμιου άγχους για τον ενεργειακό εφοδιασμό και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, οι Ηνωμένες Πολιτείες διακήρυξαν τη δημιουργία ενός ειδικού περιβαλλοντικού νόμου, του Νόμου για την Εθνική Περιβαλλοντική Πολιτική (NEPA). Αυτή η πράξη, η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 1970, όριζε ότι οι κυβερνητικοί φορείς πρέπει να συντάσσουν αξιολογήσεις πιθανών περιβαλλοντικών επιπτώσεων πριν ξεκινήσουν οποιεσδήποτε ενέργειες που θα μπορούσαν να επηρεάσουν το περιβάλλον, (USEPA, 2023).

Το 1972, η συνέλευση γνωστή ως Λέσχη της Ρώμης παρουσίασε ένα ερευνητικό έγγραφο με τίτλο «Τα όρια στην ανάπτυξη», με φόντο τις αμφιβολίες των συνεργατών της σχετικά με την αχαλίνωτη χρήση πρώτων υλών σε έναν κόσμο όπου οι καταναλωτικές αγορές συνδέονται όλο και περισσότερο, (The Club of Rome, 2023). Το έγγραφο εξετάζει διάφορα μελλοντικά μονοπάτια και υπογραμμίζει τις πιθανές στρατηγικές και επιλογές που είναι διαθέσιμες για τις κοινωνίες για την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ της βιώσιμης

ανάπτυξης και των περιβαλλοντικών περιορισμών. Γίνεται προφανές ότι το τρέχον μοντέλο βιομηχανικής παραγωγής δεν είναι βιώσιμο. Ταυτόχρονα, προτείνει κεντρικές κατευθύνσεις για αλλαγή σε τομείς που αφορούν τη διαχείριση της πληθυσμιακής αύξησης, το εμπόριο, την παραγωγή θεμελιωδών πόρων και τη μείωση της οικολογικής μόλυνσης.

Την ίδια χρονιά, υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, η Στοκχόλμη έγινε ο οικοδεσπότης της Διάσκεψης για το Ανθρώπινο Περιβάλλον (Η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο Περιβάλλον) που σηματοδότησε την πρώτη φορά που έγινε η ανάγκη αλλαγής του τρόπου οικονομικής ανάπτυξης. Ζήτησε μια συνολική και μεθοδική προσέγγιση για την προστασία του περιβάλλοντος. Αναγνωρίστηκε η επιτακτική ανάγκη για δομή και ενορχήστρωση μεταξύ των σχετικών φορέων, που οδήγησε στη δημιουργία του διαρκούς καθεστώτος που είναι γνωστό ως Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών (UNEP). Ο δεδηλωμένος σκοπός του U.N.E.P. είναι «να ασκήσουμε ηγεσία και να προωθήσουμε τη συνεργασία για τη διατήρηση του περιβάλλοντος μέσω της παροχής κινήτρων, της εκπαίδευσης και της διευκόλυνσης των εθνών και των ατόμων να βελτιώσουν το βιοτικό τους επίπεδο χωρίς να διακυβεύεται η ευημερία των μελλοντικών απογόνων».

Το έτος 1980, η Παγκόσμια Στρατηγική Διατήρησης (W.C.S.) εγκρίθηκε από τις συλλογικές προσπάθειες των I.U.C.N., U.N.E.P., W.W.F., F.A.O. και U.N.E.S.C.O. Αυτό σηματοδότησε την εναρκτήρια περίπτωση της εξέτασης της δυνατότητας ενός βιολογικού συστήματος είτε να διατηρήσει τα βασικά του χαρακτηριστικά αμετάβλητα είτε να τα διαχειριστεί εν μέσω χρήσης. Ταυτόχρονα, οριοθετήθηκαν οι στόχοι για τις οικολογικές διεργασίες και οι δομές που είναι απαραίτητες για την πραγματοποίηση της οικονομικής προόδου σε αρμονία με τη διατήρηση του περιβάλλοντος, (Καραμέρη, 2006). Τονίστηκε η κρισιμότητα της διαφύλαξης της γενετικής ποικιλότητας και της διατήρησης των κύριων οικολογικών λειτουργιών.

Το 1983, οι αυξημένες προσπάθειες για την προστασία του περιβάλλοντος και οι αυξανόμενες ανησυχίες σχετικά με το εύρος και τον αντίκτυπο της οικονομικής προόδου ώθησαν τη σύσταση της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (W.C.E.D.) από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Η αποστολή της επιτροπής ήταν να συντάξει ένα έγγραφο που να προσφέρει στρατηγικές και προτάσεις για τη διατήρηση του περιβάλλοντος στο πλαίσιο των αναπτυξιακών πολιτικών που θα εφαρμοστούν μετά το 2000, (Μήτουλα & Κάλδης, 2008). Το 1987, η W.C.E.D., η οποία συνήθως αναφέρεται ως η Επιτροπή Brundtland από τον Νορβηγό πρωθυπουργό Gro Harlem Brundtland, στον οποίο

αναφέρθηκε προηγουμένως, δημοσίευσε το θεμελιώδες "Our Common Future". Αυτό το έγγραφο έθεσε νέα, στέρεα βάση για τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης. Η έκθεση χρησίμευσε ως κομβική δύναμη. Όχι μόνο εννοιολόγησε την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης, αλλά επίσης, με βάση εμπειρικά στοιχεία, συσχέτισε τη διατήρηση του περιβάλλοντος με την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική πρόοδο, εντάσσοντας έτσι την αρχή της προστασίας του περιβάλλοντος στο πλαίσιο της αναπτυξιακής πολιτικής, (Pearce et al., 1989).

Η έκθεση «Το κοινό μας μέλλον» τόνισε την αναπόσπαστη και άρρηκτη σχέση μεταξύ της ανθρωπότητας και του περιβάλλοντος, διευκρινίζοντας πώς οι ανθρώπινες δραστηριότητες είναι άμεσα συνυφασμένες με τις φυσικές διαδικασίες. Αυτό το θεμελιώδες έργο της Επιτροπής Brundtland σηματοδότησε επίσης την έναρξη της ενσωμάτωσης περιβαλλοντικών παραμέτρων στον στρατηγικό σχεδιασμό, προτείνοντας δράσεις για την περιβαλλοντική πολιτική τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο, για την εξειδικευμένη τεχνογνωσία της, (Du Pisanu, 2006).

Αυτή η περίοδος σηματοδότησε μια ετοιμότητα για μια συλλογική προσέγγιση στις περιβαλλοντικές και αναπτυξιακές προκλήσεις. Στο πλαίσιο αυτό, τα Ηνωμένα Έθνη συγκάλεσαν τη δεύτερη Παγκόσμια Διάσκεψη για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (UNCED) στο Ρίο ντε Τζανέιρο τον Ιούνιο του 1992, (Γεωργιάδου και σύν, 2002). Αυτό το συνέδριο αναγνώρισε και συγκέντρωσε διεθνή συναίνεση σχετικά με τον ρόλο του περιβάλλοντος στην ανθρώπινη ευημερία και την ολιστική ανάπτυξη.

Κατά τη διάρκεια του UNCED, εγκρίθηκε το συνολικό σχέδιο δράσης «Ατζέντα 21», το οποίο αντιμετωπίζει ζητήματα βιώσιμης ανάπτυξης. Η Ατζέντα 21, ένα μη δεσμευτικό και τεχνοκρατικό έγγραφο, περιγράφει πολιτικές και δράσεις για την αντιμετώπιση παγκόσμιων περιβαλλοντικών προκλήσεων, τη διαχείριση των αναπτυξιακών πόρων, την ενίσχυση της συμμετοχής βασικών ομάδων και την προώθηση μηχανισμών για βιώσιμη ανάπτυξη, (Μήτουλα και σύν, 2008). Για την επίβλεψη της υλοποίησης αυτών των στόχων σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο, ιδρύθηκε η μόνιμη Επιτροπή για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη υπό το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο των Ηνωμένων Εθνών.

Ταυτόχρονα με τις παγκόσμιες περιβαλλοντικές εξελίξεις του 1992, η περιβαλλοντική πολιτική απέκτησε επίσης σημαντική θέση στο ευρωπαϊκό πλαίσιο. Στις 7 Φεβρουαρίου του ίδιου έτους, υπογράφηκε η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που συνήθως αναφέρεται

ως Συνθήκη του Μάαστριχτ. Αυτή η συνθήκη, με πρωταρχικό στόχο την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, εισήγαγε την αρχή της προφύλαξης. Όχι μόνο χορηγεί αλλά και ενθαρρύνει τα κράτη μέλη του να λάβουν προληπτικά μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος. Επιπλέον, επιτρέπει την εφαρμογή αυστηρότερων εθνικών ρυθμιστικών πλαισίων από αυτά που ορίζει η Κοινή Ευρωπαϊκή Πολιτική και προωθεί τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα αυτό, (EU Law).

Το 1997, σημειώθηκε σημαντική πρόοδος τόσο σε διεθνές όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσον αφορά την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών ανησυχιών. Το κρίσιμο ζήτημα της τρύπας του όζοντος πάνω από την Ανταρκτική ώθησε τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών να υπογράψουν το Πρωτόκολλο του Κιότο. Αυτό το πρωτόκολλο στοχεύει πρωτίστως στον μετριασμό του φαινομένου του «θερμοκηπίου» μέσω της θέσπισης ποσοτικοποιήσιμων στόχων για τη μείωση των εκπομπών αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο αυτό. Αναγνωρίζοντας τα διαφορετικά επίπεδα περιβαλλοντικής ευθύνης μεταξύ των εθνών, υιοθετήθηκε μια διαφοροποιημένη προσέγγιση για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Βασική πτυχή του Πρωτοκόλλου ήταν η προώθηση της συνεργασίας για την προστασία του περιβάλλοντος, διευκολύνοντας έτσι τη διακρατική ανταλλαγή εμπειρογνωμοσύνης και γνώσεων στον τομέα αυτό.

Εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η υπογραφή της Συνθήκης του Άμστερνταμ σηματοδότησε ένα σημαντικό ορόσημο, όπου οι αρχές της αρμονικής, ισορροπημένης και βιώσιμης ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων κατοχυρώθηκαν ως κεντρικές αρχές βιωσιμότητας και βιωσιμότητας. Αυτή η συνθήκη υπογράμμιζε την επιτακτική ανάγκη διεξαγωγής ολοκληρωμένων περιβαλλοντικών αξιολογήσεων πριν από την ανάληψη περιβαλλοντικά σημαντικών πρωτοβουλιών από ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα. Τοποθέτησε ζητήματα όπως η βιοποικιλότητα, η διατήρηση της άγριας φύσης, η αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων και ο περιορισμός της σπατάλης ενέργειας ως αναπόσπαστα στοιχεία του ευρύτερου λόγου για την ανάπτυξη και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της (European Commission).

Το 2002, συγκλείστηκε στο Γιοχάνεσμπουργκ η Παγκόσμια Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, που συνήθως αναφέρεται ως «Ρίο+10» ή η Παγκόσμια Σύνοδος Κορυφής για την Αειφόρο Ανάπτυξη (W.S.S.D.). Αυτή η σύνοδος κορυφής αναγνώρισε την περιορισμένη πρόοδο που σημειώθηκε από την προηγούμενη Διάσκεψη του Ρίο. Έφερε στο φως την περίπλοκη φύση των περιβαλλοντικών ζητημάτων και την έντονη

απόκλιση στην αντιμετώπισή τους, πτυχές που προηγουμένως ήταν λιγότερο εμφανείς. Οι βασικοί άξονες του συνεδρίου περιλάμβαναν την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της Διάσκεψης του Ρίο, τη θέσπιση πλαισίου για την εφαρμογή της «Τοπικής Ατζέντας 21», την ενσωμάτωση των βασικών πυλώνων της βιώσιμης και βιώσιμης ανάπτυξης και την αντιμετώπιση ανθρωπογενών περιβαλλοντικών προκλήσεων. Ταυτόχρονα, το συνέδριο έδωσε μεγαλύτερη έμφαση στη συμμετοχή σημαντικών ομάδων ενισχύοντας την ευαισθητοποίησή τους και ενθαρρύνοντας την ενεργό συμμετοχή τους (World Health Organization).

Μετά το Πρωτόκολλο του Κιότο, τα Ηνωμένα Έθνη συγκάλεσαν τη Διάσκεψη για την Κλιματική Αλλαγή στην Κοπεγχάγη το 2009. Αυτή η διάσκεψη είχε πρωταρχικό στόχο τη σύναψη μιας παγκόσμιας δεσμευτικής συμφωνίας για την αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Υπό το φως των κλιμακούμενων ανησυχιών σχετικά με το φαινόμενο του θερμοκηπίου και την κλιματική ρύπανση, αποφασίστηκε να εφαρμοστούν πρόσθετα μέτρα για τον περιορισμό των εκπομπών αερίων και την ενίσχυση του ρόλου της τεχνολογίας στην καταπολέμηση αυτών των περιβαλλοντικών προκλήσεων.

Η Παγκόσμια Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την Αειφόρο Ανάπτυξη συγκλήθηκε στο Ρίο το 2012, που συνήθως αναφέρεται ως "Rio+20" (Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την Αειφόρο Ανάπτυξη - U.N.C.S.D.), που χρησιμεύει ως συνέχεια τόσο της αρχικής Διάσκεψης του Ρίο όσο και της Διάσκεψης του Γιοχάνεσμπουργκ. Αυτό το συνέδριο επικεντρώθηκε στην αξιολόγηση της προόδου που σημειώθηκε τις τελευταίες δύο δεκαετίες και στον επαναπροσδιορισμό των παγκόσμιων πολιτικών βιώσιμης ανάπτυξης (United Nations Conference on Sustainable Development). Τα ευρήματα που παρουσιάστηκαν ήταν κάπως αποκαρδιωτικά, υπογραμμίζοντας την απουσία δεσμεύσεων και τις αποκλίνουσες προοπτικές μεταξύ ανεπτυγμένων, αναπτυσσόμενων και υπανάπτυκτων εθνών, που εμπόδισαν την αποτελεσματική λήψη αποφάσεων και την εκπλήρωση των σχετικών υποχρεώσεων.

Το 2014, συγκλήθηκε στη Νέα Υόρκη η Παγκόσμια Διάσκεψη του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή, με κύριο στόχο την επίτευξη μιας δεσμευτικής παγκόσμιας συναίνεσης για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, ιδίως μέσω της μείωσης των εκπομπών αερίων. Έγινε προφανές ότι υπήρχε επιτακτική ανάγκη να αντικατασταθεί το Πρωτόκολλο του Κιότο με μια νέα συμφωνία που ήταν πιο αποτελεσματική, περιεκτική και δεσμευτική μεταξύ των εθνών. Ωστόσο, αυτός ο στόχος δεν υλοποιήθηκε. Οι επίμονες ανισότητες

μεταξύ βιομηχανικών και αναπτυσσόμενων χωρών συνεχίστηκαν, επιδεινώνοντας τις ανησυχίες των πολιτών και των διαφόρων μεγάλων κοινωνικών ομάδων.

Έξι μήνες πριν από το τέλος του 2015, πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι η πιο πρόσφατη Σύνοδος Κορυφής για την Κλιματική Αλλαγή. Αυτή η εκδήλωση έγινε μάρτυρας αυξημένης παγκόσμιας ευαισθητοποίησης των πολιτών, η οποία ενοποιήθηκε από ένα ένθερμο κάλεσμα για μια «ισχυρή συμφωνία για το μέλλον». Η σύνταξη της πρώτης διεθνούς δεσμευτικής συμφωνίας για περιβαλλοντικά θέματα ήταν ο πρωταρχικός στόχος της συνόδου κορυφής, με πρωτοφανές επίπεδο κρατικής συμμετοχής (United Nations, Framework Convention on Climate Change). Συγκεκριμένα, η πλειονότητα των συμμετεχόντων κρατών δήλωσαν προθέσεις να μειώσουν τις εκπομπές, ωστόσο δεν υπέγραψαν δεσμευτική συμφωνία (United Nations Sustainable Development Goals). Επιπρόσθετα, η επικρατούσα παγκόσμια οικονομική κρίση και η ύφεση των εθνικών οικονομιών περιέπλεξαν περαιτέρω τη δημιουργία ενός παγκοσμίως αποδεκτού πλαισίου προστασίας του περιβάλλοντος.

2.3 Σημασία και οι Στόχοι της Βιώσιμης Ανάπτυξης

Η έννοια της βιώσιμης-αιετούρας ανάπτυξης αναγνωρίζεται για τον πολύπλευρο και επεκτατικό χαρακτήρα της. Είναι πολυδιάστατη, επηρεάζει και επηρεάζεται από όλες τις σφαίρες της ανθρώπινης δραστηριότητας και επεκτατική, έχοντας ταυτόχρονα παγκόσμιο αντίκτυπο και διαχρονική ποιότητα. Κατά συνέπεια, οι στόχοι της περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, (Jonathan, 2000).

Η βιώσιμη-αιετούρα ανάπτυξη στοχεύει πρωτίστως την οικονομική ανάπτυξη, η οποία αποτελεί κρίσιμο στόχο δεδομένης της κεντρικής της θέσης στις οικονομικές δραστηριότητες. Η ενίσχυση των οικονομικών δεικτών και η επέκταση των εθνικών οικονομιών είναι καθοριστικής σημασίας, καθώς η ανάπτυξη είναι αδύνατη χωρίς αυτές τις βελτιώσεις. Πέρα από τις απλές οικονομικές μετρήσεις, αυτό το αναπτυξιακό παράδειγμα επιδιώκει επίσης ποιοτική πρόοδο για τη διευκόλυνση της δίκαιης κατανομής των πόρων. Στοχεύει στη διασφάλιση της ευημερίας χωρίς αποκλεισμούς και της καθολικής πρόσβασης στους φυσικούς πόρους και τους παραγωγικούς παράγοντες, εισάγοντας έτσι μια νέα διάσταση στις οικονομικές δραστηριότητες. Βασική πτυχή αυτής της οικονομικής ανάπτυξης είναι το χρονικό στοιχείο, που δίνει έμφαση στη διατήρηση των οικονομικών πόρων για τις μελλοντικές γενιές. Αυτό εισάγει μια νέα πτυχή στο παράδειγμα της βιώσιμης

ανάπτυξης, υπογραμμίζοντας την αναγκαιότητα εξίσωσης των αναπτυξιακών ευκαιριών μεταξύ των γενεών (Μήτουλα και συν., 2008).

Η κοινωνική πρόοδος προσδιορίζεται ως θεμελιώδης στόχος στο πλαίσιο της βιώσιμης-αιφόρου ανάπτυξης. Η δυναμική και η δομή των κοινωνικών ομάδων διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση των φιλοδοξιών και των δυνατοτήτων τους. Θεμελιώδεις αρχές όπως η κοινωνική συνοχή, η ισότητα, η εκπαίδευση, η δικαιοσύνη, η συμμετοχική ελευθερία, η πολιτιστική πολυμορφία και η αλληλεγγύη είναι επιτακτική ανάγκη για την καθοδήγηση στρατηγικών και διαδικασιών που στοχεύουν στην ανύψωση της κοινωνίας στο σύνολό της (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης). Αυτή η έννοια της κοινωνικής ενσωμάτωσης περιλαμβάνει τα άτομα ως μέλη ομάδων, διαφόρων οργανισμών, κοινωνικών συλλογικοτήτων, εθνών, περιοχών, της παγκόσμιας κοινότητας και επίσης εξετάζει τη μελλοντική τους τροχιά και βιωσιμότητα. Η ενσωμάτωση της διατήρησης του δυναμικού παραγωγικότητας για τις μελλοντικές γενιές με τη διασφάλιση της κοινωνικής αρμονίας περικλείει και ενισχύει την κοινωνική διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος από τις επιπτώσεις των ανθρώπινων δραστηριοτήτων αποτελεί τον τρίτο πυλώνα της βιώσιμης-αιφόρου ανάπτυξης. Αυτός ο στόχος αντιμετωπίζει την υποβάθμιση και την υπερκατανάλωση που επηρεάζουν αρνητικά τους φυσικούς πόρους, τη γλωρίδα και την πανίδα, την ατμόσφαιρα, το έδαφος, το υπέδαφος και τα υδατικά συστήματα. Είναι απαραίτητο να δοθεί προτεραιότητα στη συνετή χρήση των φυσικών πόρων, στην τήρηση των φυσικών νόμων και στη διατήρηση της περιβαλλοντικής ισορροπίας. Αυτή η προσέγγιση είναι ζωτικής σημασίας όχι μόνο για την κάλυψη των αναγκών της τρέχουσας γενιάς αλλά και για τη διασφάλιση της ευημερίας των μελλοντικών γενεών. Η διασφάλιση της συνεχούς ικανότητας της φύσης να συντηρεί όλες τις μορφές ζωής, να αναγεννά τους πόρους της και να παρέχει την απαραίτητη ενέργεια και υλικά για οικονομικές δραστηριότητες είναι μια ευθύνη που πρέπει να ενισχυθεί και να καλλιεργηθεί παγκοσμίως (United Nations, Sustainable Development Goals).

Η τεχνολογία και η καινοτομία είναι ζωτικής σημασίας για την προώθηση των προαναφερθέντων στόχων βιώσιμης-αιφόρου ανάπτυξης. Παρά τους περιορισμούς που αντιμετωπίζουν και τις σημαντικές διαφορές στην τεχνολογική τεχνογνωσία μεταξύ διαφορετικών κρατών και περιφερειών, ο ρόλος τους παραμένει κρίσιμος. Παραδείγματα των δυνατοτήτων τους περιλαμβάνουν τη μείωση της ρύπανσης, την αξιοποίηση εναλλακτικών πηγών ενέργειας, την υιοθέτηση λιγότερο εντατικών ενεργειακών μορφών,

την εκπαίδευση ευρειών κοινωνικών ομάδων σχετικά με τη βιώσιμη χρήση πεπερασμένων φυσικών πόρων, την ευαισθητοποίηση των πολιτών παγκοσμίως και την προώθηση τρόπων και πρακτικών φιλικών προς το περιβάλλον. Αυτά είναι ενδεικτικά των μυριάδων τρόπων με τους οποίους η τεχνολογία μπορεί να συμβάλει στις προσπάθειες της παγκόσμιας κοινότητας προς τη βιωσιμότητα.

Η βιώσιμη-αιεφόρος ανάπτυξη, που χαρακτηρίζεται από ένα ευρύ φάσμα στόχων, διέπεται επίσης από μια ποικιλία αρχών που καθοδηγούν την εκτέλεσή της. Η στρατηγική για την επίτευξη ανάπτυξης που ευθυγραμμίζεται με τους τρεις πυλώνες βιωσιμότητα-αιεφορία θα πρέπει να ακολουθεί το ακόλουθο πλαίσιο: Θα πρέπει να διευκολύνει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών πολιτικών. Οι προσπάθειες θα πρέπει να κατευθύνονται προς την εξέλιξη των προτύπων κατανάλωσης και παραγωγής, την αντιμετώπιση δομικών ζητημάτων, την προώθηση της κοινωνικής συναίνεσης και την ενίσχυση της προσαρμοστικότητας εντός των πολιτικών διαδικασιών. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να στοχεύει στην ενίσχυση των ικανοτήτων των θεσμών και των κοινωνικών ομάδων, με οριστική εστίαση σε συγκεκριμένους στόχους, (Καρβούνης & Γεωργακέλλος, 2003).

Στα Παγκόσμια Συνέδρια στη Στοκχόλμη και το Ρίο, θεμελιώδεις αρχές των πολιτικών βιώσιμης ανάπτυξης θεσπίστηκαν και τεκμηριώθηκαν. Κλειδί μεταξύ αυτών, όπως υπογραμμίζεται από τη Γεωργιάδου (2002), είναι η Αρχή της Μεταφορικής Ικανότητας. Αυτή η αρχή σχετίζεται με την ικανότητα και την ανθεκτικότητα ενός συστήματος να υποστηρίζει τις ανθρώπινες απαιτήσεις χωρίς να υποστεί υποβάθμιση ή φθορά. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το περιβάλλον αποτελείται από διάφορα οικοσυστήματα, η φέρουσα ικανότητα του μετριέται από την ικανότητά του να αντέχει τις δυσμενείς επιπτώσεις της χρήσης και της κατανάλωσης. Ένα αξιοσημείωτο ζήτημα είναι η ασυμφωνία μεταξύ της φέρουσας ικανότητας ενός οικοσυστήματος και του πραγματικού επιπέδου εκμετάλλευσης που υφίσταται από ανθρώπινες δραστηριότητες, που συχνά οδηγεί στην αδυναμία του οικοσυστήματος να αποκαταστήσει την ισορροπία των πόρων. Η πρόκληση για τον προσδιορισμό της φέρουσας ικανότητας έγκειται στην περιβαλλοντική πολυπλοκότητα και στις πολυάριθμες αλληλεπιδράσεις εντός των επιμέρους οικοσυστημάτων.

Η αρχή της διατήρησης της βιοποικιλότητας στοχεύει πρωτίστως στη διαφύλαξη διαφόρων ειδών και πληθυσμών στο ζωικό και φυτικό βασίλειο. Οι ανθρώπινες

δραστηριότητες, ιδιαίτερα στις ανεπτυγμένες χώρες, που οδηγούνται από την υπερκατανάλωση και την ευημερία, έχουν διαταράξει σημαντικά την περιβαλλοντική ισορροπία. Αυτό οδήγησε στη μείωση και, σε ορισμένες περιπτώσεις, στην εξαφάνιση ορισμένων ειδών τόσο στους ζωικούς όσο και στους φυτικούς πληθυσμούς, (Vitalis, 2004).

Η Αρχή της Πρόληψης έχει σημαντική σημασία, καθώς απαιτεί προληπτικά μέτρα από βασικές ομάδες, κράτη και περιφερειακούς και διεθνείς οργανισμούς. Αυτή η αρχή καθοδηγείται από την ανάγκη πρόβλεψης και μετριασμού πιθανών περιβαλλοντικών ατυχημάτων και των επιπτώσεών τους στα οικοσυστήματα. Τονίζει την ανάγκη λήψης προληπτικών μέτρων για την ελαχιστοποίηση της κλίμακας και της σοβαρότητας της ρύπανσης ή της καταστροφής, ακόμη και σε περιπτώσεις όπου είναι εφικτή η πλήρης αποφυγή. Λειτουργώντας εντός του παραδείγματος της προφύλαξης, η αρχή υποστηρίζει τη λήψη μέτρων κατά των πιθανών κινδύνων, ακόμη και αν δεν υπάρχει βεβαιότητα. Επιπλέον, αυτή η αρχή συνδέεται στενά με τη διατήρηση του περιβάλλοντος, καθιστώντας αναγκαία μια προσέγγιση πολιτικής που έχει θεμελιωδώς προληπτικό χαρακτήρα.

Η Αρχή της μη επιβάρυνσης των περιβαλλοντικών χωρικών πεδίων, με στόχο την προστασία άλλων περιοχών στον ίδιο τομέα, υπογραμμίζει την παγκόσμια διασύνδεση του περιβάλλοντος. Οι επιπτώσεις ενός περιβαλλοντικού ατυχήματος ή μιας οικολογικής καταστροφής σπάνια περιορίζονται σε μια ενιαία τοποθεσία. Αυτό το χαρακτηριστικό απαιτεί τη συνεργασία όλων των φορέων που ασχολούνται με την προστασία του περιβάλλοντος για την αντιμετώπιση περιπτώσεων μόλυνσης, ρύπανσης και ευρύτερης οικολογικής υποβάθμισης ή καταστροφής.

Η Αρχή της δέσμευσης όλων των ενδιαφερομένων στην προστασία του περιβάλλοντος τονίζει την κρίσιμη ανάγκη για συνεργασία και συντονισμό μεταξύ διαφορετικών μερών. Για να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα, οι ενέργειες και οι πολιτικές πρέπει να εστιάζονται, να εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο και να υποστηρίζονται συλλογικά. Το φάσμα των συμμετεχόντων στις προσπάθειες βιώσιμης ανάπτυξης είναι τεράστιο, γεωγραφικά διασκορπισμένο και συχνά χαρακτηρίζεται από διαφορετικά συμφέροντα. Ωστόσο, όταν εναρμονιστούν οι προσπάθειές τους, η επίτευξη περιβαλλοντικής προστασίας και βιωσιμότητας γίνεται πιο εφικτή.

Εκτός από αρχές με ξεχωριστή οικολογική εστίαση, η βιώσιμη-αιεφόρος ανάπτυξη περιλαμβάνει επίσης αρχές που τονίζουν την κοινωνική της πτυχή. Ένα χαρακτηριστικό

παράδειγμα είναι η Αρχή της δικαιοσύνης, της ισότητας και της αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών. Αυτή η αρχή ορίζει ότι η τρέχουσα γενιά θα πρέπει να μεταβιβάσει το φυσικό περιβάλλον στις επόμενες γενιές στην ίδια ή καλύτερη κατάσταση από αυτήν που έλαβε. Ένας φιλόδοξος στόχος είναι η ενίσχυση των φυσικών πόρων και των οικοσυστημάτων για τις μελλοντικές γενιές, που διευκολύνεται από την πρόοδο της τεχνολογίας και την υιοθέτηση βιώσιμων καταναλωτικών προτύπων. Η αρχή της ισότητας περιλαμβάνει όχι μόνο τη μακροπρόθεσμη χρήση του περιβάλλοντος αλλά και τη δίκαιη πρόσβαση και διανομή των περιβαλλοντικών οφελών σε όλους τους πολίτες και τις κοινωνικές ομάδες παγκοσμίως, (U.N.E.P).

Ως εκ τούτου, η Αρχή του δικαιώματος στην ανάπτυξη υπογραμμίζει τη σημασία της διασφάλισης ίσων ευκαιριών για τους ανθρώπους παγκοσμίως. Αυτή η αρχή υποστηρίζει την υπεράσπιση και την ενίσχυση των δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε φυσικούς πόρους, τη γνώση, την απασχόληση, την υγεία και τη συμμετοχή σε συλλογικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Ισχυρίζεται ότι παράγοντες όπως το φύλο, η κατάσταση υγείας, η θρησκεία, η εθνικότητα, το μορφωτικό επίπεδο, το εισόδημα, η κοινωνική θέση και η ηλικία δεν πρέπει να εμποδίζουν το δικαίωμα ενός ατόμου να ζει με αξιοπρέπεια (Herman, 2002).

Η σημασία των Αρχών της αειφόρου ανάπτυξης υπογραμμίζεται περαιτέρω με την ενσωμάτωσή τους στα Εθνικά Προγράμματα Δράσης διαφόρων χωρών. Για παράδειγμα, τον Μάρτιο του 2005, το Ηνωμένο Βασίλειο εξέδωσε τις «Πέντε Αρχές Βιώσιμης Ανάπτυξης» (Sustainable Development Commission, UK). Αυτές οι αρχές περιλαμβάνουν τη ζωή σε φιλικά προς το περιβάλλον πρότυπα, την προώθηση μιας υγιούς, δίκαιης και εύρωστης κοινωνίας, την επιδίωξη μιας βιώσιμης οικονομίας, τη χρήση της επιστήμης με ορθολογικό και υπεύθυνο τρόπο και την υπεράσπιση της αποτελεσματικής και συμμετοχικής διακυβέρνησης. Το 2006, η Βόρεια Ιρλανδία επέκτεινε αυτές τις αρχές στη Στρατηγική της για την Αειφόρο Ανάπτυξη προσθέτοντας μια πρόσθετη αρχή - την Αρχή της προώθησης ευκαιριών και καινοτομίας. Αυτή η προσθήκη υπογραμμίζει τη σημασία της προώθησης και της ενσωμάτωσης νέων προσεγγίσεων (Northern Ireland Local Government Sustainable Development Forum)

2.4 Σκοπός της Έρευνας

Όπως φαίνεται από την διεθνή και παγκόσμια βιβλιογραφία, το θέμα της Βιωσιμότητας, έχει λάβει εκτενείς κριτικές σε παγκόσμιο επίπεδο. Στην παρούσα εργασία εξετάζοντας αναλυτικά τους πυλώνες της βιωσιμότητας καθώς και το ρόλο της βιώσιμης ανάπτυξης στην επιχειρηματικότητα καταγράφονται περιπτώσιολογικές μελέτες, οι οποίες στοχεύουν στην παροχή πρακτικών γνώσεων και στην καταγραφή παραδειγμάτων από τον πραγματικό κόσμο. Η παρούσα μελέτη έχει στόχο να συμβάλει στον αυξανόμενο όγκο γνώσεων για τη βιώσιμη επιχειρηματικότητα και τις δυνατότητες της για την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης. Σκοπός της είναι η διερεύνηση ώστε να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα για το σημείο που διασταυρώνονται η βιώσιμη ανάπτυξη με την επιχειρηματικότητα καθώς και ποιες βιώσιμες πρακτικές εφαρμόζουν οι βιώσιμοι επιχειρηματίες.

Κεφάλαιο 3ο: Παγκόσμια και Εγχώρια Βιώσιμη Ανάπτυξη

Η αειφόρος ανάπτυξη αναφέρεται στη διαδικασία χρήσης των πόρων με τρόπο που να ικανοποιεί τις τρέχουσες ανάγκες χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες. Τόσο οι παγκόσμιες όσο και οι εγχώριες προοπτικές είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης. Η αποτελεσματική διεθνής συνεργασία απαιτεί δέσμευση, αμοιβαία κατανόηση και κοινή ευθύνη. Αναγνωρίζει ότι πολλές από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα ο κόσμος είναι αλληλένδετες και μπορούν να αντιμετωπιστούν μόνο μέσω συλλογικής δράσης σε παγκόσμια κλίμακα (OECD, 2006).

Η παγκόσμια βιώσιμη ανάπτυξη περιλαμβάνει τη συνεργασία μεταξύ των εθνών για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων, όπως η κλιματική αλλαγή, η φτώχεια και η ανισότητα. Συμφωνίες όπως οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών παρέχουν ένα πλαίσιο για τις χώρες να συνεργαστούν για την επίτευξη κοινών στόχων. Η διεθνής συνεργασία αποτελεί βασικό πυλώνα της παγκόσμιας βιώσιμης ανάπτυξης. Περιλαμβάνει κοινές προσπάθειες μεταξύ εθνών, οργανισμών και ενδιαφερομένων μερών για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων και την επίτευξη κοινών στόχων.¹ Τα Ηνωμένα Έθνη διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην προώθηση της διεθνούς συνεργασίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η υιοθέτηση του θεματολογίου 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένων των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ), παρέχει ένα κοινό πλαίσιο για τις χώρες ώστε να αντιμετωπίζουν συλλογικά τα παγκόσμια ζητήματα.

Η κλιματική αλλαγή είναι μια κρίσιμη και αλληλένδετη πτυχή της παγκόσμιας βιώσιμης ανάπτυξης. Η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής είναι απαραίτητη για την επίτευξη μακροπρόθεσμης περιβαλλοντικής, κοινωνικής και οικονομικής βιωσιμότητας. Η UNFCCC είναι μια διεθνής συνθήκη που στοχεύει στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεών της. Η ετήσια διάσκεψη των μερών φέρνει σε επαφή τα έθνη για να διαπραγματευτούν και να συνεργαστούν σε στρατηγικές μετριασμού και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Η Συμφωνία του Παρισιού, που εγκρίθηκε το 2015 στο πλαίσιο της UNFCCC, είναι μια παγκόσμια συμφωνία ορόσημο και αποτελεί παράδειγμα διεθνούς

¹ Sustainable Development – President of the 65th Session – General Assembly of the United Nations. Sustainable Development – President of the 65th Session – General Assembly of the United Nations. [ONLINE] Available at: Available at: <http://cwanamaker.hubpages.com/hub/The-Environmental-Economicand-Social-Components-of-Sustainability>. [Accessed 19 October 2023].

συνεργασίας για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Οι χώρες υποβάλλουν εθνικά καθορισμένες συνεισφορές που περιγράφουν τα σχέδια δράσης τους για το κλίμα. Τα κράτη δεσμεύονται να μειώσουν τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, να προσαρμοστούν στις κλιματικές επιπτώσεις και να παράσχουν οικονομική στήριξη στις ευάλωτες χώρες. Στόχος της είναι να περιορίσει την υπερθέρμανση του πλανήτη σε πολύ κάτω από τους 2 βαθμούς Κελσίου σε σχέση με τα προβιομηχανικά επίπεδα. Η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής αποτελεί παγκόσμια προτεραιότητα για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Τα έθνη πρέπει να συνεργαστούν για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, για τη μετάβασή τους σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και για την προσαρμογή τους στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Η στροφή προς ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως η ηλιακή, η αιολική και η υδροηλεκτρική ενέργεια, είναι ζωτικής σημασίας για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής. Οι παγκόσμιες προσπάθειες για τον περιορισμό χρήσης ορυκτών καυσίμων συμβάλλουν στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης (Straube and Doch, 2011). Ταυτόχρονα, η οικονομική στήριξη είναι απαραίτητη τόσο για τις προσπάθειες μετριασμού όσο και για τις προσπάθειες προσαρμογής, ειδικά σε αναπτυσσόμενες χώρες που ενδέχεται να στερούνται πόρων (Amitrajeet, 2003). Οι μηχανισμοί χρηματοδότησης για το κλίμα στοχεύουν στην κινητοποίηση κεφαλαίων για έργα που προωθούν τη βιώσιμη ανάπτυξη και αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις που σχετίζονται με το κλίμα (The Environmental, Economic, and Social Components of Sustainability, 2015).

Παράλληλα, η προστασία της παγκόσμιας βιοποικιλότητας είναι ζωτικής σημασίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η προστασία της παγκόσμιας βιοποικιλότητας είναι πράγματι ζωτικής σημασίας για την αειφόρο ανάπτυξη. Οι διεθνείς προσπάθειες, όπως η Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα, αποσκοπούν στη διατήρηση και τη βιώσιμη χρήση των βιολογικών πόρων της Γης. Τα κράτη συνεργάζονται για την προστασία των οικοσυστημάτων, τη διατήρηση των ειδών και την ανταλλαγή γνώσεων σχετικά με τη διαχείριση της βιοποικιλότητας. Η εγχώρια βιώσιμη ανάπτυξη περιλαμβάνει την προστασία των τοπικών οικοσυστημάτων, την υπεύθυνη διαχείριση των φυσικών πόρων και την προώθηση φιλικών προς το περιβάλλον πρακτικών στις βιομηχανίες και τη γεωργία.

Οργανισμοί όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) διευκολύνουν τη διεθνή συνεργασία για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων στον τομέα της υγείας. Οι πρωτοβουλίες για την πρόληψη ασθενειών, τον εμβολιασμό και την αντιμετώπιση πανδημιών απαιτούν συντονισμένες προσπάθειες πέρα από τα σύνορα ώστε να διασφαλίσουν τη πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης παγκοσμίως. Οι χώρες συχνά συνεργάζονται για την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας ως απάντηση σε κρίσεις όπως φυσικές καταστροφές, συγκρούσεις ή πανδημίες. Η διεθνής αναπτυξιακή βοήθεια συμβάλλει στη στήριξη έργων βιώσιμης ανάπτυξης σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές.

Οι διεθνείς εμπορικές συμφωνίες και οργανισμοί, όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ), στοχεύουν στην προώθηση δίκαιων και βιώσιμων εμπορικών πρακτικών διασφαλίζοντας ότι η οικονομική ανάπτυξη ωφελεί όλες τις χώρες. Η αντιμετώπιση θεμάτων όπως οι δίκαιες εργασιακές πρακτικές και τα περιβαλλοντικά πρότυπα σε παγκόσμια κλίμακα είναι απαραίτητη (Liu, 2013). Επιπλέον, η εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στις παγκόσμιες αγορές και δίκαιων εργασιακών προτύπων συμβάλλει στην οικονομική βιωσιμότητα. Σε εγχώριο επίπεδο, οι χώρες πρέπει να επιδιώξουν οικονομική ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, μειώνοντας τη φτώχεια και προωθώντας την κοινωνική ευημερία. Οι βιώσιμες οικονομικές πρακτικές περιλαμβάνουν την επένδυση σε πράσινες τεχνολογίες, τη στήριξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και την προώθηση της καινοτομίας. Οι αναπτυσσόμενες χώρες συχνά χρειάζονται πρόσβαση σε προηγμένες τεχνολογίες για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η διεθνής συνεργασία διευκολύνει τη μεταφορά τεχνολογίας, γνώσεων και εμπειρογνωμοσύνης για τη γεφύρωση του τεχνολογικού χάσματος και την προώθηση της καινοτομίας. Επιπλέον, οι διασυνοριακές επιστημονικές και ερευνητικές συνεργασίες συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων. Οι κοινές γνώσεις και η εμπειρογνωμοσύνη διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην εξεύρεση λύσεων σε ζητήματα όπως η κλιματική αλλαγή, οι πανδημίες και η επισιτιστική ασφάλεια. Η διευκόλυνση της μεταφοράς βιώσιμων τεχνολογιών μεταξύ των χωρών συμβάλλει στη γεφύρωση του αναπτυξιακού χάσματος και διασφαλίζει ότι όλα τα έθνη μπορούν να επωφεληθούν από τις εξελίξεις σε τομείς όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η διαχείριση των πόρων.

Η διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και ασφάλειας είναι θεμελιώδης για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η διεθνής συνεργασία μέσω οργανισμών όπως το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών συμβάλλει στην πρόληψη των συγκρούσεων και στην προώθηση της σταθερότητας, δημιουργώντας ένα περιβάλλον που ευνοεί την ανάπτυξη. Οι συνεργατικές

προσπάθειες περιλαμβάνουν πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη ικανοτήτων με σκοπό την ενίσχυση των δεξιοτήτων και των δυνατοτήτων των αναπτυσσόμενων χωρών. Το συγκεκριμένο συνήθως περιλαμβάνει προγράμματα κατάρτισης, ανταλλαγή γνώσεων και εκπαιδευτικές συνεργασίες.

Τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), παρέχουν οικονομική στήριξη και εμπειρογνωμοσύνη σε χώρες που αναλαμβάνουν έργα βιώσιμης ανάπτυξης. Η διασφάλιση της κοινωνικής ισότητας σε μια χώρα περιλαμβάνει την αντιμετώπιση ζητημάτων όπως η εισοδηματική ανισότητα, η ισότητα των φύλων και η ίση πρόσβαση στην εκπαίδευση και την υγειονομική περίθαλψη. Η κοινωνική ένταξη είναι ζωτικής σημασίας για την ευημερία όλων των πολιτών του κόσμου.

Η βιώσιμη ανάπτυξη σε εγχώριο επίπεδο απαιτεί μία καλά σχεδιασμένη αστική ανάπτυξη, αποδοτικές κρατικές υποδομές και την προώθηση των δημόσιων μεταφορών για την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (Barbier, 2011). Η εκπαίδευση του πληθυσμού σχετικά με τις βιώσιμες πρακτικές είναι το κλειδί. Αυτό περιλαμβάνει την ευαισθητοποίηση σχετικά με τη διατήρηση του περιβάλλοντος, την υπεύθυνη κατανάλωση και τη σημασία της κοινωνικής ευθύνης. Η εκπαίδευση του κοινού συμβάλλει στην οικοδόμηση μιας κουλτούρας αειφορίας και ενθαρρύνει υπεύθυνα καταναλωτικά πρότυπα.

Η εγχώρια βιώσιμη ανάπτυξη επικεντρώνεται στην προώθηση της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής ευημερίας σε μια συγκεκριμένη χώρα, περιέχοντας την εφαρμογή πολιτικών και πρακτικών που προωθούν τη μακροπρόθεσμη ευημερία, ελαχιστοποιώντας παράλληλα τις αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και εξασφαλίζοντας την κοινωνική ισότητα. Η προώθηση μιας ποικιλόμορφης και ανθεκτικής οικονομίας που παρέχει σταθερή απασχόληση, στηρίζει τις μικρές επιχειρήσεις και ενθαρρύνει την καινοτομία είναι απαραίτητη. Θα πρέπει να υπάρχει συνοχή μεταξύ των παγκόσμιων και των εγχώριων πολιτικών. Οι εθνικές πολιτικές πρέπει να ευθυγραμμιστούν με τις διεθνείς συμφωνίες και δεσμεύσεις ώστε να εξασφαλιστεί μια ενιαία προσέγγιση προς την αειφορία (Forman, 2014).

Η οικονομική βιωσιμότητα αφορά την εξισορρόπηση της οικονομικής ανάπτυξης με την υπεύθυνη χρήση των φυσικών πόρων. Η μετάβαση σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης συμβάλλουν στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της κατανάλωσης ενέργειας. Οι εγχώριες πρωτοβουλίες βιώσιμης ανάπτυξης

συχνά περιλαμβάνουν πολιτικές για την αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο εθνικό ενεργειακό μείγμα. Επιπροσθέτως, η ενθάρρυνση βιώσιμων γεωργικών πρακτικών, όπως η βιολογική γεωργία και η αγροοικολογία, συμβάλλει στη διατήρηση της υγείας του εδάφους, της βιοποικιλότητας και των υδάτινων πόρων. Η αειφόρος γεωργία ενισχύει την επισιτιστική ασφάλεια εξασφαλίζοντας αξιόπιστη και φιλική προς το περιβάλλον παραγωγή τροφίμων. Η εφαρμογή αποτελεσματικών πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της ανακύκλωσης και της μείωσης των αποβλήτων, είναι ζωτικής σημασίας για την εγχώρια βιωσιμότητα. Η προσέγγιση της κυκλικής οικονομίας προωθεί την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση υλικών, ελαχιστοποιώντας τα απόβλητα και την περιβαλλοντική υποβάθμιση (Πολύζος, 2022).

Η προστασία και η αποκατάσταση της βιοποικιλότητας εντός των συνόρων της χώρας αποτελεί βασικό στοιχείο της εγχώριας βιώσιμης ανάπτυξης. Αυτό περιλαμβάνει τη διατήρηση των φυσικών ενδιαιτημάτων, την πρόληψη της αποψίλωσης των δασών και την αντιμετώπιση των απειλών για τα ενδημικά είδη. Ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη βιώσιμων αστικών περιοχών με χώρους πρασίνου, αποτελεσματικές δημόσιες συγκοινωνίες και φιλικά προς το περιβάλλον κτίρια συμβάλλουν τόσο στην περιβαλλοντική όσο και στην κοινωνική βιωσιμότητα. Οι πράσινες υποδομές βελτιώνουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων και μειώνουν το οικολογικό αποτύπωμα των πόλεων. Η διασφάλιση υπεύθυνης χρήσης και διαχείρισης του νερού συμβάλλει στην αντιμετώπιση της λειψυδρίας και προωθεί τη βιώσιμη αξιοποίηση των υδάτινων πόρων (Πολύζος, 2022). Η εφαρμογή αποτελεσματικών πρακτικών άρδευσης, η προστασία των λεκανών απορροής και η πρόληψη της ρύπανσης των υδάτων αποτελούν ζωτικής σημασίας στοιχεία της εγχώριας βιώσιμης ανάπτυξης. Η υιοθέτηση βιώσιμων τεχνολογιών και η προώθηση της καινοτομίας συμβάλλουν στην εγχώρια βιώσιμη ανάπτυξη. Αυτό περιλαμβάνει τη στήριξη της έρευνας και της ανάπτυξης σε τομείς όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, οι πράσινες μεταφορές και η βιώσιμη γεωργία (Πολυράκης, 2013).

Η προτεραιότητα στη δημόσια υγεία και ευημερία είναι αναπόσπαστο στοιχείο της βιώσιμης ανάπτυξης. Αυτό περιλαμβάνει τη διασφάλιση της πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη, την προώθηση του υγιεινού τρόπου ζωής και την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών παραγόντων που επηρεάζουν την υγεία. Η εγχώρια βιώσιμη ανάπτυξη στοχεύει στη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων και στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης. Οι πολιτικές που αντιμετωπίζουν ζητήματα όπως η εξάλειψη της φτώχειας, η πρόσβαση στην εκπαίδευση και στην υγειονομική περίθαλψη συμβάλλουν στη δημιουργία μιας πιο δίκαιης

κοινωνίας. Η ανάπτυξη στρατηγικών για την προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής ενισχύει την εγχώρια ανθεκτικότητα. Αυτό περιλαμβάνει μέτρα όπως η κατασκευή υποδομών ανθεκτικών στο κλίμα, η εφαρμογή πρακτικών εξοικονόμησης νερού και η προετοιμασία για ακραία καιρικά φαινόμενα (Σακελλαροπούλου & Σεκέρογλου, 2006) .

Η ισχυρή διακυβέρνηση, οι αποτελεσματικές πολιτικές και οι κανονισμοί που υποστηρίζουν τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης είναι ουσιώδεις. Οι κυβερνήσεις διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για τις επιχειρήσεις και τις κοινότητες ώστε να υιοθετήσουν βιώσιμες πρακτικές. Η συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και στις αναπτυξιακές πρωτοβουλίες είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχή εγχώρια βιώσιμη ανάπτυξη. Η εμπλοκή των κοινοτήτων διασφαλίζει ότι οι αναπτυξιακές προσπάθειες ευθυγραμμίζονται με τις τοπικές ανάγκες και αξίες. Η διαφανής ανταλλαγή δεδομένων και οι μηχανισμοί παρακολούθησης, τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε εθνικό επίπεδο, είναι ζωτικής σημασίας για την παρακολούθηση της προόδου προς την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης και τη λήψη τεκμηριωμένων πολιτικών αποφάσεων. Η εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των ΜΚΟ και των οργανώσεων βάσης, είναι απαραίτητη για την υλοποίηση πρωτοβουλιών βιώσιμης ανάπτυξης. Η συμμετοχή αυτή συμβάλλει στη διασφάλιση της συνεκτίμησης των αναγκών και των προοπτικών των τοπικών κοινοτήτων.

Συνοψίζοντας, η εγχώρια βιώσιμη ανάπτυξη είναι μια ολιστική προσέγγιση που αντιμετωπίζει οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις σε μια συγκεκριμένη χώρα. Απαιτεί τη συνεργασία μεταξύ κυβέρνησης, επιχειρήσεων, κοινοτήτων και ατόμων για τη δημιουργία ενός ισορροπημένου και βιώσιμου μέλλοντος. Επιπλέον, αποτελεί μια πολύπλευρη έννοια που απαιτεί συνεργασία τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε εθνικό επίπεδο. Η αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών προκλήσεων χρειάζεται συντονισμένες προσπάθειες μεταξύ των εθνών και εντός των μεμονωμένων χωρών για τη δημιουργία ενός πιο βιώσιμου και δίκαιου μέλλοντος για όλους (Forman, 2014).

3.1 Ο ρόλος της Βιώσιμης Ανάπτυξης στον Ελλαδικό Χώρο

Η αειφόρος ανάπτυξη στην Ελλάδα περιλαμβάνει ένα φάσμα οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στην προώθηση της μακροπρόθεσμης ευημερίας, εξασφαλίζοντας παράλληλα την ευημερία των σημερινών και των μελλοντικών γενεών. Ο Ελλαδικός χώρος υφίσταται επί του παρόντος έντονες δημογραφικές, κοινωνικές, πολιτιστικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές αλλαγές με αποτέλεσμα την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και την απειλή των επιτευγμάτων αειφορίας όσον αφορά το εδαφικό αλλά και την παράκτια ζώνη και τους θαλάσσιους πόρους. Σύμφωνα με τους Stratigea et al. (2017), η περιοχή της Ελλάδας χαρακτηρίζεται από την υπερεκμετάλλευση των πόρων, ιδιαίτερα στο παράκτιο και θαλάσσιο τμήμα της (Lionello et al., 2008). Οι τάσεις θέρμανσης στην περιοχή της Ελλάδας και γενικότερα στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου μεταβάλλονται 20% πιο γρήγορα, σε σύγκριση με τον παγκόσμιο μέσο όρο. Επιπροσθέτως, η εναπομείνασα φυσική βλάστηση παρουσιάζει ρυθμούς αστικοποίησης εις βάρος της αγροτικής φυσικής γης αντιμετωπίζοντας συνεχείς πιέσεις στους υδατικούς πόρους. Όλα τα παραπάνω επιδεινώνονται περαιτέρω λόγω του υπερπληθυσμού στα μεγάλα αστικά κέντρα και του υπερτουρισμού ιδιαίτερα τους θερινούς μήνες στα νησιά της Ελλάδας, έχοντας ως αποτέλεσμα την παραγωγή μεγάλου όγκου στερεών αποβλήτων λόγω του αυξανόμενου πληθυσμού και των παράλογων καταναλωτικών προτύπων (ΕΟΠ, 2015).

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει διάφορες προκλήσεις, όπως οικονομικές πιέσεις, περιβαλλοντικές ανησυχίες και κοινωνικά ζητήματα. Η χώρα μας εργάζεται για την επίτευξη οικονομικής βιωσιμότητας, ιδίως αφού αντιμετώπισε οικονομικές προκλήσεις στο παρελθόν. Η επίτευξη της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης θα επιτευχθεί με τη διαφοροποίηση της οικονομίας, τη στήριξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) και την προώθηση της καινοτομίας για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της αποτελεσματικότητας (Βασιλειάδης, 2022). Επιπλέον, η οικονομική βιωσιμότητα περιέχει πρωτοβουλίες για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης όλων των κατοίκων της χώρας και την αντιμετώπιση ζητημάτων όπως η ανεργία και ίση μεταχείριση χωρίς αποκλεισμούς. Η παροχή πρόσβασης στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, η υποστήριξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και η προώθηση μιας οικονομίας χωρίς αποκλεισμούς συμβάλλουν στην ενίσχυση της κοινωνικής βιωσιμότητας.

Η χώρα μας είναι ευάλωτη στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, συμπεριλαμβανομένης της αύξησης των θερμοκρασιών και της αλλαγής των προτύπων βροχόπτωσης. Οι προσπάθειες βιώσιμης ανάπτυξης περιλαμβάνουν τόσο τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής μέσω της μείωσης των εκπομπών όσο και την προσαρμογή της κοινωνίας στο μεταβαλλόμενο κλίμα για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας.

Η χώρα μας καταβάλλει προσπάθειες για τη μετάβαση σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως η ηλιακή και η αιολική ενέργεια, ώστε να μειωθεί η εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα και να μειωθούν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Πλέον, διαθέτει σημαντικό δυναμικό στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και οι επενδύσεις στον τομέα αυτό συμβάλλουν τόσο στην περιβαλλοντική όσο και στην οικονομική βιωσιμότητα. Στην πραγματικότητα, τα εντεινόμενα περιστατικά Κλιματικής Αλλαγής και οι σχετικές απειλές που προκαλούν, σε συνδυασμό με την κλιμακούμενη, πέρα από τα όρια της φέρουσας ικανότητας, της παράκτιας αστικοποίησης και της μαζικής τουριστικής ανάπτυξης, αντιπροσωπεύουν τους βασικούς προβληματισμούς στην άσκηση βιώσιμης πολιτικής στα νησιά της Ελλάδας. Όλα αυτά εγείρουν με αυστηρό και επείγοντα τρόπο, την ανάγκη να σκιαγραφηθούν πιο βιώσιμα και ανθεκτικά μελλοντικά μονοπάτια. Η εφαρμογή αποτελεσματικών πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων και η προώθηση της κυκλικής οικονομίας αποτελούν βασικές συνιστώσες της βιώσιμης ανάπτυξης. Τελευταία οι υπεύθυνοι έχουν κατανοήσει τη σοβαρότητα που εγείρει το πρόβλημα για αυτό εργάζονται προς την κατεύθυνση για τη μείωση της παραγωγής αποβλήτων, την αύξηση των ποσοστών ανακύκλωσης και την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της διάθεσης των αποβλήτων.

Επιπροσθέτως, η προστασία της πλούσιας βιοποικιλότητας της χώρας είναι ζωτικής σημασίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι προσπάθειες για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, την πρόληψη της αποψίλωσης των δασών και την αντιμετώπιση ζητημάτων όπως η παράνομη υλοτομία συμβάλλουν στην ενίσχυση της περιβαλλοντικής της βιωσιμότητας. Ακόμη, η υποστήριξη βιώσιμων γεωργικών πρακτικών είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας και τη διατήρηση του περιβάλλοντος. Πρακτικές όπως η βιολογική γεωργία, η αγροοικολογία και η άρδευση με αποδοτική χρήση του νερού συμβάλλουν στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του γεωργικού τομέα της Ελλάδας.

Ο τουρισμός αποτελεί σημαντική βιομηχανία στην Ελλάδα και η εξισορρόπηση των οικονομικών οφελών με την περιβαλλοντική βιωσιμότητα είναι σημαντική. Οι πρακτικές

βιώσιμου τουρισμού, όπως τα φιλικά προς το περιβάλλον καταλύματα και οι πρωτοβουλίες υπεύθυνου τουρισμού, συμβάλλουν στην ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στους φυσικούς πόρους και στην πολιτιστική κληρονομιά. Ως χώρα με σημαντική ακτογραμμή και νησιά, η Ελλάδα διερευνά ευκαιρίες στο πλαίσιο της γαλάζιας οικονομίας. Η βιώσιμη αλιεία, οι προσπάθειες διατήρησης των θαλασσών και η υπεύθυνη παράκτια ανάπτυξη συμβάλλουν στη συνολική ατζέντα της βιώσιμης ανάπτυξης. Η σχέση μεταξύ πόλεων και λιμανιών διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης. Οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ πόλεων και λιμανιών έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα (Winkelmanns 2003). Τα λιμάνια αποτελούν σημαντικούς οικονομικούς μοχλούς, συμβάλλοντας στο εμπόριο, και τις βιομηχανικές δραστηριότητες. Δημιουργούν θέσεις εργασίας και τονώνουν την οικονομική ανάπτυξη στην πόλη και τις γύρω περιοχές. Επιπλέον, τα λιμάνια δημιουργούν ευκαιρίες απασχόλησης άμεσα μέσω των λειτουργιών τους, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων δραστηριοτήτων, της εφοδιαστικής και της διαχείρισης του λιμένα. Η πόλη παρέχει το εργατικό δυναμικό που απαιτείται για διάφορες δραστηριότητες που σχετίζονται με το λιμάνι, δημιουργώντας μια συμβιωτική σχέση μεταξύ της απασχόλησης στο λιμάνι και των αστικών μέσων διαβίωσης (Πάλλης, 2014). Οι λιμενικές δραστηριότητες έχουν περιβαλλοντικές συνέπειες, όπως η ρύπανση του αέρα και των υδάτων. Η διαχείριση και ο μετριασμός αυτών των επιπτώσεων αποτελεί κοινή ευθύνη τόσο του λιμένα όσο και της πόλης. Οι πόλεις μπορούν να εφαρμόζουν πρωτοβουλίες βιωσιμότητας που επηρεάζουν τις λιμενικές λειτουργίες και ενθαρρύνουν φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές (Τσελέντης, 2008).

Η οικοδόμηση ανθεκτικότητας σε κρίσεις, οικονομικές, περιβαλλοντικές ή κοινωνικές, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της βιώσιμης ανάπτυξης. Οι αποτελεσματικοί μηχανισμοί αντιμετώπισης κρίσεων βοηθούν τις κοινότητες να ανακάμψουν και να προσαρμοστούν στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. Οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων χωρίς αποκλεισμούς και η εμπλοκή της κοινότητας είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία των πρωτοβουλιών βιώσιμης ανάπτυξης. Η συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων στο σχεδιασμό και την υλοποίηση έργων διασφαλίζει ότι οι αναπτυξιακές προσπάθειες ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις προσδοκίες τους ενώ ταυτόχρονα ευθυγραμμίζεται με τα ευρύτερα συμφέροντα της περιοχής.

Ο ρόλος της βιώσιμης ανάπτυξης στην Ελλάδα περιλαμβάνει μια πολύπλευρη προσέγγιση, η οποία απαιτεί συνεργασία μεταξύ κυβέρνησης, επιχειρήσεων, κοινωνίας των πολιτών και κοινού. Με την αντιμετώπιση των οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών

διαστάσεων, η Ελλάδα μπορεί να εργαστεί προς ένα πιο ανθεκτικό, δίκαιο και βιώσιμο μέλλον. Είναι σημαντικό για τη χώρα να ευθυγραμμίσει τις πολιτικές και τις δράσεις της με τους διεθνείς στόχους βιώσιμης ανάπτυξης, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τις μοναδικές προκλήσεις και ευκαιρίες της. Εκτός από τις κυβερνητικές προσπάθειες, ο ιδιωτικός τομέας διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Οι επιχειρήσεις μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά σε αυτήν την προσπάθεια υιοθετώντας βιώσιμες πρακτικές, μειώνοντας τις εκπομπές αερίων στην ατμόσφαιρα και επενδύοντας σε πράσινες τεχνολογίες.

3.2 Ο ρόλος της Βιώσιμης Ανάπτυξης σε Διεθνές Επίπεδο

Ο ρόλος της βιώσιμης ανάπτυξης σε διεθνές επίπεδο είναι κρίσιμος για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων και την προώθηση ενός πιο δίκαιου, ανθεκτικού και περιβαλλοντικά υπεύθυνου μέλλοντος. Η βιώσιμη ανάπτυξη σε διεθνές επίπεδο αφορά τη συνεργασία μεταξύ εθνών, διεθνών οργανισμών και διαφόρων ενδιαφερόμενων φορέων έχοντας ως κοινό στόχο την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών ζητημάτων. Το 2015 τα Ηνωμένα Έθνη θέσπισαν το Πρόγραμμα Βιώσιμης Ανάπτυξης τονίζοντας τη σημασία της βιώσιμης ανάπτυξης τόσο για τις σημερινές όσο και για τις μελλοντικές γενιές (Bebbington and Unerman, 2018). Τα Ηνωμένα Έθνη διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στο συντονισμό των διεθνών προσπαθειών για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η υιοθέτηση της Ατζέντας 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη, περιλαμβάνει τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ), με ένα σύνολο 17 αλληλένδετων στόχων και 244 δεικτών (Rosati and Faria, 2019).

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρήθηκε μια εκθετική αύξηση και αναφορά μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών που περιλαμβάνουν ποικίλες πτυχές, όπως η βιωσιμότητα, το περιβάλλον, η κλιματική αλλαγή, η πράσινη τραπεζική, τα ανθρώπινα δικαιώματα κ.α. (Bose, 2017). Η τελευταία προσθήκη σε αυτήν τη μη χρηματοοικονομική αναφορά είναι η εμφάνιση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης που αναπτύχθηκαν και προωθήθηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη (Bebbington et al., 2017). Οι εν λόγω στόχοι στοχεύουν στη δημιουργία ενός καλύτερου, πιο βιώσιμου πλανήτη έως το 2030 σε συνδυασμό με την επίτευξη πολλαπλών κοινωνικών στόχων (όπως η καταπολέμηση της πείνας, η μηδενική φτώχεια, η ποιοτική εκπαίδευση χωρίς διακρίσεις, η ποικιλομορφία, η ισότητα φύλων, η μειωμένη ανισότητα καθώς και περιβαλλοντικοί στόχοι για παράδειγμα καταπολέμηση των εκπομπών CO₂, η παροχή καθαρού νερού και χρήσης καθαρής ενέργειας, η προστασία της βιοποικιλότητας στους

ωκεανούς, κ.α. (Ηνωμένα Έθνη, 2021). Οι Στόχοι της Βιώσιμης Ανάπτυξης απαιτούν τη συμμετοχή τόσο των κυβερνήσεων όσο και του ιδιωτικού τομέα σε μία συλλογική προσπάθεια και εργασία με στόχο τη μεταμόρφωση του κόσμου σε έναν βιώσιμο πλανήτη για όλους. Η βιώσιμη ανάπτυξη ανοίγει το δρόμο συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη για την καταπολέμηση της φτώχειας, της περιβαλλοντικής υποβάθμισης, της ανισότητας, της δικαιοσύνης, της ειρήνης, της προστασίας του περιβάλλοντος έχοντας κοινό όραμα τη βελτίωση της ποιότητας ζωής παγκοσμίως.

Η διεθνής συνεργασία είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Η Συμφωνία του Παρισιού, στο πλαίσιο της Σύμβασης-Πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC), φέρνει τις χώρες σε επαφή για να δεσμευτούν για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, την προσαρμογή στις κλιματικές επιπτώσεις και τη στήριξη των ευάλωτων εθνών. Τα έντονα φαινόμενα που προκαλεί η κλιματική αλλαγή ξεκίνησαν να επηρεάζουν τις επιλογές των ανθρώπων. Πλέον οι συνέπειες από τα ακραία καιρικά φαινόμενα δεν αφήνουν ανεπηρέαστη καμία χώρα. Σκοπός της Βιώσιμης Ανάπτυξης είναι η εξασφάλιση βελτιωμένης ζωής για όλους. Η συνετή χρήση της γης είναι ένα σημαντικό μέρος της προστασίας του περιβάλλοντος. Η ανάπτυξη βάσει του Διαγράμματος χρήσης γης και των πολιτικών που περιγράφονται στο Γενικό Σχέδιο θα έχει μικρότερη περιβαλλοντική επίδραση, θα συμβάλει λιγότερο στην παγκόσμια κλιματική αλλαγή, θα μειώσει την εξάρτηση από το πετρέλαιο και άλλα ορυκτά καύσιμα και θα ελαχιστοποιήσει τη χρήση φυσικών πόρων. Για να επιτευχθεί βιωσιμότητα χρειάζεται το σύγχρονο ανθρωπογενές περιβάλλον και οι κοινωνικοοικονομικές δραστηριότητες να ευθυγραμμιστούν με τους περιορισμούς της φύσης (Mega –Emma & Martinez – Ferrero, 2021).

Παγκόσμιες πρωτοβουλίες και συμφωνίες, όπως η Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα, αποσκοπούν στην προώθηση της διατήρησης και της βιώσιμης χρήσης της βιοποικιλότητας. Η διεθνής συνεργασία είναι ζωτικής σημασίας για την προστασία των οικοσυστημάτων, των ειδών και της γενετικής ποικιλομορφίας πέρα από τα σύνορα.

Η αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων, συμπεριλαμβανομένων των πιθανών κρίσεων, απαιτεί προληπτικά μέτρα και συντονισμένες αντιδράσεις. Η διεθνής συνεργασία βοηθά τις χώρες να προετοιμαστούν για κρίσεις και να ανταποκριθούν σε αυτές, είτε αυτές είναι οικονομικής, περιβαλλοντικής, υγειονομικής ή ανθρωπιστικής φύσης (Sullivan, 2018). Η αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων στον τομέα της υγείας, όπως αποδεικνύεται από την αντιμετώπιση πανδημιών όπως η COVID-19, απαιτεί διεθνή συνεργασία. Οργανισμοί όπως

ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας διευκολύνουν τον συντονισμό, την κατανομή των πόρων και τις προσπάθειες αντιμετώπισης για τη διασφάλιση της παγκόσμιας ασφάλειας της υγείας. Επιπροσθέτως, η διεθνής συνεργασία είναι ζωτικής σημασίας για την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας ως απάντηση σε φυσικές καταστροφές, συγκρούσεις και άλλες κρίσεις. Τα προγράμματα αναπτυξιακής βοήθειας υποστηρίζουν τα λιγότερο ανεπτυγμένα έθνη στην επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης και στην οικοδόμηση ανθεκτικότητας.

Η βιώσιμη ανάπτυξη συνδέεται στενά και με την ειρήνη και την ασφάλεια. Το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών αντιμετωπίζει τις συγκρούσεις που μπορεί να εμποδίσουν την ανάπτυξη και οι ειρηνευτικές αποστολές συμβάλλουν στη δημιουργία συνθηκών που ευνοούν τη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι στόχοι της περιλαμβάνουν την προώθηση δίκαιων και βιώσιμων εμπορικών πρακτικών. Οι διεθνείς εμπορικές συμφωνίες, όπως αυτές που υπάγονται στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου διαδραματίζουν ρόλο στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης που είναι κοινωνικά περιεκτική και περιβαλλοντικά υπεύθυνη (Di Vaio & Varriale, 2020).

Η γεφύρωση του τεχνολογικού χάσματος μεταξύ αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών απαιτεί διεθνή συνεργασία. Οι πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη ικανοτήτων υποστηρίζουν τις αναπτυσσόμενες χώρες στην υιοθέτηση βιώσιμων τεχνολογιών και στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων που απαιτούνται για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η επιστημονική έρευνα και η ανταλλαγή γνώσεων σε θέματα όπως η κλιματική αλλαγή, η βιοποικιλότητα και η δημόσια υγεία είναι απαραίτητες. Η διεθνής συνεργασία ενισχύει την κατανόηση και ενημερώνει τις πολιτικές για την αειφόρο ανάπτυξη που βασίζονται σε στοιχεία (Ike et al., 2019).

Οι διεθνείς οργανισμοί και συμφωνίες παρέχουν ένα πλαίσιο για την παγκόσμια διακυβέρνηση και την τήρηση του κράτους δικαίου. Το συγκεκριμένο είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση διασυνοριακών ζητημάτων και τη διασφάλιση ότι τα έθνη συνεργάζονται για την επίτευξη κοινών στόχων. Επιπλέον, οι διαφανείς μηχανισμοί ανταλλαγής δεδομένων και παρακολούθησης είναι απαραίτητοι για την παρακολούθηση της προόδου προς την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης. Η διεθνής συνεργασία συμβάλλει στην τυποποίηση των μεθόδων συλλογής δεδομένων και διευκολύνει τη σύγκριση και την ανάλυση.

Συνοπτικά, η βιώσιμη ανάπτυξη σε διεθνές επίπεδο περιλαμβάνει μια συλλογική και συνεργατική προσέγγιση για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων. Αναγνωρίζει τη

διασύνδεση των εθνών και την ανάγκη για κοινή ευθύνη για την επίτευξη ενός πιο βιώσιμου και χωρίς αποκλεισμούς κόσμου. Η διεθνής συνεργασία είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση διασυνοριακών ζητημάτων και την οικοδόμηση μιας ανθεκτικής και δίκαιης παγκόσμιας κοινότητας. Με την καινοτομία και τις υποδομές, η διεθνής συμβολή στη βιώσιμη ανάπτυξη και τη βιώσιμη εκβιομηχάνιση μπορεί να απελευθερώσει ζωντανές και προκλητικές οικονομικές δυνάμεις που παράγουν απασχόληση και πλούτο. Είναι ζωτικής σημασίας για την εισαγωγή και την προώθηση των αναδυόμενων καινοτομιών, τη διευκόλυνση του διεθνούς εμπορίου και την αποδοτικότητα των πόρων. Απαιτείται ισχυρή διεθνής συνεργασία για να διασφαλιστεί ότι τα έθνη έχουν τους πόρους που χρειάζονται για να ανακάμψουν από την επιδημία, να ανοικοδομήσουν και να επιτύχουν τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (Rosati & Faria, 2019).

3.3 Βιωσιμότητα και Επιχειρηματικότητα

Η βιώσιμη επιχειρηματικότητα έχει εξελιχθεί ως θεμελιώδης δύναμη πίσω από τη θετική κοινωνική, περιβαλλοντική και οικονομική αλλαγή. Ένα σημείο εισόδου για την έναρξη μεταρρυθμίσεων προς τη βιωσιμότητα είναι η επιχειρηματικότητα (Westman et al., 2023). Σε συνδυασμό με την αειφόρο ανάπτυξη και τη βιώσιμη εταιρική ανάπτυξη οι δύο έννοιες που μόλις αναφέρθηκαν έχουν καταστεί επείγουσες παγκόσμιες προτεραιότητες. Η βιωσιμότητα και η επιχειρηματικότητα για τη σημερινή σύγχρονη κοινωνία έχουν καταστεί αλληλένδετες έννοιες που έχουν αποκτήσει ολοένα και μεγαλύτερη σημασία λαμβάνοντας υπόψη όχι αποκλειστικά οικονομικούς στόχους αλλά δίνοντας προτεραιότητα σε περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς λόγους. Συνεπώς ένας νέος κλάδος που ονομάζεται «βιώσιμη επιχειρηματικότητα» αναπτύσσεται συνδυάζοντας την επιχειρηματικότητα και την αειφορική ανάπτυξη (Gupta et al. 2023). Η βιώσιμη επιχειρηματικότητας θεωρήθηκε ως λύση στην αντιμετώπιση της κοινωνικής αδικίας και της περιβαλλοντικής ζημιάς.

Η ενσωμάτωση των αρχών της αειφορίας στις επιχειρηματικές δραστηριότητες είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών προκλήσεων. Η βιώσιμη επιχειρηματικότητα γίνεται ολοένα και πιο σημαντική για αρκετούς εμπλεκόμενους, συμπεριλαμβανομένων των πανεπιστημίων, των επιχειρήσεων και των διεθνών οργανισμών (Haleem et al, 2023). Η «Ατζέντα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών 2030» συνέταξε μία δομή καθορίζοντας τη διεθνή εταιρική συνεργασία τόσο σε επίπεδο τομέων όσο και σε επίπεδα διακυβέρνησης. Ο εν λόγω καθορισμός ευνόησε τους

επιχειρηματίες στην επέκταση των προγραμμάτων τους οργανωτικής υποστήριξης που είχαν στόχο πρωτοβουλίες οικολογικά υπεύθυνες (Schaltegger et al., 2018). Συγκεκριμένα, η δομή της Ατζέντας περιείχε πρωτοβουλίες για την ανάδειξη της βιώσιμης επιχειρηματικότητας σε ποικίλες βιομηχανίες όπως οι «αγροτικές επιχειρήσεις» (Alam et al., 2023), οι «κατασκευές» (Gu et Wank, 2022) και η «ενέργεια» (Sadic et al., 2022). Οι εμπλεκόμενοι που ενδιαφέρονται να υιοθετήσουν πρωτοβουλίες που προωθούν τη βιώσιμη επιχειρηματικότητα πρέπει να συντάσσονται με παραμέτρους που περιέχουν την προστασία του περιβάλλοντος, της υγιεινής αλλά και της οικονομικής ανάλυσης (Yerez et al., 2020). Η βιωσιμότητα είναι συνήθως πιο στενά συνδεδεμένη με την ολοκληρωμένη στρατηγική ενός οργανισμού. Δίνει έμφαση στην τριπλή κατώτατη γραμμή, η οποία εστιάζει όχι μόνο στα οικονομικά κέρδη (οικονομική βιωσιμότητα) αλλά και στις κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις (Stepherd & Patzelt, 2011). Οι επιχειρηματίες ενθαρρύνονται να εξετάζουν τις ευρύτερες συνέπειες των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων. Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθεί ότι ορισμένοι ερευνητές ισχυρίζονται ότι η επιχειρηματικότητα είναι ένα εργαλείο που μπορεί να καθοδηγήσει πολλούς τομείς της οικονομίας προς την κατεύθυνση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας (Dean & McMullen, 2007). Αυτή η βιώσιμη επιχειρηματικότητα ισχυρίζεται ότι η βιώσιμη ανάπτυξη είναι ο ακρογωνιαίος λίθος για τη δημιουργία βιώσιμων εταιρικών μοντέλων, επειδή οι επιχειρηματίες μπορούν να αναγνωρίσουν το μακροπρόθεσμο επιχειρηματικό δυναμικό (Sarango – Lalangui et al., 2018).

Εξισορροπώντας όλες τις επιπτώσεις των εταιρικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών τους δραστηριοτήτων, η βιώσιμη επιχειρηματικότητα αποκαλείται και ως επιχειρηματική στρατηγική (Schaltegger & Wagner, 2011). Οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν την εν λόγω στρατηγική για να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα και την ανταγωνιστικότητά τους. Για την προώθηση της βιωσιμότητας οι επιχειρηματίες αξιοποιούν τις δυνατότητές τους στο μέγιστο συνδράμοντας στις τοπικές κοινωνίες όσον αφορά τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη.

Ερευνητές υποστηρίζουν ότι οι επιχειρηματίες πρέπει να ενσωματώσουν τη βιωσιμότητα στο επιχειρηματικό τους σχέδιο και να το τροποποιούν αναφορικά με τις μεταβολές του περιβάλλοντος δημιουργώντας έναν επιτυχημένο οργανισμό, ο οποίος υποστηρίζει την ανάπτυξη και την καινοτομία πάντα όμως με σεβασμό στον άνθρωπο και στο περιβάλλον (Schaltegger & Wagner, 2011). Η ικανότητα αυτών των επιχειρηματιών να μπορούν να επηρεάζουν άλλες επιχειρήσεις παράλληλα μαζί και το ευρύτερο κοινό και τους καταναλωτές

ώστε να υιοθετήσουν βιώσιμες πρακτικές είναι πολύ σημαντικό για την επερχόμενη ενίσχυση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας (Rosario et al., 2022). Οι επιχειρηματίες που έχουν συμπεριφερθεί με βιώσιμο τρόπο έχουν τη δύναμη να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των σύγχρονων καταναλωτών χωρίς να θέτουν σε κίνδυνο την ευημερία των μελλοντικών γενεών συνδυάζοντας και τους τρεις πυλώνες της βιώσιμης επιχειρηματικότητας, δηλαδή της οικονομίας, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος. Προς αυτή την κατεύθυνση παρακινούνται οι σύγχρονοι επιχειρηματίες να εφαρμόσουν ηθικές ενέργειες που αποδίδουν οφέλη τόσο στην κοινωνία όσο και στο περιβάλλον (Larsson et al., 2016).

Η σχέση μεταξύ των διαδικασιών δημιουργίας επιχειρήσεων και της συνολικής ευεξίας αντιπροσωπεύεται από τη βιώσιμη επιχειρηματικότητα. Δεν υπάρχει αμφιβολία για τον αντίκτυπο της κλιματικής αλλαγής στους ανεκτίμητους αλλά περιορισμένους πόρους του πλανήτη μας (Hallem et al., 2023). Οι επιχειρηματίες στις μέρες μας διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της αειφορίας. Το συγκεκριμένο αφορά τη δημιουργία προϊόντων και υπηρεσιών που είναι φιλικά προς το περιβάλλον, κοινωνικά υπεύθυνα και οικονομικά βιώσιμα. Οι καταναλωτές στις μέρες μας είναι πιο πιθανό να αγοράσουν ένα πράσινο προϊόν κατασκευασμένο από ανακυκλωμένα υλικά (Gurta et al., 2023).

Η βιομηχανική ανάπτυξη έχει συμβάλλει στην πρόοδο και στην ανάπτυξη της ανθρώπινης κοινωνίας. Ωστόσο, προκαλεί αξιοσημείωτη πίεση στο περιβάλλον με αποτέλεσμα τα τελευταία χρόνια να υφίστανται περισσότερα ακραία καιρικά φαινόμενα που οφείλονται κατά κύριο λόγο στην αύξηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και των νερών και στην υπερθέρμανση του πλανήτη. Τα συγκεκριμένα ζητήματα εμφανίζονται ολοένα και συχνότερα, απειλώντας την επιβίωση και τη βιώσιμη ανάπτυξη της ανθρώπινης κοινωνίας (Bobkova et al., 2021). Το 2008, το Τμήμα Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού των Ηνωμένων Εθνών πρότεινε την ιδέα μιας Παγκόσμιας Πράσινης Νέας Συμφωνίας, καλώντας τις χώρες σε όλο τον κόσμο να προωθήσουν δίκαιες, χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμες μεθόδους ανάπτυξης για την ενίσχυση της πράσινης επιχειρηματικότητας (Chu et al., 2021). Η πράσινη επιχειρηματικότητα επικεντρώνεται σε επιχειρήσεις που έχουν θετικό αντίκτυπο στο περιβάλλον, όπως νεοσύστατες επιχειρήσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ή εταιρείες που προωθούν φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα. Η πράσινη επιχειρηματικότητα, γνωστή και ως οικολογική επιχειρηματικότητα ή βιώσιμη επιχειρηματικότητα, περιλαμβάνει τη δημιουργία και τη διαχείριση επιχειρήσεων που έχουν θετικό αντίκτυπο στο περιβάλλον. Η

πράσινη επιχειρηματικότητα είναι ένας δυναμικός και εξελισσόμενος τομέας που ευθυγραμμίζει τις επιχειρηματικές δραστηριότητες με την περιβαλλοντική διαχείριση. Καθώς η παγκόσμια εστίαση στη βιωσιμότητα αυξάνεται, οι πράσινοι επιχειρηματίες διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην προώθηση θετικών αλλαγών και στην απόδειξη ότι οι κερδοφόρες επιχειρήσεις μπορούν επίσης να είναι περιβαλλοντικά υπεύθυνες. Η κοινωνική επιχειρηματικότητα, από την άλλη πλευρά, ασχολείται με κοινωνικά ζητήματα και στοχεύει στη δημιουργία θετικών κοινωνικών αλλαγών μέσω επιχειρηματικών εγχειρημάτων (Bobkova et al., 2021).

Οι πράσινοι επιχειρηματίες προσπαθούν να εξισορροπήσουν την παραγωγή κέρδους με την περιβαλλοντική ευθύνη, εργαζόμενοι προς την κατεύθυνση βιώσιμων και φιλικών προς το περιβάλλον επιχειρηματικών πρακτικών. Επικεντρώνονται κυρίως στην ελαχιστοποίηση των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων που συνδέονται με τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες. Αυτό περιλαμβάνει τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, την παραγωγή αποβλήτων και την κατανάλωση πόρων. Ο στόχος τους είναι συχνά η συμβολή στη διατήρηση του περιβάλλοντος και η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Επιπλέον, αναπτύσσουν και προωθούν προϊόντα και υπηρεσίες που είναι φιλικά προς το περιβάλλον όπως τη χρήση βιώσιμων υλικών, την υιοθέτηση καθαρών διαδικασιών παραγωγής και την παροχή εναλλακτικών λύσεων με οικολογική συνείδηση σε συμβατικά προϊόντα. Πολλοί πράσινοι επιχειρηματίες ασχολούνται με την ανάπτυξη και την προώθηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως η ηλιακή, η αιολική και η υδροηλεκτρική ενέργεια (Gao, 2021). Με αυτόν τον τρόπο συμβάλλουν στη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα προσφέροντας βιώσιμες ενεργειακές λύσεις. Επιπλέον, συμμετέχουν σε πρωτοβουλίες για τη μείωση των αποβλήτων, σε προγράμματα ανακύκλωσης και στην ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων για την επαναχρησιμοποίηση ή την επαναχρησιμοποίηση υλικών. Το εν λόγω συνδράμει στην εκτροπή των αποβλήτων από τους χώρους υγειονομικής ταφής συμβάλλοντας σε μια πιο βιώσιμη προσέγγιση στη διαχείριση των πόρων (Neumann, 2022). Επενδύοντας σε έργα που δεσμεύουν ή μειώνουν τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου για να αντισταθμίσουν το δικό τους αποτύπωμα διοξειδίου του άνθρακα. συμμετέχουν σε πρωτοβουλίες αντιστάθμισης εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Συχνά, οι πράσινοι επιχειρηματίες διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στην εκπαίδευση των καταναλωτών και των επιχειρήσεων σχετικά με τη σημασία της αειφορίας. Μπορεί να συμμετέχουν και σε προσπάθειες συνηγορίας για την προώθηση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και την ενθάρρυνση υπεύθυνων πρακτικών στους κλάδους τους (Neuman, 2022).

Η έννοια της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ) και η βιώσιμη επιχειρηματικότητα μερικές φορές συγχέονται. Οι επιχειρηματίες ενσωματώνουν όλο και περισσότερο τις αρχές της ΕΚΕ στα επιχειρηματικά τους μοντέλα εξετάζοντας τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις των επιχειρηματικών αποφάσεων και τη λήψη προληπτικών μέτρων για τη θετική συμβολή στην κοινωνία. Ερευνητές δηλώνουν πως η ΕΚΕ και η βιώσιμη επιχειρηματικότητα κατανοούνται με διαφορετικούς τρόπους (Greco & de Jong, 2017). Αν και ο πρωταρχικός στόχος είναι η επίτευξη οικονομικού κέρδους και οποιεσδήποτε περιβαλλοντικές και κοινωνικές πρωτοβουλίες βοηθούν μόνο τον πυρήνα της επιχείρησης, η ΕΚΕ μπορεί να θεωρηθεί ως ο τρόπος με τον οποίο οι εταιρείες εξηγούν τις στρατηγικές τους προθέσεις για βιωσιμότητα. Οι σκέψεις για «κοινωνικές», «περιβαλλοντικές» και «οικονομικές επιδόσεις» αποτελούν τον πυρήνα για τη βιώσιμη επιχειρηματικότητα (Greco & de Jong, 2017).

Οι βιώσιμοι επιχειρηματίες συχνά υιοθετούν τις αρχές της κυκλικής οικονομίας, η οποία στοχεύει στην ελαχιστοποίηση των αποβλήτων και στην καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των πόρων. Το συγκεκριμένο επιτυγχάνεται μέσα από το σχεδιασμό προϊόντων με γνώμονα την ανακυκλωσιμότητα και την προώθηση πρακτικών που μειώνουν τις συνολικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Με έμφαση στην ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στην κοινωνία, το περιβάλλον και την αποτελεσματική χρήση προϊόντων και υπηρεσιών, τα κυκλικά επιχειρηματικά μοντέλα πυροδότησαν πρωτοβουλίες ενδοεπιχειρηματικότητας και επιχειρηματικότητας στη λεγόμενη βιώσιμη οικονομία (Schaper, 2016).

Οι βιώσιμοι επιχειρηματίες αναγνωρίζουν τη σημασία της δέσμευσης με διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των πελατών, των εργαζομένων, των προμηθευτών και της κοινότητας. Η οικοδόμηση ισχυρών σχέσεων με αυτές τις ομάδες ενισχύει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα μιας επιχείρησης. Επιπλέον, λαμβάνουν υπόψη τους μακροπρόθεσμους κινδύνους που συνδέονται με περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα. Η κλιματική αλλαγή, η έλλειψη πόρων και η κοινωνική ανισότητα θέτουν σε κινδύνους τις επιχειρήσεις και η ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στο επιχειρηματικό μοντέλο μπορεί να συμβάλει στον μετριασμό αυτών των κινδύνων (Holzmann & Gregori, 2023).

Καθώς οι κυβερνήσεις παγκοσμίως εισάγουν περισσότερους κανονισμούς που επικεντρώνονται στη βιωσιμότητα και την προστασία του περιβάλλοντος, οι επιχειρηματίες πρέπει να ενημερώνονται ώστε να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με τους κανονισμούς αυτούς υιοθετώντας καθαρότερους μεθόδους παραγωγής, επιδιώκοντας τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και τηρώντας ηθικές εργασιακές πρακτικές. Πολλοί επενδυτές αναζητούν όλο και περισσότερο βιώσιμες και κοινωνικά υπεύθυνες επενδυτικές ευκαιρίες. Οι επιχειρηματίες που ευθυγραμμίζουν τα εγχειρήματά τους με τους στόχους της βιωσιμότητας είναι ευκολότερο να προσελκύσουν χρηματοδότηση από επενδυτές με αντίκτυπο και κοινωνικά υπεύθυνα ταμεία (Hockerts & Wüstenhagen, 2010).

Συνοψίζοντας, η βιωσιμότητα και η επιχειρηματικότητα είναι αλληλένδετες έννοιες, με τους επιχειρηματίες να διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην προώθηση θετικών αλλαγών μέσω καινοτόμων, κοινωνικά υπεύθυνων και περιβαλλοντικά συνειδητοποιημένων επιχειρηματικών πρακτικών. Ως αποτέλεσμα, τα τελευταία δέκα χρόνια, οι επιχειρήσεις και οι επιχειρηματίες ενδιαφέρθηκαν περισσότερο να μάθουν για τις πραγματικές επιπτώσεις των δραστηριοτήτων τους στην κοινωνία και το περιβάλλον (Aghelie et al., 2016)

Κεφάλαιο 4ο: Στόχοι Φιλικής προς το Περιβάλλον Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας

Τα τελευταία χρόνια, σχεδόν όλες οι παγκόσμιες επιχειρήσεις έχουν βρεθεί αντιμέτωπες με πολυάριθμες κρίσεις, όπως οικολογικές καταστροφές, διευρυνόμενες ανισότητες, πολιτικές και φυλετικές αναταραχές και πιο πρόσφατα την πανδημία, COVID-19 (Lim, 2022). Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας θεωρούνται ως η πιο ασφαλής μέθοδος για να καταφέρουν οι επιχειρήσεις να αντιμετωπίσουν τις παραπάνω προκλήσεις με τις πιο συμφέρουσες για όλους τους εμπλεκόμενους βιώσιμες λύσεις (Castillo, 2022) ; (Kumar, Paltrinieri et al., 2022). Οι σύγχρονες επιχειρήσεις διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην επίτευξη αυτών των στόχων και αντιμετωπίζουν αυξανόμενες πιέσεις να συνεισφέρουν στην παγκόσμια κοινότητα. Η αντιμετώπιση της ατζέντας βιωσιμότητας δεν είναι μόνο μια ηθική επιταγή, αλλά και ζωτικής σημασίας για τη συνεχή ανάπτυξη και τη φήμη των επιχειρήσεων ως υπεύθυνων ενδιαφερόμενων μερών (Bhattacharyya et al., 2022). Κατά την ανάπτυξη φιλικών προς το περιβάλλον επιχειρηματικών στόχων, οι οργανισμοί στοχεύουν στην ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στις δραστηριότητές τους, στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και στη συμβολή σε ένα πιο βιώσιμο μέλλον. Οι βασικοί στόχοι ανάπτυξης επιχειρήσεων φιλικών προς το περιβάλλον είναι οι κάτωθι (Soh & Wong, 2021):

Χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας: Μετάβαση και αύξηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως η ηλιακή, η αιολική ή η υδροηλεκτρική ενέργεια, για την τροφοδοσία των λειτουργιών. Ο καθορισμός ενός στόχου για ένα ορισμένο ποσοστό κατανάλωσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές αποτελεί κοινό στόχο φιλικό προς το περιβάλλον (Ahmad et al., 2014).

Ουδετερότητα ως προς τον άνθρακα: Οι επιχειρηματίες συνήθως ορίζουν έναν στόχο για την επίτευξη ουδετερότητας ως προς τον άνθρακα, μειώνοντας τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και αντισταθμίζοντας τις υπόλοιπες εκπομπές μέσω ανάληψης πρωτοβουλιών όπως η αναδάσωση ή έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (Soh & Wong, 2021)

Αποδοτικότητα πόρων: Εφαρμογή μέτρων για τη βελτίωση της αποδοτικότητας των πόρων, συμπεριλαμβανομένης της μείωσης της κατανάλωσης νερού, της βελτιστοποίησης της χρήσης ενέργειας και της ελαχιστοποίησης της παραγωγής αποβλήτων. Το συγκεκριμένο

συνήθως περιλαμβάνει την υιοθέτηση ενεργειακά αποδοτικών τεχνολογιών, πρακτικών εξοικονόμησης νερού και πρωτοβουλιών ανακύκλωσης.

Βιώσιμη αλυσίδα εφοδιασμού: Ανάπτυξη βιώσιμης αλυσίδας εφοδιασμού, σε συνεργασία με προμηθευτές που τηρούν πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον. Χρειάζεται να τίθενται στόχοι για υπεύθυνη προμήθεια, ηθικές εργασιακές πρακτικές που διασφαλίζουν την εργασιακή υγεία και ασφάλεια και μειωμένες περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε όλη την αλυσίδα εφοδιασμού της επιχείρησης (Smith et al., 2022).

Πρωτοβουλίες μηδενικών αποβλήτων: Επιδίωξη της ελαχιστοποίησης της παραγωγής αποβλήτων και την επίτευξη του στόχου μηδενικών αποβλήτων. Μέσα από την εφαρμογή στόχου με σκοπό τις στρατηγικές μείωσης αποβλήτων, θα προωθηθεί η ανακύκλωση και θα διερευνηθούν πρακτικές κυκλικής οικονομίας για την επαναχρησιμοποίηση υλικών κατά τη διαδικασία παραγωγής.

Βιωσιμότητα του κύκλου ζωής των προϊόντων: Οι διοικήσεις των επιχειρήσεων επικεντρώνονται στη βιώσιμη ανάπτυξη και διαχείριση προϊόντων λαμβάνοντας υπόψη ολόκληρο τον κύκλο ζωής των προϊόντων. Το συγκεκριμένο περιέχει τη χρήση φιλικών προς το περιβάλλον υλικών, και την εφαρμογή προγραμμάτων επιστροφής (Soh & Wong, 2021).

Πρακτικές οικολογικής δόμησης: Κατά περίπτωση, οι επιχειρηματίες θέτουν στόχους για πράσινες πρακτικές δόμησης. Αυτό συνήθως περιλαμβάνει την κατασκευή ή τη μετασκευή εγκαταστάσεων ώστε να ανταποκρίνονται σε φιλικά προς το περιβάλλον οικοδομικά πρότυπα, όπως το LEED (Leadership in Energy and Environmental Design) (Ahmad, 2014).

Διατήρηση της βιοποικιλότητας: Ένας ακόμη στόχος φιλικής ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας είναι η διατήρηση της βιοποικιλότητας η οποία περιέχει την προστασία των φυσικών ενδιαιτημάτων, την υποστήριξη έργων διατήρησης και την αποφυγή δραστηριοτήτων που βλάπτουν τα οικοσυστήματα και την άγρια ζωή (Bhattacharyya, 2022).

Περιβαλλοντική εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση: Ανάπτυξη προγραμμάτων για την εκπαίδευση των εργαζομένων, των πελατών και των ενδιαφερομένων μερών σχετικά με τα περιβαλλοντικά ζητήματα και τις βιώσιμες πρακτικές μέσω προώθησης μιας κουλτούρας

περιβαλλοντικής υπευθυνότητας εντός του οργανισμού προς όλους τους εμπλεκόμενους με αυτόν.

Κανονιστική συμμόρφωση και συνηγορία: Θέσπιση στόχων για τη συμμόρφωση με τους περιβαλλοντικούς κανονισμούς και υποστήριξη ισχυρότερων περιβαλλοντικών πολιτικών μέσα από την ενεργό συμμετοχή σε συζητήσεις του κλάδου και την υποστήριξη πρωτοβουλιών που προωθούν την περιβαλλοντική βιωσιμότητα (Bhattacharyya, 2022).

Κοινοτική δέσμευση: Συνεργασία με τις τοπικές κοινότητες για την κατανόηση και την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών ανησυχιών τους. Η ανάπτυξη πρωτοβουλιών που συμβάλλουν θετικά στις κοινότητες όπου δραστηριοποιείται η επιχείρηση θα συνέβαλε θετικά στην κοινοτική δέσμευση..

Μέτρηση και υποβολή εκθέσεων: Καθιέρωση μετρήσεων για την τακτική μέτρηση και παρακολούθηση των περιβαλλοντικών επιδόσεων. Χρειάζεται ο καθορισμός στόχων για τη βελτίωση των βασικών περιβαλλοντικών δεικτών. Τα αποτελέσματα από τις μετρήσεις να κοινοποιούνται με διαφάνεια μέσα από εκθέσεις βιωσιμότητας έτσι ώστε να αναγνωρίζεται η πρόοδος.

Καινοτομία για τη βιωσιμότητα: Οι επιχειρηματίες χρειάζεται να ενθαρρύνουν και να υποστηρίζουν πρωτοβουλίες έρευνας και ανάπτυξης που εστιάζουν σε καινοτόμες λύσεις για τις προκλήσεις της αειφορίας. Η προώθηση μιας κουλτούρας συνεχούς βελτίωσης και καινοτομίας σε πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον θα μπορούσε να ενισχύσει σημαντικά αυτόν τον στόχο. Η ενισχυμένη ικανότητα καινοτομίας είναι απαραίτητη για τη δημιουργία, τη διατήρηση και την επέκταση της αξίας, της ανάπτυξης και του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος σε παγκόσμιο, εθνικό και οργανωτικό επίπεδο (Crossan and Araydin, 2010).

Μεταφορές φιλικές προς το περιβάλλον: Κατά περίπτωση, οι επιχειρήσεις πρέπει να θέσουν στόχους για τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των μεταφορών, όπως η χρήση ηλεκτρικών οχημάτων, η βελτιστοποίηση της εφοδιαστικής για τη μείωση των εκπομπών και η υποστήριξη εναλλακτικών λύσεων μετακίνησης των εργαζομένων.

Συνεργασία και συμπράξεις: Δημιουργία συνεργασιών με ομολόγους του κλάδου, ΜΚΟ και κυβερνητικές υπηρεσίες για την αντιμετώπιση κοινών περιβαλλοντικών

προκλήσεων. Οι εν λόγω συνεργασίες θα επιτρέπουν συλλογικές προσπάθειες προς την κατεύθυνση της βιωσιμότητας.

Ολοκληρώνοντας ο καθορισμός και η επίτευξη αυτών των φιλικών προς το περιβάλλον επιχειρηματικών στόχων όχι μόνο συμβάλλει στην προστασία του πλανήτη, αλλά μπορεί επίσης να ενισχύσει τη φήμη του εμπορικού σήματος, να μειώσει το λειτουργικό κόστος και να τοποθετήσει την επιχείρηση ως ηγέτη στην αειφορία. Ένας αυξανόμενος αριθμός καταναλωτών δίνει προτεραιότητα στη βιωσιμότητα κατά τη λήψη αγοραστικών αποφάσεων. Οι επιχειρηματίες που υιοθετούν βιώσιμες πρακτικές μπορούν να αξιοποιήσουν αυτή τη ζήτηση της αγοράς και να οικοδομήσουν πίστη στο εμπορικό σήμα. Είναι ζωτικής σημασίας για τους οργανισμούς να αξιολογούν και να επικαιροποιούν τακτικά τους στόχους τους, ώστε να προσαρμόζονται στις εξελισσόμενες περιβαλλοντικές προκλήσεις και ευκαιρίες (Bhattacharyya, 2022).

4.2 Στρατηγικές για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων

Η κλιματική αλλαγή είναι πράγματι μια πραγματικότητα και αντιπροσωπεύει μια από τις πιο σημαντικές και επείγουσες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο κόσμος σήμερα. Η επιστημονική συναίνεση είναι σαφής ότι το κλίμα της Γης θερμαίνεται, κυρίως λόγω των ανθρώπινων δραστηριοτήτων όπως η καύση ορυκτών καυσίμων, η αποψίλωση των δασών και οι βιομηχανικές διεργασίες. Οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής περιλαμβάνουν την άνοδο της παγκόσμιας θερμοκρασίας, τα συχνότερα και σοβαρά ακραία καιρικά φαινόμενα, το λιώσιμο των πάγων και των παγετώνων, την άνοδο της στάθμης της θάλασσας και τις διαταραχές στα οικοσυστήματα (Boar et al. 2018).

Οι προσπάθειες για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής συνήθως περιλαμβάνουν στρατηγικές μετριασμού για τη μείωση ή την πρόληψη της εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου και μέτρα προσαρμογής για την αντιμετώπιση των αλλαγών που ήδη συμβαίνουν. Οι διεθνείς συμφωνίες, όπως η Συμφωνία του Παρισιού, στοχεύουν να ενώσουν τις χώρες στη δέσμευσή τους να περιορίσουν τις αυξήσεις της παγκόσμιας θερμοκρασίας και να εργαστούν από κοινού για τον μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής (Scheyvens et al., 2016) .

Ο ιδιωτικός τομέας είναι αναγκαίο να διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στην προώθηση των στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Η μακροπρόθεσμη επιχειρηματική βιωσιμότητα περιλαμβάνει την υιοθέτηση στρατηγικών που εξισορροπούν οικονομικά, περιβαλλοντικά

και κοινωνικά ζητήματα, ώστε να διασφαλίζεται η συνεχής επιτυχία της επιχείρησης, ελαχιστοποιώντας παράλληλα τις αρνητικές επιπτώσεις στον πλανήτη και την κοινωνία. Οι βασικές στρατηγικές για την επίτευξη μακροπρόθεσμης επιχειρηματικής βιωσιμότητας περιλαμβάνουν την ανάπτυξη μιας πολιτικής βιωσιμότητας, την ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στις βασικές επιχειρηματικές στρατηγικές, τη δέσμευση των ενδιαφερόμενων μερών, την αποδοτικότητα και διατήρηση των πόρων, την υιοθέτηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την εφαρμογή πράσινης διαχείρισης της αλυσίδας εφοδιασμού, την προώθηση της καινοτομίας για την αειφορία, τη διαφανή υποβολή εκθέσεων, την εφαρμογή πρακτικών κυκλικής οικονομίας κ.α. (Van Tulder et al., 2021)

Καταρχάς οι επιχειρήσεις χρειάζεται να αναγνωρίσουν τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο των τρέχουσων επιχειρηματικών πρακτικών τους. Αυτό θα υλοποιηθεί μέσα από τον καθορισμό μίας σαφούς και ολοκληρωμένης πολιτικής βιωσιμότητας η οποία περιγράφει τη δέσμευση της εταιρείας για περιβαλλοντική και κοινωνική ευθύνη. Η πολιτική αυτή θα πρέπει να ευθυγραμμίζεται με τη συνολική επιχειρηματική στρατηγική και τις αξίες της επιχείρησης. Επιπλέον πρέπει να ενσωματωθεί η βιωσιμότητα στο βασικό επιχειρηματικό μοντέλο και στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για αυτό οι διοικήσεις των επιχειρήσεων χρειάζεται να λάβουν υπόψη περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς παράγοντες κατά τον καθορισμό στόχων, την πραγματοποίηση επενδύσεων και τον προγραμματισμό για το μέλλον (Boar et al. 2018). Η δημιουργία χρονοδιαγράμματος το οποίο θα θέτει σαφείς και εφικτούς στόχους για βελτιώσεις θα συμβάλλει σε μία ολοκληρωμένη προσέγγιση. Επιπλέον χρειάζεται η καταγραφή μίας λεπτομερούς ανάλυσης των λειτουργιών της εταιρείας ώστε να εντοπιστούν οι δραστηριότητες, οι οποίες επηρεάζουν το περιβάλλον, για παράδειγμα η ανάλυση της χρήσης ενέργειας, της κατανάλωσης νερού, οι ποσότητες παραγωγής αποβλήτων κ.α. Είναι πολύ χρήσιμο να καθοριστούν και να εφαρμοστούν μέτρα για τη μείωση της κατανάλωσης πόρων, όπως ενέργεια, νερό και πρώτες ύλες και να υιοθετηθούν τεχνολογίες και πρακτικές που ενισχύουν την αποδοτικότητα των πόρων στις διαδικασίες παραγωγής. Επιπλέον, οι δράσεις για το κλίμα βοηθούν στην στρατηγική για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων. Οι στόχοι για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου χρειάζεται να είναι σαφείς και η εφαρμογή μέτρων για την επίτευξη ουδετερότητας ως προς τον άνθρακα ή η αντιστάθμιση του αποτυπώματος άνθρακα της εταιρείας μέσω βιώσιμων έργων θα συνέβαλε θετικά σε αυτό (Johnsson et al., 2020).

Για τον καθορισμό της στρατηγικής βιωσιμότητας που θα οδηγήσει στην μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα χρειάζεται να επιτευχθεί συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των πελατών, των εργαζομένων, των προμηθευτών, των επενδυτών και των τοπικών κοινοτήτων, για την κατανόηση των προσδοκιών και των ανησυχιών τους σχετικά με τη βιωσιμότητα. Τα σχόλιά τους και οι κριτικές τους πρέπει να ενσωματωθούν στις επιχειρηματικές πρακτικές.

Μία ακόμη στρατηγική είναι η επένδυση σε εργαλεία και τεχνολογίες που είναι πρακτικά φιλικά με το περιβάλλον. Η μετάβαση σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για την τροφοδοσία των λειτουργιών, η προώθηση της κυκλικής οικονομίας, η επένδυση σε ηλιακή, αιολική ή άλλη βιώσιμη ενέργεια μπορεί να μειώσει το αποτύπωμα άνθρακα της επιχείρησης. Η συνεργασία με προμηθευτές που τηρούν βιώσιμες και ηθικές πρακτικές είναι πολύ χρήσιμη καθώς και η αξιολόγηση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών επιπτώσεων ολόκληρης της αλυσίδας εφοδιασμού (Abualtaher, 2021). Η συνεργασία με ενδιαφερομένους οι οποίοι μοιράζονται ένα κοινό «πράσινο» όραμα παράγει πολλαπλά οφέλη για την επίτευξη της βιωσιμότητας.

Όσον αφορά τα προϊόντα χρειάζεται να δίνεται έμφαση στην ικανότητα τους να μπορούν να ανακυκλωθούν, να είναι βιοδιασπώμενα, ανθεκτικά και να έχουν δυνατότητα να επισκευαστούν. Μία ακόμη σημαντική στρατηγική είναι η υιοθέτηση των αρχών της κυκλικής οικονομίας προωθώντας την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση των υλικών η οποία μετατρέπει τα απόβλητα σε επαναχρησιμοποιούμενα υλικά. Αξιοσημείωτη στρατηγική είναι και η προώθηση μιας κουλτούρας καινοτομίας που δίνει προτεραιότητα στη βιωσιμότητα. Μέσα από την ενθάρρυνση δραστηριοτήτων έρευνας και ανάπτυξης μπορούν να δημιουργηθούν προϊόντα και διαδικασίες φιλικά με το περιβάλλον (Bond & Morrison- Saunders, 2013).

Σημαντική είναι και η προώθηση μιας κουλτούρας αειφορίας εντός του οργανισμού. Η εμπλοκή και η εκπαίδευση των εργαζομένων σε πρωτοβουλίες βιωσιμότητας είναι απαραίτητη για την επίτευξη των στόχων. Η ενδυνάμωσή τους μέσα από την καλλιέργεια μίας κουλτούρας δέσμευσης σε πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον θα βοηθούσε σημαντικά την προσπάθεια. Μέσα από εκστρατείες ευαισθητοποίησης και συνεχούς ενημέρωσης του εργατικού δυναμικού η αλλαγή θα πραγματοποιηθεί πιο εύκολα και πιο γρήγορα (Blasco et al., 2018).

Η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων επιτυγχάνεται ευκολότερα μέσα από την παροχή διαφανών και ακριβών εκθέσεων σχετικά με τις επιδόσεις βιωσιμότητας. Η τακτική επικοινωνία και αξιολόγηση σχετικά με την πρόοδο, τα επιτεύγματα και τις προκλήσεις της εταιρείας όσον αφορά την επίτευξη των στόχων βιωσιμότητας είναι απαραίτητη γιατί με αυτόν τον τρόπο διαπιστώνονται τυχόν παραλήψεις και αναποτελεσματικότητες. Μία ορθή στρατηγική περιλαμβάνει και τη θετική συμβολή στις κοινότητες στις οποίες δραστηριοποιείται η επιχείρηση. Η υποστήριξη τοπικών πρωτοβουλιών, η διεξαγωγή φιλανθρωπικών οργανώσεων και κοινοτικών έργων συνδράμουν στη δημιουργία θετικού κοινωνικού αντίκτυπου και στην βελτίωση της φήμης της επιχείρησης (Blasco et al., 2018).

Είναι ζωτικής σημασίας για τα άτομα, τις κοινότητες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις να αναλάβουν δράση για τη μείωση των εκπομπών άνθρακα, τη μετάβαση σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την εφαρμογή βιώσιμων πρακτικών που θα συμβάλουν στον μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και στην οικοδόμηση ενός πιο ανθεκτικού και βιώσιμου μέλλοντος. Η ευαισθητοποίηση του κοινού, η εκπαίδευση και η υπεράσπιση είναι επίσης ζωτικής σημασίας στοιχεία για την αντιμετώπιση αυτής της παγκόσμιας πρόκλησης. Με την υιοθέτηση μιας ολιστικής και ολοκληρωμένης προσέγγισης της βιωσιμότητας, οι επιχειρήσεις μπορούν όχι μόνο να μειώσουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις τους, αλλά και να ενισχύσουν τη φήμη τους, να μειώσουν το λειτουργικό κόστος και να τοποθετηθούν για μακροπρόθεσμη επιτυχία σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο παγκόσμιο τοπίο (Howood et al., 2015).

4.3 Πράσινα επιχειρηματικά πρωτόκολλα και μέτρα

Τα πρωτόκολλα και τα μέτρα για τις πράσινες επιχειρήσεις αναφέρονται στις στρατηγικές, τις κατευθυντήριες γραμμές και τις δράσεις που υιοθετούν οι επιχειρήσεις για να ελαχιστοποιήσουν τις περιβαλλοντικές τους επιπτώσεις, να προωθήσουν τη βιωσιμότητα και να συμβάλλουν σε μια πιο φιλική προς το περιβάλλον και κοινωνικά υπεύθυνη οικονομία. Η εφαρμογή πράσινων επιχειρηματικών πρακτικών είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, τη μείωση της εξάντλησης των πόρων και την προώθηση ενός πιο βιώσιμου και δίκαιου μέλλοντος (Barla, 2007).

ISO 14001: Η χρήση προγραμμάτων εθελοντικής μείωσης της ρύπανσης για τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος έχει αποκτήσει ευρύτερη αποδοχή λόγω της ευελιξίας του, της ικανότητας εξοικονόμησης κόστους και του χαρακτηριστικού πιστοποίησης από τρίτους (Carrion, 2013). Ένα τέτοιο αναγνωρισμένο πρωτόκολλο είναι το διεθνές πρότυπο για συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης (EMS) ISO 14001, το οποίο απαιτεί από τους οργανισμούς να θέτουν στόχους, να διεξάγουν περιβαλλοντικές ανασκοπήσεις και να εφαρμόζουν περιβαλλοντική πολιτική (Chang et al., 2015). Το ISO 14001 είναι ένα διεθνώς αναγνωρισμένο πρότυπο που καθορίζει τις απαιτήσεις για το σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης. Το πρότυπο αυτό παρέχει ένα πλαίσιο για τους οργανισμούς ώστε να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τις περιβαλλοντικές τους ευθύνες και να επιτυγχάνουν περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Αποτελεί μέρος της οικογένειας προτύπων ISO 14000, η οποία επικεντρώνεται σε διάφορες πτυχές της περιβαλλοντικής διαχείρισης. Αυτό το διεθνώς αναγνωρισμένο πρότυπο καθορίζει τα κριτήρια για ένα σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης βοηθώντας τους οργανισμούς να θεσπίσουν, να εφαρμόσουν, να διατηρήσουν και να βελτιώσουν τις περιβαλλοντικές τους επιδόσεις (Kim et al, 2022).

Το ISO 14001 βασίζεται στις αρχές Plan-Do-Check-Act (PDCA) όπου το στάδιο του Σχεδίου αναπτύσσει τους στόχους και θέτει στόχους. Αποτελείται από το στάδιο Do υλοποιεί τα σχέδια, το στάδιο Check παρακολουθεί την πρόοδο και το στάδιο Act εξετάζει τα αποτελέσματα του σταδίου Check. Σύμφωνα με τους Ofori et al. (2023), οι εταιρείες έχουν αγκαλιάσει το πρόγραμμα προσδοκώντας να ενισχύσουν τις πωλήσεις τους, να μειώσουν το κόστος και να αυξήσουν τα περιβαλλοντικά τους αποτελέσματα. Για τους Wang and Zhao (2020), οι εταιρείες που εφαρμόζουν το ISO 14001 επιδεικνύουν τη δέσμευσή τους στην περιβαλλοντική ποιότητα, χτίζουν εμπιστοσύνη με το ευρύτερο κοινό και οι χώρες με πολλές πιστοποιήσεις έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να επιτύχουν πιο πράσινη οικονομική ανάπτυξη.

Οι οργανισμοί υποχρεούνται απέναντι στην κοινωνία, τους εργαζομένους και τους πελάτες τους να θεσπίσουν μια περιβαλλοντική πολιτική που περιγράφει τη δέσμευσή τους για συμμόρφωση με τις νομικές απαιτήσεις και συνεχή βελτίωση. Το ISO 14001 απαιτεί από τους οργανισμούς να εντοπίζουν και να κατανοούν τη σχετική περιβαλλοντική νομοθεσία και να διασφαλίζουν ότι οι δραστηριότητές τους συμμορφώνονται με αυτές τις νομικές απαιτήσεις (Arimura et al., 2016). Η φάση αυτή περιλαμβάνει τον καθορισμό ρόλων, αρμοδιοτήτων και εξουσιών εντός του οργανισμού. Περιλαμβάνει επίσης την

ανάπτυξη των δυνατοτήτων και των μηχανισμών υποστήριξης που είναι απαραίτητοι για την επίτευξη της πολιτικής, των στόχων και των σκοπών.

Τα οφέλη από την εφαρμογή του ISO 14001 και τη διαρθρωτική προσαρμογή μπορούν να προωθήσουν μία πιο πράσινη οικονομική ανάπτυξη επιτυγχάνοντας τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης με διάφορους τρόπους. Για παράδειγμα, αυτοί οι μετασχηματισμοί θα ενθαρρύνουν τους οργανισμούς να υιοθετήσουν πρακτικές περιβαλλοντικής διαχείρισης οι οποίοι μειώνουν τη ρύπανση του αέρα και των υδάτων, περιορίζουν τα επικίνδυνα απόβλητα και προάγουν την ευημερία των ανθρώπων (Arocena et al., 2021). Επιπλέον, αυτές οι εξελίξεις μπορούν να εξασφαλίσουν μέτρα ενεργειακής απόδοσης για τη μείωση του ενεργειακού κόστους, την παροχή καθαρού, βιώσιμου ενεργειακού εφοδιασμού, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης συμβάλλοντας τελικά στη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα (Arocena et al., 2021).

Το ISO 14001 απαιτεί από τους οργανισμούς να θεσπίζουν και να διατηρούν διαδικασίες για την παρακολούθηση και τη μέτρηση των βασικών χαρακτηριστικών των δραστηριοτήτων τους που επιφέρουν σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Οι οργανισμοί χρειάζεται να αξιολογούν τακτικά τη συμμόρφωσή τους με τις ισχύουσες νομικές απαιτήσεις και άλλες απαιτήσεις στις οποίες ο οργανισμός προσχωρεί και οι οποίες σχετίζονται με τις περιβαλλοντικές πτυχές του. Η ανώτατη διοίκηση υποχρεούται να επανεξετάζει το πρωτόκολλο σε προγραμματισμένα χρονικά διαστήματα για να διασφαλίζει τη συνεχή καταλληλότητα, επάρκεια, αποτελεσματικότητα και ευθυγράμμιση με τη στρατηγική κατεύθυνση του οργανισμού (Testa, 2014). Η τεκμηρίωση συμβάλλει στη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής και διατήρησης του συστήματος. Οι οργανισμοί υποχρεούνται να θεσπίζουν και να διατηρούν διαδικασίες για την εσωτερική και εξωτερική επικοινωνία σχετικά με το ΣΠΔ. Αυτό περιλαμβάνει την επικοινωνία με τα ενδιαφερόμενα μέρη και το κοινό σχετικά με τις περιβαλλοντικές επιδόσεις. Επιπλέον, τονίζει τη σημασία της εκπαίδευσης των εργαζομένων ώστε να είναι ενήμεροι για την περιβαλλοντική πολιτική, τους στόχους και τους ρόλους τους στο πλαίσιο του ΣΠΔ.

Παράλληλα, οι οργανισμοί πρέπει να θεσπίζουν και να διατηρούν διαδικασίες για τον εντοπισμό πιθανών καταστάσεων έκτακτης ανάγκης ώστε να καταφέρνουν να ανταποκρίνονται κατάλληλα για την πρόληψη ή τον μετριασμό των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Επιπλέον, χρειάζεται να διεξάγουν τακτικά εσωτερικούς ελέγχους ώστε να

διασφαλίζουν ότι ο οργανισμός συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις του ISO 14001 (Lannelongue, 2015).

Ολοκληρώνοντας, η επίτευξη της πιστοποίησης ISO 14001 αποδεικνύει τη δέσμευση για περιβαλλοντική υπευθυνότητα, τη συμμόρφωση με τους κανονισμούς και τη συστηματική προσέγγιση για συνεχή βελτίωση. Έχει τη δύναμη να ενισχύσει τη φήμη ενός οργανισμού και να τον καταστήσει πιο ελκυστικό σε πελάτες, επενδυτές και άλλους ενδιαφερόμενους που εκτιμούν την περιβαλλοντική βιωσιμότητα.

Πιστοποίηση LEED: Η πιστοποίηση LEED (Leadership in Energy and Environmental Design) είναι ένα παγκοσμίως αναγνωρισμένο σύστημα πιστοποίησης πράσινων κτιρίων που αναπτύχθηκε από το Συμβούλιο Πράσινων Κτιρίων των ΗΠΑ (USGBC). Το LEED παρέχει ένα πλαίσιο για το σχεδιασμό, την κατασκευή, τη λειτουργία και την πιστοποίηση κτιρίων και γειτονιών με έμφαση στη βιωσιμότητα και τις περιβαλλοντικές επιδόσεις. Τα κτίρια με πιστοποίηση LEED αναγνωρίζονται για την αποδοτικότητα των πόρων τους, τις μειωμένες περιβαλλοντικές επιπτώσεις και τη δέσμευσή τους για τη δημιουργία υγιεινών και βιώσιμων χώρων. Τα βασικά χαρακτηριστικά της πιστοποίησης LEED περιλαμβάνουν τα κάτωθι (Green Building Council, 2020):

Κατηγορίες και μονάδες: Η πιστοποίηση LEED βασίζεται σε ένα σύστημα βαθμών, όπου τα έργα κερδίζουν βαθμούς σε διάφορες κατηγορίες που σχετίζονται με τη βιώσιμη ανάπτυξη του χώρου, την αποδοτικότητα του νερού, την ενεργειακή απόδοση, την επιλογή υλικών, την ποιότητα του εσωτερικού περιβάλλοντος και την καινοτομία στο σχεδιασμό. Όσο περισσότερους πόντους κερδίζει ένα έργο, τόσο υψηλότερο είναι το επίπεδο πιστοποίησης LEED.

Συστήματα αξιολόγησης: Το LEED προσφέρει διαφορετικά συστήματα αξιολόγησης για διάφορους τύπους έργων, όπως νέες κατασκευές, υφιστάμενα κτίρια, εσωτερικό σχεδιασμό και κατασκευή, ανάπτυξη γειτονιάς και άλλα. Κάθε σύστημα αξιολόγησης είναι προσαρμοσμένο στις συγκεκριμένες ανάγκες και τα χαρακτηριστικά του έργου.

Επίπεδα πιστοποίησης: Τα επίπεδα πιστοποίησης LEED περιλαμβάνουν τα πιστοποιημένα, ασημένια, χρυσά και πλατινένια. Τα επίπεδα καθορίζονται με βάση τον συνολικό αριθμό των βαθμών που συγκεντρώνει το έργο (Piet et al., 2013).

Βιώσιμη ανάπτυξη του χώρου: Το LEED ενθαρρύνει τις πρακτικές βιώσιμης ανάπτυξης του χώρου, συμπεριλαμβανομένης της επιλογής του χώρου, της χρήσης γης, των μεταφορών και του ελεύθερου χώρου. Προωθεί την περιβαλλοντικά υπεύθυνη ανάπτυξη γης και ελαχιστοποιεί τις επιπτώσεις στα οικοσυστήματα.

Αποδοτικότητα νερού: Το LEED δίνει έμφαση στην εξοικονόμηση νερού, ενθαρρύνοντας τη χρήση τοπίου με αποδοτική χρήση νερού, καινοτόμων τεχνολογιών αποχέτευσης και τη μείωση της κατανάλωσης νερού εντός του κτιρίου.

Ενεργειακή απόδοση: Τα έργα επιβραβεύονται για την ενσωμάτωση ενεργειακά αποδοτικού σχεδιασμού και τεχνολογιών, όπως το κέλυφος κτιρίου υψηλής απόδοσης, τα αποδοτικά συστήματα HVAC και η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Υλικά και πόροι: Το LEED ενθαρρύνει τη χρήση βιώσιμων και ανακυκλωμένων υλικών, τη μείωση των αποβλήτων κατά την κατασκευή και τις υπεύθυνες πρακτικές προμήθειας. Τα έργα μπορούν να κερδίσουν πόντους για την προώθηση της επαναχρησιμοποίησης και της ανακύκλωσης των υλικών.

Ποιότητα εσωτερικού περιβάλλοντος: Το LEED εστιάζει στη δημιουργία υγιεινών και άνετων εσωτερικών περιβαλλόντων. Αυτό περιλαμβάνει εκτιμήσεις για την ποιότητα του αέρα, τον φωτισμό, τη θερμική άνεση και την ακουστική για την ενίσχυση της ευημερίας των χρηστών του κτιρίου (General Services Administration, 2013).

Καινοτομία στο σχεδιασμό: Τα έργα μπορούν να κερδίσουν πρόσθετους πόντους για καινοτόμες στρατηγικές και τεχνολογίες που υπερβαίνουν τις τυπικές απαιτήσεις του LEED. Η κατηγορία αυτή ενθαρρύνει τη δημιουργικότητα και την υιοθέτηση πρακτικών αειφορίας αιχμής.

Μονάδες περιφερειακής προτεραιότητας: Το LEED αναγνωρίζει τη σημασία της αντιμετώπισης των περιφερειακών περιβαλλοντικών προτεραιοτήτων. Τα έργα μπορούν να κερδίσουν πρόσθετους πόντους για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων περιβαλλοντικών προκλήσεων που είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την τοποθεσία του έργου.

Η διαδικασία πιστοποίησης LEED διευκολύνεται μέσω της πλατφόρμας LEED Online, όπου οι ομάδες έργου μπορούν να εγγραφούν, να υποβάλουν έγγραφα και να παρακολουθούν την πρόοδό τους προς την πιστοποίηση. Συνοψίζοντας η πιστοποίηση LEED έχει γίνει ένα ευρέως αποδεκτό σημείο αναφοράς για τις πρακτικές βιώσιμης

δόμησης παγκοσμίως. Δεν συμβάλλει μόνο στη βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων των κτιρίων, αλλά παρέχει επίσης οικονομικά οφέλη μέσω της εξοικονόμησης ενέργειας, της βελτιωμένης εμπορευσιμότητας και της αυξημένης ικανοποίησης των ενοίκων. Πολλοί οργανισμοί, κυβερνήσεις και επιχειρήσεις χρησιμοποιούν το LEED ως πρότυπο για την απόδειξη της δέσμευσής τους στη βιωσιμότητα και τις υπεύθυνες πρακτικές δόμησης (General Services Administration, 2013).

Η εφαρμογή αυτών των πράσινων επιχειρηματικών πρωτοκόλλων και μέτρων όχι μόνο βοηθά στην ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, αλλά μπορεί επίσης να ενισχύσει τη φήμη μιας εταιρείας, να μειώσει το λειτουργικό κόστος και να προσελκύσει περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένους πελάτες και επενδυτές. Είναι σημαντικό για τις επιχειρήσεις να αξιολογούν και να επικαιροποιούν συνεχώς τις πρακτικές βιωσιμότητάς τους, ανταποκρινόμενες στις εξελισσόμενες περιβαλλοντικές προκλήσεις και ευκαιρίες (Piet et al., 2013).

4.4 Πλεονεκτήματα και πιθανά εμπόδια της βιωσιμότητας

Οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν πόρους όπως ανθρώπινους πόρους, κεφάλαιο και φυσικούς πόρους για να δημιουργήσουν αξία για τους πελάτες, βελτιώνοντας έτσι την ανταγωνιστικότητα και την κερδοφορία τους. Ωστόσο, οι δραστηριότητες που εμπλέκονται στην εκμετάλλευση αυτών των πόρων τείνουν να βλάψουν το περιβάλλον με τη μορφή της καταστροφής του όζοντος, της εξαφάνισης των ειδών, της υπερθέρμανσης του πλανήτη και της αύξησης της πείνας (Al – Shaer et al., 2021).

Εξαιτίας των παραπάνω σχεδόν οι περισσότερες επιχειρήσεις παγκοσμίως έχουν κατανοήσει την ανάγκη για μείωση ή όσο το δυνατόν περισσότερο γίνεται για εξάλειψη των αρνητικών περιβαλλοντικών αντίκτυπων. Η προστασία του περιβάλλοντος είναι πλέον κοινωνική απαίτηση (Horisch et al., 2020). Η αναφορά βιωσιμότητας είναι σημαντική για την παροχή σχετικών περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών πληροφοριών στη διοίκηση και στα ενδιαφερόμενα μέρη ώστε να ληφθούν οι πιο ορθές αποφάσεις (Orazalin et al., 2010). Οι μεγάλες εταιρείες συνήθως διαθέτουν πόρους με τις απαραίτητες οικονομικές και ανθρώπινες δυνατότητες, για να αναφέρουν τις πρακτικές βιωσιμότητάς τους (Permatasari & Gunawan, 2023). Οι Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις από την άλλη πλευρά, συνήθως δεν διαθέτουν πόρους και μπορεί να μην είναι πρόθυμες να συμμετάσχουν σε αναφορές

βιωσιμότητας που μπορεί να έχουν επιπτώσεις στο κόστος για τις δραστηριότητές τους (Redmond et al., 2008). Η βιωσιμότητα προσφέρει μια σειρά από οφέλη για τις επιχειρήσεις, που περιλαμβάνουν οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά πλεονεκτήματα. Τα βασικά οφέλη από την ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στις επιχειρηματικές πρακτικές είναι τα ακόλουθα:

Οι βιώσιμες πρακτικές οδηγούν συχνά σε αυξημένη αποδοτικότητα των πόρων, μειωμένα απόβλητα και χαμηλότερη κατανάλωση ενέργειας, τα οποία συμβάλλουν σε εξοικονόμηση κόστους για τις επιχειρήσεις μακροπρόθεσμα οδηγώντας στη βελτίωση των οικονομικών επιδόσεων. Οι καταναλωτές στις μέρες μας είναι όλο και πιο ευαισθητοποιημένοι σε περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα και προτιμούν να υποστηρίξουν επιχειρήσεις που επιδεικνύουν δέσμευση για βιωσιμότητα. Η υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών ενισχύει την εικόνα της μάρκας μιας επιχείρησης, προσελκύει περιβαλλοντικά συνειδητοποιημένους καταναλωτές και ενισχύει την αφοσίωση στην επωνυμία (Orazalin & Mahmood, 2018). Εκτός όμως από τους πελάτες οι βιώσιμες επιχειρήσεις είναι όλο και πιο ελκυστικές και για τους επενδυτές οι οποίοι αναζητούν ευκαιρίες που ευθυγραμμίζονται με τα κριτήρια βιωσιμότητας (Shields, 2019). Η επίδειξη δέσμευσης για βιωσιμότητα έχει την ικανότητα να βελτιώσει τις σχέσεις με διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των πελατών, των επενδυτών, των προμηθευτών και των τοπικών κοινοτήτων. Οι θετικές σχέσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη συμβάλλουν στη συνολική επιτυχία και σταθερότητα μιας επιχείρησης. Επιπλέον, οι βιώσιμες πρακτικές της αλυσίδας εφοδιασμού ενισχύουν την ανθεκτικότητα μιας επιχείρησης μειώνοντας τις εξαρτήσεις από σπάνιους πόρους, ελαχιστοποιώντας τις διακοπές και δημιουργώντας πιο διαφανείς και ανιχνεύσιμες αλυσίδες εφοδιασμού (Orazalin & Mahmood, 2018). Η υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών συμβάλλει στη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος και το αποτέλεσμα είναι χαμηλότερες εκπομπές, διατήρηση των φυσικών πόρων και προστασία των οικοσυστημάτων.

Οι πρακτικές βιωσιμότητας βελτιώνουν τις οικονομικές επιδόσεις των επιχειρήσεων (Yee et al., 2021) ενώ παράλληλα προστατεύουν τον πλανήτη και καλύπτουν τις κοινωνικές ανάγκες. Οι επιχειρήσεις που δίνουν προτεραιότητα στη βιωσιμότητα μπορούν να διαφοροποιηθούν πιο εύκολα στην αγορά. Οι σχέσεις με τους πελάτες βελτιώνεται, η εμπιστοσύνη και η αφοσίωση ενισχύεται, δημιουργώντας μια θετική εμπειρία για αυτούς (Yee et al., 2021) Αυτό συνήθως ενισχύει και το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, καθώς οι πελάτες επιλέγουν προϊόντα και υπηρεσίες από εταιρείες που ευθυγραμμίζονται με τις αξίες

τους. Οι πρακτικές αειφορίας ανοίγουν πόρτες σε νέες αγορές, ιδίως καθώς η ευαισθητοποίηση και η ζήτηση για φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα και υπηρεσίες συνεχίζουν να αυξάνονται (Redmond, 2008). Η ικανοποίηση των προτιμήσεων των περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένων καταναλωτών έχει τη δύναμη να προωθήσει τη διεύρυνση της πελατειακής βάσης μιας επιχείρησης.

Πολλοί εργαζόμενοι, ιδίως οι νεότερες γενιές, έλκονται από εταιρείες που δίνουν προτεραιότητα στην κοινωνική και περιβαλλοντική υπευθυνότητα. Η υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών βοηθά στην προσέλκυση και διατήρηση κορυφαίων ταλέντων, συμβάλλοντας σε μια θετική κουλτούρα στο χώρο εργασίας. Επίσης, οι πρακτικές βιωσιμότητας μπορούν να βοηθήσουν τις επιχειρήσεις να εντοπίσουν και να μετριάσουν τους κινδύνους που σχετίζονται με περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και διοικητικούς παράγοντες. Αυτό περιλαμβάνει τη συμμόρφωση με τις κανονιστικές διατάξεις, τις διαταραχές της αλυσίδας εφοδιασμού και τους κινδύνους φήμης (Orazalin & Mahmood, 2018). Οι κυβερνήσεις και οι ρυθμιστικοί φορείς εφαρμόζουν ολοένα και περισσότερο περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς κανονισμούς. Οι επιχειρήσεις που ενσωματώνουν προληπτικά βιώσιμες πρακτικές συμμορφώνονται ευκολότερα με τους υφιστάμενους και μελλοντικούς κανονισμούς, αποφεύγοντας πιθανές νομικές και οικονομικές συνέπειες.

Οι επιχειρήσεις που λαμβάνουν υπόψη τη βιωσιμότητα στις στρατηγικές τους είναι σε καλύτερη θέση να προσαρμοστούν στις μακροπρόθεσμες προκλήσεις, όπως η κλιματική αλλαγή, η έλλειψη πόρων και οι μεταβαλλόμενες προσδοκίες των καταναλωτών. Αυτή η ανθεκτικότητα είναι ζωτικής σημασίας για τη μακροπρόθεσμη επιτυχία. Η επιδίωξη της βιωσιμότητας συχνά οδηγεί στην καινοτομία. Οι επιχειρήσεις που υιοθετούν τη βιωσιμότητα συνήθως εντοπίζουν νέες ευκαιρίες στην αγορά, αναπτύσσουν φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα και υπηρεσίες και παραμένουν μπροστά από τις τάσεις του κλάδου (Redmond, et al., 2008).

Με την ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στις βασικές επιχειρηματικές στρατηγικές τους, οι οργανισμοί μπορούν όχι μόνο να συμβάλουν στην επίτευξη παγκόσμιων περιβαλλοντικών και κοινωνικών στόχων, αλλά και να βιώσουν απτά οφέλη που επηρεάζουν θετικά το τελικό αποτέλεσμα και τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά τους.

Ενώ τα οφέλη της βιωσιμότητας για τις επιχειρήσεις είναι σημαντικά, συνήθως υφίστανται προκλήσεις και μειονεκτήματα για αυτές που συνδέονται με την υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών. Είναι σημαντικό για τις οντότητες να αναγνωρίζουν αυτά τα πιθανά μειονεκτήματα και να βρίσκουν τρόπους για την αποτελεσματική αντιμετώπισή τους.

Η εφαρμογή βιώσιμων πρακτικών απαιτεί σημαντικές αρχικές επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες, εξοπλισμό ή διαδικασίες. Οι επιχειρήσεις ενδέχεται να αντιμετωπίσουν υψηλότερο αρχικό κόστος πριν από την πραγματοποίηση μακροπρόθεσμων εξοικονομήσεων. Επιπλέον, η υιοθέτηση της βιωσιμότητας συνεπάγεται συχνά μια μεταβατική περίοδο κατά την οποία οι εργαζόμενοι και τα συστήματα πρέπει να προσαρμοστούν στις νέες πρακτικές. Αυτή η φάση προσαρμογής οδηγεί σε προσωρινές διαταραχές και μειωμένη παραγωγικότητα. Ορισμένες βιώσιμες πρωτοβουλίες χρειάζονται χρόνο για να παρουσιάσουν μετρήσιμες αποδόσεις της επένδυσης. Οι επιχειρήσεις που επιδιώκουν άμεσα οικονομικά κέρδη μπορεί να δυσκολευτούν να δικαιολογήσουν τις προσπάθειες βιωσιμότητας που προσφέρουν μακροπρόθεσμα οφέλη. Επιπλέον, ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των εργαζομένων, των επενδυτών ή των προμηθευτών, μπορεί να προβάλλουν αντίσταση στις αλλαγές που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα. Οι αποτελεσματικές στρατηγικές επικοινωνίας και δέσμευσης είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση της αντίστασης και την ενίσχυση της υποστήριξης.

Η διασφάλιση της βιωσιμότητας σε όλη την αλυσίδα εφοδιασμού είναι πολύπλοκη, ιδίως εάν οι προμηθευτές βρίσκονται σε περιοχές με χαλαρούς περιβαλλοντικούς κανονισμούς. Ακόμη, εάν οι βιώσιμες πρακτικές οδηγήσουν σε αύξηση του κόστους παραγωγής, οι επιχειρήσεις μπορεί να αναγκαστούν να αυξήσουν τις τιμές. Ωστόσο, οι καταναλωτές ενδέχεται να αντισταθούν στην καταβολή υψηλότερων τιμών για βιώσιμα προϊόντα, ιδίως αν τα θεωρούν υπερβολικά ακριβά. Παρά την αυξανόμενη ευαισθητοποίηση, δεν δίνουν όλοι οι καταναλωτές προτεραιότητα στη βιωσιμότητα στις αγοραστικές τους αποφάσεις. Οι επιχειρήσεις οι οποίες ενδέχεται να επενδύσουν σε βιώσιμες πρακτικές δεν είναι βέβαιο ότι θα έχουν εγγυημένη αύξηση του μεριδίου αγοράς ή της πιστότητας των πελατών. Σε ορισμένους κλάδους, κάποιοι ανταγωνιστές μπορεί να μην θέτουν ως προτεραιότητα τη βιωσιμότητα και εάν η υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών έχει ως αποτέλεσμα υψηλότερες τιμές για αγαθά ή υπηρεσίες, μια επιχείρηση μπορεί να καταστεί λιγότερο ανταγωνιστική βραχυπρόθεσμα. Για τις επιχειρήσεις με παγκόσμιες δραστηριότητες, η πλοήγηση σε διαφορετικά κανονιστικά περιβάλλοντα και

πολιτισμικές διαφορές που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα αποτελεί συνήθως πρόκληση γιατί η κοινή προσέγγιση που ταιριάζει σε όλους μπορεί να μην είναι αποτελεσματική.

Ένα ακόμη σημαντικό μειονέκτημα είναι ότι η επίτευξη και η διατήρηση πιστοποιήσεων για βιώσιμες πρακτικές συνηθίζεται να είναι πολύπλοκη και χρονοβόρα και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα η συμμόρφωση με διαφορετικά πρότυπα και κανονισμούς να απαιτεί πρόσθετες διοικητικές προσπάθειες.

Παρόλο την ύπαρξη αυτών των μειονεκτημάτων, πολλές επιχειρήσεις βρίσκουν τρόπους να τα ξεπεράσουν μέσω του κατάλληλου στρατηγικού τους σχεδιασμού, της αποτελεσματικής επικοινωνίας και της δέσμευσης για συνεχή βελτίωση. Οι βιώσιμες πρακτικές μπορούν τελικά να οδηγήσουν σε μακροπρόθεσμη ανθεκτικότητα και επιτυχία για τις επιχειρήσεις που είναι πρόθυμες να περιηγηθούν σε αυτές τις προκλήσεις.

Κεφάλαιο 5ο: Μελέτες Περίπτωσης

5.1 Μελέτη Περίπτωσης 1: Zara

Το ζήτημα της Βιωσιμότητας, έχει λάβει εκτενείς κριτικές σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι επιχειρήσεις έχουν πλέον κατανοήσει τη σημασία της βιωσιμότητας και για αυτό η επιδίωξη της αειφόρου ανάπτυξης έχει γίνει ολοένα και πιο σημαντική για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και της εξάντλησης των πόρων.

Ο Zara αποτελεί μία ισπανική εταιρεία με προέλευση από την Ισπανία η οποία δραστηριοποιείται στο χώρο της λιανικής πώλησης γρήγορης μόδας. Τα καταστήματα της εταιρείας είναι διαθέσιμα σε περισσότερα από 88 χώρες και ο αριθμός τους ξεπερνάει τις 2000, ενώ στο ανθρώπινο δυναμικό της εταιρείας εντάσσονται περισσότεροι από 125.000 άτομα. Τα τελευταία χρόνια η επιχείρηση χαρακτηρίζεται για τη δημιουργικότητά της και την ικανότητά της να δημιουργεί πρότυπα και τάσεις μέσα από καινοτόμες και ευέλικτες στρατηγικές που υιοθετεί στη βιομηχανία της μόδας. Η διοίκηση της εταιρείας σεβόμενη και προασπίζοντας τις αρχές της βιώσιμης επιχειρηματικότητας προβαίνει σε ενέργειες που έχουν στόχο να ενισχύσει ακόμη περισσότερο την αναγνωρισιμότητα της ετικέτας της, να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά της, επηρεάζοντας θετικά τα αισθήματα του καταναλωτικού κοινού (Wilkinson et al, 2017), ενώ παράλληλα υιοθετεί αρκετές πρωτοβουλίες βιώσιμης επιχειρηματικότητας με σημαντική ενίσχυση την εταιρική κοινωνική της ευθύνη.

Οι καταναλωτές τα τελευταία χρόνια έχουν αποκτήσει μεγαλύτερη περιβαλλοντική συνείδηση και ανησυχούν για τον αρνητικό αντίκτυπο των παραδοσιακών πρακτικών μόδας, όπως η ρύπανση του νερού, η χρήση τοξικών χημικών ουσιών και η μείωση των υπερβολικών αποβλήτων. Τα αειφόρα υλικά είναι εκείνα που έχουν μειωμένο περιβαλλοντικό αποτύπωμα σε όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους, από την παραγωγή έως την απόρριψή τους. Για το λόγο αυτό η εταιρεία έχει αρχίσει να επιλέγει τη χρήση βιώσιμων υλικών για την κατασκευή των ενδυμάτων της, όπως για παράδειγμα το οργανικό βαμβάκι, ο ανακυκλωμένος πολυεστέρας και άλλα φιλικά προς το περιβάλλον υφάσματα, ώστε να μειώσει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των προϊόντων της. Αυτή η τάση συνεχίζεται καθώς αυξάνεται η συνειδητοποίηση για περιβαλλοντικά ζητήματα και ηθικές ανησυχίες στη βιομηχανία της μόδας.

Μία ακόμη ενέργεια περιβαλλοντικής βιωσιμότητας που εφάρμοσε η διοίκηση του Zara είναι η διαφάνεια στην αλυσίδα εφοδιασμού. Ο όμιλος εφαρμόζει μέτρα για την ανίχνευση και τη δημοσιοποίηση πληροφοριών σχετικά με την αλυσίδα εφοδιασμού της, διασφαλίζοντας ότι πληροί τα ηθικά και περιβαλλοντικά πρότυπα τα οποία σέβονται και προασπίζουν το περιβάλλον. Επιπλέον, έχει υιοθετήσει βιώσιμες τεχνολογίες και πρακτικές παραγωγής, οι οποίες έχουν στόχο την ελαχιστοποίηση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος. Τα μέτρα που εφάρμοσε είναι η μείωση της χρήσης νερού σε όλα τα καταστήματα και γραφεία της καθώς και η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας. Οι στρατηγικές που εφάρμοσε η εταιρεία είναι η μετάβαση σε ενεργειακά αποδοτικές επιλογές φωτισμού, όπως λαμπτήρες LED που καταναλώνουν λιγότερη ενέργεια, διαρκούν περισσότερο και παρέχουν καλύτερης ποιότητας φωτισμό. Ακόμη εγκατέστησε αισθητήρες κίνησης, χρονόμετρα και έξυπνα χειριστήρια φωτισμού ώστε τα φώτα να είναι αναμμένα μόνο όταν πραγματικά χρειάζεται. Επίσης αναβάθμισε τα περισσότερα συστήματα θέρμανσης, εξαερισμού και κλιματισμού των καταστημάτων της και γραφείων της με HVAC, τα οποία συμβάλλουν σημαντικά στη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας. Ακόμη ρύθμισε τον έλεγχο της θερμοκρασίας προσαρμόζοντας τους θερμοστάτες στις κατάλληλες ρυθμίσεις θερμοκρασίας. Κατά τις ώρες που δεν λειτουργούν τα γραφεία ή όταν τα καταστήματα είναι κλειστά δεν υφίσταται κάποιου είδους θέρμανσης, κλιματισμού ή εξαερισμού. Όλα τα κτίρια της Zara είναι σωστά μονωμένα έτσι ώστε να μην υπάρχουν διαρροές αέρα.

Όλοι οι εργαζόμενοι του ομίλου εκπαιδεύονται αναφορικά με τη σημασία της εξοικονόμησης ενέργειας και ενθαρρύνονται ώστε να υιοθετούν ενεργειακά αποδοτικές πρακτικές, όπως το σβήσιμο των φώτων και του εξοπλισμού όταν δεν χρησιμοποιούνται. Τα γραφεία των υπαλλήλων έχουν όλα αναβαθμισμένα με αποδοτικό εξοπλισμό βαθμολογίας energy star και έχουν ενεργοποιημένες λειτουργίες διαχείρισης ενέργειας για αυτόματη εναλλαγή σε λειτουργίες χαμηλής κατανάλωσης όταν δεν χρησιμοποιούνται.

Μία ακόμη σημαντική στρατηγική βιωσιμότητας είναι οι πρωτοβουλίες κυκλικής οικονομίας. Ο Zara έχει εφαρμόσει πρωτοβουλίες όπως προγράμματα επιστροφής ή πρωτοβουλίες ανακύκλωσης για την προώθηση της κυκλικής οικονομίας. Η έννοια της κυκλικής οικονομίας, όπου τα προϊόντα έχουν σχεδιαστεί για ανακύκλωση ή επαναχρησιμοποίηση, κερδίζει συνεχώς έδαφος από τους καταναλωτές. Οι καταναλωτές

προσελκύονται από μάρκες που ενσωματώνουν αρχές κυκλικής οικονομίας, μειώνοντας τις συνολικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις των προϊόντων τους. Για το λόγο αυτό η εταιρεία έχει εισάγει περισσότερα προγράμματα ανακύκλωσης ενδυμάτων εντός των καταστημάτων της προσφέροντας τη δυνατότητα στους πελάτες, να τοποθετούν τα ρούχα που δεν χρειάζονται σε ειδικούς κάδους, οι οποίοι προορίζονται για ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση.

Η διασφάλιση δίκαιων εργασιακών πρακτικών εντός της αλυσίδας εφοδιασμού αποτελεί κρίσιμη πτυχή της βιωσιμότητας. Η εταιρεία εφαρμόζει ηθικά πρότυπα εργασίας και πρωτοβουλίες ώστε να διασφαλίσει την ευημερία των εργαζομένων που εμπλέκονται στη διαδικασία παραγωγής καταδικάζοντας την προώθηση της παιδικής εργασίας και εξασφαλίζοντας εργασιακή υγεία και ασφάλεια για όλο το εργατικό της δυναμικό. Επιπλέον, ο Zara εφαρμόζει εκστρατείες επικοινωνίας και εκπαίδευσης για να ενημερώσει τους πελάτες σχετικά με τις πρωτοβουλίες αειφορίας που αναλαμβάνει και πώς οι καταναλωτές μπορούν να κάνουν πιο βιώσιμες επιλογές. Ένα ακόμη σημαντικό βήμα είναι η συμμετοχή του ομίλου σε δραστηριότητες κοινωνικής δέσμευσης στις περιοχές που δραστηριοποιείται, όπως η υποστήριξη τοπικών πρωτοβουλιών, φιλανθρωπικών οργανώσεων και εκδηλώσεων.

Η εφαρμογή πολιτικών βιώσιμης επιχειρηματικότητας έχει αποφέρει θετικά αποτελέσματα για την εταιρεία. Τα οφέλη αυτά δεν αποφέρουν μόνο οικονομικά οφέλη αλλά συνδράμουν στη βελτίωση της φήμης της εταιρείας στο καταναλωτικό κοινό, στην αύξηση του ηθικού των εργαζομένων και στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά της. Η εταιρεία αντιμετωπίζεται πιο θετικά από τους πελάτες, τους επενδυτές και το κοινό. Η θετική φήμη της για την κοινωνική και περιβαλλοντική υπευθυνότητα έχει προσελκύσει περισσότερους πελάτες οικοδομώντας τη δέσμευση και την αφοσίωση της μάρκας.

Επιπλέον, οι βιώσιμες πρακτικές έχουν συνδράμει σε αύξηση της αποδοτικότητας και εξοικονόμησης κόστους. Για παράδειγμα, τα μέτρα ενεργειακής απόδοσης, η μείωση των αποβλήτων και η βελτιστοποίηση των πόρων έχουν οδηγήσει σε χαμηλότερο λειτουργικό κόστος με την πάροδο του χρόνου. Ακόμη, ο Zara έχει καταφέρει να μετριάσει τους κινδύνους που σχετίζονται με περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα. Με την προληπτική αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων η εταιρεία είναι σε καλύτερη θέση να προσαρμοστεί στους μεταβαλλόμενους κανονισμούς που θεσπίζονται για τη βιωσιμότητα, στις προσδοκίες

των καταναλωτών και στις συνθήκες της αγοράς. Οι πολιτικές βιώσιμης επιχειρηματικότητας βοηθούν την εταιρεία να ανταποκριθεί και να υπερβεί τους περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς κανονισμούς αποτρέποντας νομικά ζητήματα και αναδεικνύοντας τη δέσμευση για υπεύθυνες επιχειρηματικές πρακτικές.

Συνοψίζοντας, οι βιώσιμες πρακτικές που εφαρμόζει ο όμιλος αποτελούν ισχυρό παράγοντα για την προσέλκυση και διατήρηση κορυφαίων ταλέντων. Οι εργαζόμενοι συχνά αναζητούν εργοδότες με δέσμευση στην κοινωνική και περιβαλλοντική υπευθυνότητα, γεγονός που οδηγεί σε υψηλότερη εργασιακή ικανοποίηση και ηθικό. Ολοκληρώνοντας, είναι σημαντικό για τις εταιρείες να προσεγγίζουν τη βιώσιμη επιχειρηματικότητα ως αναπόσπαστο μέρος της συνολικής επιχειρηματικής στρατηγικής τους και όχι απλώς ως ένα σύνολο μεμονωμένων πρωτοβουλιών. Μια ολιστική και αφοσιωμένη προσέγγιση αποφέρει περισσότερα βιώσιμα θετικά αποτελέσματα.

5.2 Μελέτη Περίπτωσης 2: Vodafone

Η Vodafone Group Plc είναι μια βρετανική πολυεθνική εταιρεία τηλεπικοινωνιών και ένας από τους μεγαλύτερους παρόχους κινητής τηλεφωνίας στον κόσμο. Ιδρύθηκε το 1984 ως θυγατρική της Racal Electronics από τους Ernest Harrison και Gerry Whent. Δραστηριοποιείται σε πολλές χώρες σε όλη την Ευρώπη, την Αφρική, την Ασία και την Ωκεανία. Η εταιρεία έχει σημαντική παρουσία μεταξύ άλλων στο Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γερμανία, την Ινδία, τη Νότια Αφρική, την Ισπανία και την Ιταλία. Ο όμιλος δραστηριοποιείται κυρίως με την παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών φωνής και δεδομένων κινητής και σταθερής γραμμής. Η εταιρεία προσφέρει ένα ευρύ φάσμα προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων κινητής τηλεφωνίας και ευρυζωνικότητας, λύσεων IoT (Internet of Things) και επιχειρηματικών υπηρεσιών.

Η Vodafone συμμετάσχει ενεργά σε διάφορες πρωτοβουλίες βιωσιμότητας και έχει λάβει αρκετά "πράσινα μέτρα" για να μειώσει τις περιβαλλοντικές της επιπτώσεις. Ο όμιλος επενδύει σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για την τροφοδοσία των λειτουργιών της με σημαντικές συμφωνίες για την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και προσπάθειες για την αύξηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις υποδομές του δικτύου της. Η εφαρμογή ενεργειακά αποδοτικών τεχνολογιών και πρακτικών αποτελεί

βασική εστίαση για τον όμιλο. Αυτό περιλαμβάνει τη βελτιστοποίηση των υποδομών δικτύου και των κέντρων δεδομένων για τη μείωση της συνολικής κατανάλωσης ενέργειας. Ο όμιλος έχει θέσει συγκεκριμένους στόχους για τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα μέσα από την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, καθώς και την εφαρμογή μέτρων για την επίτευξη των στόχων μείωσης των εκπομπών.

Επιπλέον, η Vodafone διερευνά και εφαρμόζει τεχνολογίες φιλικές προς το περιβάλλον στην υποδομή του δικτύου της μέσα από την ανάπτυξη ενεργειακά αποδοτικού εξοπλισμού και τη χρήση καινοτόμων λύσεων για την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των δραστηριοτήτων της. Δεσμεύεται στην κυκλική οικονομία, προωθώντας την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση των ηλεκτρονικών συσκευών. Η ενθάρρυνση των πελατών να επιστρέφουν τις παλιές συσκευές για ορθή διάθεση και ανακύκλωση είναι ένας τρόπος με τον οποίο η εταιρεία συμβάλλει σε μια πιο βιώσιμη προσέγγιση για τα ηλεκτρονικά της απόβλητα. Συμμετέχοντας σε υπεύθυνες πρακτικές διαχείρισης ηλεκτρονικών αποβλήτων, διασφαλίζει ότι τα ηλεκτρονικά απόβλητα που παράγονται μέσω των δραστηριοτήτων της διαχειρίζονται σωστά, ανακυκλώνονται ή διατίθενται με τρόπο φιλικό προς το περιβάλλον. Επιπροσθέτως, ενσωματώνει ζητήματα βιωσιμότητας στο σχεδιασμό και την κατασκευή των προϊόντων της σε ολόκληρο τον κύκλο ζωής των συσκευών της.

Ο όμιλος συνεργάζεται με τις τοπικές κοινότητες για την υποστήριξη περιβαλλοντικών πρωτοβουλιών, ενθαρρύνοντας συνεργασίες με τοπικές οργανώσεις, ανακατασκευή αθλητικών κέντρων, εκστρατείες δενδροφύτευσης, ή άλλα κοινοτικά έργα. Τα τελευταία χρόνια έχει αναπτύξει έντονη φιλανθρωπική δράση μέσα από την ίδρυση του ιδρύματος Vodafone. Στην Ελλάδα δίνει έμφαση σε τομείς της υγείας, με το πρόγραμμα τηλεϊατρικής, της εκπαίδευσης, με τη δημιουργία των εργαστήριων Stempowering youth, και της κοινωνικής ενσωμάτωσης, με επίκεντρο την Actionaid, τα παιδικά χωριά SOS και το πρόγραμμα World of Difference.

Τέλος, η εταιρεία αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για την εμπλοκή και την εκπαίδευση των εργαζομένων σε βιώσιμες πρακτικές μέσα από την προώθηση της εξοικονόμησης ενέργειας στο χώρο εργασίας, τη μείωση των αποβλήτων και την προώθηση μιας κουλτούρας περιβαλλοντικής ευθύνης.

Η εφαρμογή ενεργειακά αποδοτικών τεχνολογιών και πρακτικών στη Vodafone επέφερε σημαντικά οφέλη για τον όμιλο. Ένα από αυτά είναι η μείωση του λειτουργικού της κόστους. Τα ενεργειακά αποδοτικά μέτρα απέφεραν χαμηλότερους λογαριασμούς κοινής ωφέλειας και συνέβαλαν στη συνολική εξοικονόμηση κόστους.

Οι προτιμήσεις των καταναλωτών τείνουν όλο και περισσότερο προς επιχειρήσεις με περιβαλλοντική συνείδηση. Επιδεικνύοντας δέσμευση για βιωσιμότητα, η Vodafone κατάφερε να προσελκύσει περιβαλλοντικά συνειδητοποιημένους καταναλωτές και να διατηρήσει τους υπάρχοντες πελάτες που εκτιμούν τις υπεύθυνες επιχειρηματικές πρακτικές της. Η ενεργή συμμετοχή σε πρωτοβουλίες βιωσιμότητας και περιβαλλοντικής ευθύνης συνέβαλλαν σε βελτιώσεις στην εταιρική της φήμη, σε αυξημένη αφοσίωση των πελατών της, σε θετική κάλυψη από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και σε ευνοϊκότερη αντίληψη μεταξύ των επενδυτών και των ενδιαφερόμενων μερών.

Η εμπλοκή σε πρακτικές αειφορίας βοήθησε τον όμιλο να ευθυγραμμιστεί με τους περιβαλλοντικούς κανονισμούς. Η εν λόγω προληπτική προσέγγιση μείωσε τον κίνδυνο νομικών ζητημάτων και παράλληλα επηρέασε θετικά το ηθικό και τη δέσμευση των εργαζομένων. Οι εργαζόμενοι αισθάνονται υπερήφανοι να εργάζονται για μια εταιρεία που θέτει ως προτεραιότητα την κοινωνική και περιβαλλοντική υπευθυνότητα, ενώ παράλληλα προσελκύονται νέα talέντα, ιδίως από άτομα που εκτιμούν τη βιωσιμότητα στο χώρο εργασίας.

Ολοκληρώνοντας, η βιωσιμότητα προώθησε και την καινοτομία, καθώς η εταιρεία αναζητά συνεχώς νέους τρόπους για να μειώσει τις περιβαλλοντικές της επιπτώσεις αυξάνοντας την ανταγωνιστικότητα της και τη διαφοροποίηση της στην αγορά. Οι βιώσιμες πρακτικές της διευκόλυναν το άνοιγμα σε νέες αγορές και σε νέα τμήματα πελατών διευρύνοντας τις ευκαιρίες ανάπτυξης.

Κεφάλαιο 6ο: Συζήτηση

Οι εταιρείες που ενστερνίζονται τη βιωσιμότητα ως μέρος της βασικής τους στρατηγικής είναι συχνά πιο ανθεκτικές απέναντι στις οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές προκλήσεις. Οι βιώσιμες πολιτικές έχουν τη δύναμη να βοηθήσουν μια εταιρεία να μετριάσει τους κινδύνους που σχετίζονται με περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα. Οι καταναλωτές εκτιμούν όλο και περισσότερο τις επιχειρήσεις που επιδεικνύουν δέσμευση για ηθικές και βιώσιμες πρακτικές και συχνά αντιμετωπίζονται πιο θετικά από τους πελάτες, τους επενδυτές και το κοινό. Με την προληπτική αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων, μια εταιρεία είναι σε καλύτερη θέση να προσαρμοστεί στους μεταβαλλόμενους κανονισμούς, στις προσδοκίες των καταναλωτών και στις συνθήκες της αγοράς.

Η θετική φήμη που είναι αποτέλεσμα της κοινωνικής και περιβαλλοντικής υπευθυνότητας προσελκύει συνήθως περισσότερους πελάτες και βελτιώνει την αφοσίωση της μάρκας. Πολλοί καταναλωτές αναζητούν ενεργά προϊόντα και υπηρεσίες από εταιρείες που δίνουν προτεραιότητα στη βιωσιμότητα, συνεπώς η οντότητα αποκτάει ευκολότερη πρόσβαση σε νέες αγορές και τμήματα πελατών ενώ ταυτόχρονα ωθείται στην καινοτομία ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητά της στην αγορά.

Η υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών συμβάλλουν στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων. Οι εταιρείες με πολιτικές βιώσιμης επιχειρηματικότητας συμβάλλουν στην ευημερία των οικοσυστημάτων ελαχιστοποιώντας το περιβαλλοντικό τους αποτύπωμα αποτρέποντας την εμπλοκή τους σε νομικά και ηθικά ζητήματα. Ο εν λόγω θετικός αντίκτυπος ενισχύει την καλή θέληση εντός των κοινοτήτων και μεταξύ των περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένων καταναλωτών. Η ενασχόληση με τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών κοινοτήτων, των ΜΚΟ και των προμηθευτών, με διαφανή και ηθικό τρόπο δημιουργεί ισχυρότερες σχέσεις δημιουργώντας καλύτερες συνεργασίες, μειώνοντας τις συγκρούσεις και αυξάνοντας την υποστήριξη των πρωτοβουλιών της εταιρείας. Οι συγκεκριμένες εταιρείες είναι ευκολότερο να συνάψουν στρατηγικές συνεργασίες με ομοϊδεάτες οργανώσεις, δημιουργώντας ευκαιρίες για συνεργασία και αμοιβαία υποστήριξη.

Οι βιώσιμες πρακτικές μπορούν να αποτελέσουν ισχυρό παράγοντα για την προσέλκυση και διατήρηση κορυφαίων ταλέντων. Οι εργαζόμενοι συχνά αναζητούν εργοδότες με δέσμευση στην κοινωνική και περιβαλλοντική υπευθυνότητα, γεγονός που οδηγεί σε υψηλότερη εργασιακή ικανοποίηση και ηθικό.

Η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας σε μια επιχείρηση όχι μόνο συμβάλλει στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα αλλά μπορεί επίσης να οδηγήσει σε εξοικονόμηση κόστους. Για παράδειγμα, τα μέτρα ενεργειακής απόδοσης, η μείωση των αποβλήτων και η βελτιστοποίηση των πόρων συνδράμουν σε χαμηλότερο λειτουργικό κόστος με την πάροδο του χρόνου.

Το τοπίο των προτιμήσεων των καταναλωτών συνεχώς εξελίσσεται, επομένως είναι σκόπιμο οι επωνυμίες να παραμένουν ενημερωμένες και να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες αγορές. Είναι σημαντικό για τις εταιρείες να προσεγγίζουν τη βιώσιμη επιχειρηματικότητα ως αναπόσπαστο μέρος της συνολικής επιχειρηματικής στρατηγικής τους και όχι απλώς ως ένα σύνολο μεμονωμένων πρωτοβουλιών. Μια ολιστική και αφοσιωμένη προσέγγιση είναι πιο πιθανό να αποφέρει βιώσιμα θετικά αποτελέσματα.

Κεφάλαιο 7ο: Συμπέρασμα

Η έννοια της βιώσιμης-αιεφόρου ανάπτυξης αναγνωρίζεται για τον πολύπλευρο και επεκτατικό χαρακτήρα της. Είναι πολυδιάστατη, επηρεάζει και επηρεάζεται από όλες τις σφαίρες της ανθρώπινης δραστηριότητας και παράλληλα επεκτατική, έχοντας ταυτόχρονα παγκόσμιο αντίκτυπο και διαχρονική ποιότητα. Στον πυρήνα της, η βιώσιμη ανάπτυξη συνυφαίνει τρεις κεντρικούς άξονες: οικονομία, κοινωνία και περιβάλλον (Simonis, 2017). Κατά συνέπεια, οι στόχοι της περιέχουν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων (Jonathan, 2000).

Η αιεφόρος ανάπτυξη επιδιώκει την αρμονία μεταξύ της οικονομικής προόδου, της κοινωνικής ισότητας και της οικολογικής προστασίας. Η βιώσιμη-αιεφόρος ανάπτυξη στοχεύει πρωτίστως την οικονομική ανάπτυξη, η οποία αποτελεί κρίσιμο στόχο δεδομένης της κεντρικής της θέσης στις οικονομικές δραστηριότητες. Η αιεφόρος ανάπτυξη αναφέρεται στη διαδικασία χρήσης των πόρων με τρόπο που να ικανοποιεί τις τρέχουσες ανάγκες χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες. Τόσο οι παγκόσμιες όσο και οι εγχώριες προοπτικές είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης. Η προστασία της παγκόσμιας βιοποικιλότητας είναι πράγματι ζωτικής σημασίας για την αιεφόρο ανάπτυξη. Οι διεθνείς προσπάθειες, όπως η Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα, αποσκοπούν στη διατήρηση και τη βιώσιμη χρήση των βιολογικών πόρων της Γης. Τα κράτη συνεργάζονται για την προστασία των οικοσυστημάτων, τη διατήρηση των ειδών και την ανταλλαγή γνώσεων σχετικά με τη διαχείριση της βιοποικιλότητας.

Η αιεφόρος ανάπτυξη στην Ελλάδα περιλαμβάνει ένα φάσμα οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στην προώθηση της μακροπρόθεσμης ευημερίας, εξασφαλίζοντας παράλληλα την ευημερία των σημερινών και των μελλοντικών γενεών. Ο Ελλαδικός χώρος υφίσταται επί του παρόντος έντονες δημογραφικές, κοινωνικές, πολιτιστικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές αλλαγές με αποτέλεσμα την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και την απειλή των επιτευγμάτων αιεφορίας όσον αφορά το εδαφικό αλλά και την παράκτια ζώνη και τους θαλάσσιους πόρους. Επιπλέον, η χώρα μας είναι ευάλωτη στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, συμπεριλαμβανομένης της αύξησης των θερμοκρασιών και της αλλαγής των προτύπων βροχόπτωσης. Οι προσπάθειες βιώσιμης ανάπτυξης περιλαμβάνουν τόσο τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής μέσω της μείωσης των εκπομπών όσο και την προσαρμογή της κοινωνίας στο μεταβαλλόμενο κλίμα για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας. Επιπροσθέτως,

η προστασία της πλούσιας βιοποικιλότητας της χώρας είναι ζωτικής σημασίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι προσπάθειες για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, την πρόληψη της αποψίλωσης των δασών και την αντιμετώπιση ζητημάτων όπως η παράνομη υλοτομία συμβάλλουν στην ενίσχυση της περιβαλλοντικής της βιωσιμότητας.

Οι Στόχοι της Βιώσιμης Ανάπτυξης απαιτούν τη συμμετοχή τόσο των κυβερνήσεων όσο και του ιδιωτικού τομέα σε μία συλλογική προσπάθεια και εργασία με στόχο τη μεταμόρφωση του κόσμου σε έναν βιώσιμο πλανήτη για όλους. Η βιώσιμη ανάπτυξη ανοίγει το δρόμο συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη για την καταπολέμηση της φτώχειας, της περιβαλλοντικής υποβάθμισης, της ανισότητας, της δικαιοσύνης, της ειρήνης, της προστασίας του περιβάλλοντος έχοντας κοινό όραμα τη βελτίωση της ποιότητας ζωής παγκοσμίως. Η διεθνής συνεργασία είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Η Συμφωνία του Παρισιού, στο πλαίσιο της Σύμβασης-Πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC), φέρνει τις χώρες σε επαφή για να δεσμευτούν για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, την προσαρμογή στις κλιματικές επιπτώσεις και τη στήριξη των ευάλωτων εθνών.

Οι επιχειρηματίες στις μέρες μας διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της αειφορίας. Η σχέση μεταξύ των διαδικασιών δημιουργίας επιχειρήσεων και της συνολικής ευεξίας αντιπροσωπεύεται από τη βιώσιμη επιχειρηματικότητα. Οι επιχειρηματίες που έχουν συμπεριφερθεί με βιώσιμο τρόπο έχουν τη δύναμη να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των σύγχρονων καταναλωτών χωρίς να θέτουν σε κίνδυνο την ευημερία των μελλοντικών γενεών συνδυάζοντας και τους τρεις πυλώνες της βιώσιμης επιχειρηματικότητας δηλαδή της οικονομίας, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος. Προς αυτή την κατεύθυνση παρακινούνται οι σύγχρονοι επιχειρηματίες να εφαρμόσουν ηθικές ενέργειες που αποδίδουν οφέλη τόσο στην κοινωνία όσο και στο περιβάλλον (Larsson et al., 2016).

Η πράσινη επιχειρηματικότητα είναι ένας δυναμικός και εξελισσόμενος τομέας που ευθυγραμμίζει τις επιχειρηματικές δραστηριότητες με την περιβαλλοντική διαχείριση. Καθώς η παγκόσμια εστίαση στη βιωσιμότητα αυξάνεται, οι πράσινοι επιχειρηματίες διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην προώθηση θετικών αλλαγών και στην απόδειξη ότι οι κερδοφόρες επιχειρήσεις μπορούν επίσης να είναι περιβαλλοντικά υπεύθυνες. Η κοινωνική επιχειρηματικότητα, από την άλλη πλευρά, ασχολείται με κοινωνικά ζητήματα και στοχεύει

στη δημιουργία θετικών κοινωνικών αλλαγών μέσω επιχειρηματικών εγχειρημάτων (Bobkova et al., 2021).

Ολοκληρώνοντας, η βιωσιμότητα και η επιχειρηματικότητα είναι αλληλένδετες έννοιες, με τους επιχειρηματίες να διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην προώθηση θετικών αλλαγών μέσω καινοτόμων, κοινωνικά υπεύθυνων και περιβαλλοντικά συνειδητοποιημένων επιχειρηματικών πρακτικών. Ως αποτέλεσμα, τα τελευταία δέκα χρόνια, οι επιχειρήσεις και οι επιχειρηματίες ενδιαφέρθηκαν περισσότερο να μάθουν για τις πραγματικές επιπτώσεις των δραστηριοτήτων τους στην κοινωνία και το περιβάλλον (Aghelie et al., 2016). Με την υιοθέτηση μιας ολιστικής και ολοκληρωμένης προσέγγισης της βιωσιμότητας, οι επιχειρήσεις μπορούν όχι μόνο να μειώσουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις τους, αλλά και να ενισχύσουν τη φήμη τους, να μειώσουν το λειτουργικό κόστος και να τοποθετηθούν για μακροπρόθεσμη επιτυχία σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο παγκόσμιο τοπίο (Howood et al., 2015).

Κεφάλαιο 8ο: Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα

Η διασταύρωση της βιωσιμότητας και της επιχειρηματικότητας είναι ένα πλούσιο και εξελισσόμενο πεδίο με πολυάριθμους δρόμους για μελλοντική έρευνα. Κάποια προτεινόμενα ερευνητικά θέματα που θα μπορούσαν να διευρύνουν περισσότερο τις γνώσεις αναφορικά με το αντικείμενο της βιωσιμότητας και της επιχειρηματικότητας ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα είναι τα εξής:

Καταναλωτική συμπεριφορά και βιώσιμη επιχειρηματικότητα: Διερεύνηση του ρόλου των προτιμήσεων και της συμπεριφοράς των καταναλωτών στην επιτυχία των βιώσιμων επιχειρήσεων. Θα εξεταστούν πώς οι στρατηγικές μάρκετινγκ και η εκπαίδευση των καταναλωτών μπορούν να προωθήσουν βιώσιμα προϊόντα και υπηρεσίες και αν οι καταναλωτές είναι έτοιμοι να πληρώσουν μεγαλύτερο αντίτιμο στην τιμή για να τα αποκτήσουν.

Ανθεκτικότητα και προσαρμογή στις βιώσιμες επιχειρήσεις: Μελέτη για τον τρόπο που οι βιώσιμοι επιχειρηματίες πλοηγούνται και προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς, στα περιβάλλοντα πολιτικής και στις παγκόσμιες προκλήσεις και πώς η ανθεκτικότητα συμβάλλει στη μακροπρόθεσμη επιτυχία των επιχειρήσεών τους.

Εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ) και επιχειρηματικότητα: Μελέτη του τρόπου που υφίσταται η ΕΚΕ επιχειρηματικά εγχειρήματα. Μέσα από αυτόν τον αντίκτυπο των κοινωνικά υπεύθυνων πρακτικών θα διαπιστωθεί αν τελικά ενισχύεται η φήμη της μάρκας, αν ενισχύεται η αφοσίωση των πελατών και η συνολική επιχειρηματική επιτυχία.

Επιχειρηματικότητα κυκλικής οικονομίας: Διερεύνηση πώς οι επιχειρηματίες μπορούν να συμβάλλουν και να ευδοκμήσουν σε μια κυκλική οικονομία σχεδιάζοντας προϊόντα και επιχειρηματικά μοντέλα που δίνουν προτεραιότητα στην αποδοτικότητα των πόρων, τη μείωση των αποβλήτων και την επαναχρησιμοποίηση των υλικών.

Επενδύσεις με αντίκτυπο και κοινωνική επιχειρηματικότητα: Εξέταση του ρόλου του αντίκτυπου των επενδύσεων στη στήριξη και προώθηση της βιώσιμης επιχειρηματικότητας. Μέσα από την ανάλυση της αποτελεσματικότητας της κοινωνικής επιχειρηματικότητας θα καταγραφούν στοιχεία για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών και κοινωνικών προκλήσεων.

Πράσινες τεχνολογίες και νεοφυείς επιχειρήσεις: Μελέτη του ρόλου των τεχνολογικών νεοσύστατων επιχειρήσεων στην ανάπτυξη και εφαρμογή καινοτόμων λύσεων για την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, για παράδειγμα οι τεχνολογίες καθαρής ενέργειας, η βιώσιμη γεωργία και η διαχείριση των υδάτων.

Οικολογική επιχειρηματικότητα στις αναπτυσσόμενες οικονομίες: Διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο οι επιχειρηματίες στις αναπτυσσόμενες χώρες μπορούν να συμβάλουν στη βιώσιμη ανάπτυξη με την αντιμετώπιση τοπικών περιβαλλοντικών προκλήσεων και τη δημιουργία κοινωνικά υπεύθυνων επιχειρήσεων.

Βιώσιμη επιχειρηματικότητα στην αλυσίδα εφοδιασμού: Εξέταση του τρόπου με τον οποίο οι επιχειρηματίες μπορούν να προωθήσουν τη βιωσιμότητα σε όλη την αλυσίδα εφοδιασμού, από την προμήθεια πρώτων υλών έως την παράδοση του τελικού προϊόντος, και του αντίκτυπου αυτών των πρακτικών στην επιχειρηματική επιτυχία.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

Γεωργιάδου Β. κ.α. (2002), Παγκοσμιοποίηση και Περιβάλλον, Ελληνικά Γράμματα, ΔΙΠΕ, Αθήνα.

Καραμέρη Α. (2006), Διερεύνηση των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών για την Αειφόρο Ανάπτυξη, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, σελ. 1-6.

Καρβούνης Σωτ.-Γεωργακέλλος Δημ. (2003), Διαχείριση του Περιβάλλοντος, εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, σελ. 218

Λιώκη- Λειβαδά, Η. & Ασημακοπούλου, Μ. (2014), Ήπιες και Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, Σύγχρονες Τεχνολογίες, εκδόσεις Συμμετρία

Μήτουλα Ρ.-Αστάρια Ο-Ε.-Καλδής Π. (2008), Βιώσιμη Ανάπτυξη, εκδοτικός οίκος Rosili, σελ. 43-44.

Πολύζος, Σ. (2022), Διαχείριση Φυσικών Πόρων και Βιώσιμη Ανάπτυξη, Θεσσαλονίκη, εκδόσεις Τζιόλας

Πολυράκης, Ι. (2013), Περιβαλλοντική Γεωργία, Αθήνα, εκδόσεις Ψύχαλου

Σακελλαροπούλου, Κ. και Σεκέρογλου, Ν. (2006). Η Βιώσιμη Διαχείριση των Υδατικών Πόρων. Αθήνα: Νόμος και Φύση.

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
http://mioecsde.org/epeaek09/basic_docs/renewed_eu_sds_el.pdf.pdf

Τροβά, Ε. (2005). Η προστασία των υδατικών πόρων σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο και το Σύνταγμα (ΣτΕ Ολ. 1688/2005). Αθήνα. Περιοδικό "Δίκαιο".

Τσακίρης, Γ. (2012), Εισαγωγή στη διαχείριση υδατικών πόρων, εκδόσεις Συμμετρία

Πάλλης, Α. (2014), Σημειώσεις μαθήματος Ευρωπαϊκή Λιμενική Πολιτική

Τσελέντης, Β. (2008), Περιβαλλοντική Διαχείριση και Λιμενικές Υπηρεσίες. Αθήνα, εκδόσεις Σταμούλη

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Abualtaher, M., Rustad, T. et Skjøndal Bar, E. (2021), Systemic insights on the integration of UN sustainable development goals within the Norwegian salmon value chain *Applied Sciences*, 11 (24), p. 12042, 10.3390/app112412042

Ahmad, N. (2014), Selection of renewable energy sources for sustainable development of electricity generation system using analytic hierarchy process: a case of Malaysia, *Renew. Energy*

Alam, M.F.B., Tushar, S.R., Zaman, S.M., Gonzalez, E.D.S., Bari, A.M., Karmaker C.L. (2023) Analysis of the drivers of agriculture 4.0 implementation in the emerging economies: Implications towards sustainability and food security *Green Technol. Sustain.*, 1 (2), Article 100021, 10.1016/j.grets.2023.100021

Al-Shaer, H. & Hussainey, K. (2022), Sustainability reporting beyond the business case and its impact on sustainability performance: UK evidence *J. Environ. Manag.*

Amitrajeet, A., Batabyal, James R. Kahn, Robert V. O'Neill. (2003). On the scarcity value of ecosystem services. *Journal of Environmental Economics and Management*. 46 (1111), 334-352.

Arimura, T. (2016), The effect of ISO 14001 on environmental performance: resolving equivocal findings, *J. Environ. Manag.*

Arocena P. (2021), The impact of ISO 14001 on firm environmental and economic performance: the moderating role of size and environmental awareness *Bus. Strat. Environ.*

Barla, P. (2007), ISO 14001 certification and environmental performance in quebec's pulp and paper industry, *J. Environ. Econ. Manag.*

Bebbington, J., Dillard, J. et Vinnari, E. (2017), Accounting and sustainable development: reflections and propositions, *Crit. Perspect. Account.*

Bhattacharyya, J., Dash, M, Hewege, C., Balaji, M., Lim, M. (2022) *Social and sustainability marketing: A casebook for reaching your socially responsible consumers through marketing science*, Routledge, New York

Boar, A., Bastida, A. et Marimon F. (2020), A systematic literature review relationships between the sharing economy, sustainability and sustainable development goals, *Sustainability*, 12 (17) p. 6744, 10.3390/su12176744

Bobkova, A. (2021), Environmental responsibility in the development of green entrepreneurship, *Studies of Applied Economics*

Bond, A. & Morrison- Saunders, A. (2013). Challenges in determining the effectiveness of sustainability assessment, *Sustainability assessment pluralism, practice and progress*, Routledge, Taylor & Francis Group, pp. 37-50

Bose, S. (2017), Non-financial disclosure and market-based firm performance: the initiation of financial inclusion, *J. Contemp. Account. Econ.*

Busco, C., Malafrente, I., Pereira, J. et Starita, M. G. (2019), The determinants of companies' levels of integration: Does one size fit all? *Br. Account. Rev.*

Carrión-Flores, C. (2013), Do voluntary pollution reduction programs (VPRs) spur or deter environmental innovation? Evidence from 33/50, *J. Environ. Econ. Manag.*

Chang C. (2015), Corporate environmentalism and environmental innovation, *J. Environ. Manag.*.

Chu, F. (2021), How does policy perception affect green entrepreneurship behavior? An empirical analysis from China

Dacin, M. Dacin, A., Tracey, P. (2011), Social entrepreneurship: A critique and future directions, *Organization Science*, 22 (5) , pp. 1203-1213, 10.1287/orsc.1100.0620

Dean J. & McMullen, S. (2007), Toward a theory of sustainable entrepreneurship: Reducing environmental degradation through entrepreneurial action, *Journal of Business Venturing*, 22 (1) (2007), pp. 50-76,

Desing, Harald & Braun, Gregor & Hirschier, Roland. (2020). Ecological resource availability: A method to estimate resource budgets for a sustainable economy. *Global Sustainability*. 3. 10.1017/sus.2020.26.

Di Vaio, A. et Varriale, L. (2020), SDGs and airport sustainable performance: evidence from Italy on organisational, accounting and reporting practices through financial and non-financial disclosure, *J. Clean. Prod.*

Di, Vaio A., Hassan, R., Chhabra, M., Arrigo, E., Palladino, R. (2022), Sustainable entrepreneurship impact and entrepreneurial venture life cycle: A systematic literature review, *J. Clean. Prod.* (2022), Article 134469, 10.1016/j.jclepro.2022.134469

Edward B. Barbier. (2011). Transaction costs and the transition to environmentally sustainable development. *Environmental Innovation and Societal Transitions*. 1, 58- 69.

Gao, X. (2021), The comparative impact of solar policies on entrepreneurship in the U.S. solar photovoltaic installation industry, *Energy Policy*

Gast, J., Gundolf, B. et Cesinger, B. (2017), Doing business in a green way: A systematic review of the ecological sustainability entrepreneurship literature and future research directions, *Journal of Cleaner Production*, 147 (2017), pp. 44-56, 10.1016/j.jclepro.2017.01.065

Greco, A. & de Jong G. (2017), Sustainable entrepreneurship: Definitions, themes and research gaps, *Cent. Sustain. Entrep.* pp. 1-36.

Gu, W. & Wang, J. (2022), Research on index construction of sustainable entrepreneurship and its impact on economic growth, *J. Bus. Res.*, 142 (2022), pp. 266-276, 10.1016/j.jbusres.2021.12.060.

Gupta, B.B., Gaurav, A., Panigrahi, P.K., Arya, V. (2023), Analysis of artificial intelligence-based technologies and approaches on sustainable entrepreneurship, *Technol. Forecast. Soc. Change*, 186 (2023), Article 122152, 10.1016/j.techfore.2022.122152.

Forman, R. (2014), *Urban Ecology: Science of Cities*, Publisher: Cambridge University Press.

Haleem, A., Javaid, M., Singh, R.P., Suman, R., Qadri, M.A. (2023), A pervasive study on green manufacturing towards attaining sustainability, *Green Technol. Sustain.* (Article 100018, 10.1016/j.grets.2023.100018).

Hickel, Jason. (2019). The contradiction of the sustainable development goals: Growth versus ecology on a finite planet. *Sustainable Development*. 27. 10.1002/sd.1947.

Holzmann, P., Gregori P. (2023), The promise of digital technologies for sustainable entrepreneurship: A systematic literature review and research agenda *Int. J. Inf. Manage.*, 68 Article 102593, 10.1016/j.ijinfomgt.2022.102593.

Hopwood, B., Mellor, M et O' Brein, G. (2015), Sustainable development: Mapping different approaches, *Sustainable Development*, 13 (1), pp. 38-52, 10.1002/sd.244

Horisch, J., Scjaltegger, S. et Freeman, E. (2020), Integrating stakeholder theory and sustainability accounting: a conceptual synthesis, *J. Clean. Prod.*

Ike, M., Donovan, J., Toppo, C et Masli, E. (2019), The process of selecting and prioritising corporate sustainability issues: insights for achieving the Sustainable Development Goals, *J. Clean. Prod.*

Johnsson, F., Karlsson, I., Rootzén, J., Ahlbäck, A. et Gustavsson, M. (2020), The framing of a sustainable development goals assessment in decarbonizing the construction industry – avoiding “greenwashing”, *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 131 Article 110029, 10.1016/j.rser.2020.110029

Jonathan M., (2000), “Basic Principles of Sustainable Development”, Global Development and Environment Institute, Tufts University, Working Paper 00-04

Journeault, M., Perron, A. & Vallieres, L. (2021), The collaborative roles of stakeholders in supporting the adoption of sustainability in SMEs, *J. Environ. Manag.*

Kumar, S., Paltrinieri, A., Lim, W., Pandey, N. et Mukherjee, D. (2022), European Journal of International Management: Past, present and future. *European Journal of International Management*, 18 (1), pp. 1-31

Lam, David & Hinz, Elvira & Lang, Daniel & Tengö, Maria & von Wehrden, Henrik & Martín-López, Berta. (2020). Indigenous and local knowledge in sustainability transformations research: A literature review. *ECOLOGY AND SOCIETY*. 25. 10.5751/ES-11305-250103.

Lannelongue G. (2015), Time compression diseconomies in environmental management: the effect of assimilation on environmental performance, *J. Environ. Manag.*

Larsson, M., Milestad R., Hahn T., Von Oelreich J. (2016), The resilience of a sustainability entrepreneur in the Swedish system, *Sustainability*, 8 (6), p. 550, 10.3390/su8060550

Lim, M. (2022), The sustainability pyramid: A hierarchical approach to greater sustainability and the United Nations Sustainable Development Goals with implications for

marketing theory, practice, and public policy, *Australasian Marketing Journal*, 30 (2) (2022), pp. 142-150

Lionello, P., Planton, S. et Rodo, X. (2008), Preface: Trends and climate change in the Mediterranean region, *Global and planetary Change*, Volume 63, Issues 2–3, September 2008, Pages 87-89

Meca– Emma, G. et Martinez – Ferrero, G. (2021), Is SDG reporting substantial or symbolic? An examination of controversial and environmentally sensitive industries, *J. Clean. Prod.*

Moya-Clemente, I., Ribes-Giner, G. et Chaves-Vargas, C. (2018), Sustainable entrepreneurship: An approach from bibliometric analysis, *Journal of Business Economics and Management*, 22 (2), 10.3846/jbem.2021.13934

Neumann, T. (2022), Impact of green entrepreneurship on sustainable development: An ex-post empirical analysis, *Journal of Cleaner Productio*

OECD (2006) *Cost-Benefit Analysis and the Environment: Executive Summary* Tim O’Riordan, Andrew Jordan. (1997). *Sovereignty. Global Environmental Change*. 7 (2), 175-177.

Orazalin, N. & Mahmood, M. (2018), Economic, environmental, and social performance indicators of sustainability reporting: evidence from the Russian oil and gas industry, *Energy Pol.*

Pearce D.-Markandrya A.-Barbier E.B. (1989), *Blueprint for a green economy*, Earthscan Publ. Ltd., London

Peng, K. (2021), Evaluating the potential impacts of land use changes on ecosystem service value under multiple scenarios in support of SDG reporting: a case study of the Wuhan urban agglomeration, *J. Clean. Prod.*

Permatasari, P. & Gunawan, J. (2023), Sustainability policies for small medium enterprises: WHO are the actors?, *Clean. Responsible Consumption*, Elsevier

Piet, E., Nils, K. et Quigley John M. (2013), The economics of green buildings, *Rev. Econ. Stat.*, 95 (1) pp. 50-63

Redmond, J., Walker, E. & Wang, C. (2008), Issues for small businesses with waste management, *J. Environ. Manag.*

Renaud, Fabrice & Zhou, Xin & Boshier, Lee & Barrett, Brian & Huang, Suiliang. (2020). Synergies and trade-offs between sustainable development goals and targets: innovative approaches and new perspectives. *Sustainability Science*. 15. 10.1007/s11625-020-00815-9.

Rosário, A.T., Raimundo, R.J., Cruz, S.P. (2022), Sustainable entrepreneurship: a literature review, *Sustainability*, 14 (9) (2022), p. 5556, 10.3390/su14095556

Rosati, F. & Faria, L. (2019), Addressing the SDGs in sustainability reports: the relationship with institutional factors, *J. Clean. Prod.*

Sadiq M., Nonthapot S., Mohamad S., Chee Keong O., Ehsanullah S., Iqbal N. (2022), Does green finance matter for sustainable entrepreneurship and environmental corporate social responsibility during COVID-19? *China Finance Rev. Int.*, 12 (2) (2022), pp. 317-333, 10.1108/CFRI-02-2021-0038

Sarango-Lalangui, P., Santos, J.L.S., Hormiga, E. (2018), The development of sustainable entrepreneurship research field, *Sustainability*, 10 (6) (2018), p. 2005, 10.3390/su10062005

Sardá, Rafael & Pogutz, Stefano. (2018). Corporate sustainability in the 21st century. 10.4324/9781315180908-2.

Schaltegger, S., Wagner, M. (2011), Sustainable entrepreneurship and sustainability innovation: categories and interactions, *Bus. Strategy Environ.* 20 (4) (2011), pp. 222-237, 10.1002/bse.682

Schaltegger, S., Beckmann, M., Hockerts, K. (2018), Collaborative entrepreneurship for sustainability. Creating solutions in light of the U.N. sustainable development goals, *Int. J. Entrep. Vent.*, 10 (2) (2018), pp. 131-152, 10.1504/IJEV.2018.092709

Schaper, M. (2016), *Making Ecopreneurs: Developing Sustainable Entrepreneurship*, CRC Press, London, UK

Shepherd, D.A., Patzelt, H. (2011), The new field of sustainable entrepreneurship: Studying entrepreneurial action linking what is to be sustained with what is to be developed, *Entrep. Theory Pract.*, 35 (1) (2011), pp. 137-163

Shields, R. (2019), The sustainability of international higher education: student mobility and global climate change, *J. Clean. Prod.*

Simonis, Udo. (2017). *The Age of Sustainable Development* The Age of Sustainable Development Jeffrey D. Sachs Columbia University Press New York, NY 2015 xvii + 543 pp. ISBN: 978-0-231-17315-5. *International Journal of Social Economics*. 44. 2500-2502. 10.1108/IJSE-08-2016-0224.

Smith, H., Discetti, R., Bellucci, M. & Acuti, D. (2022) SMEs engagement with the Sustainable Development Goals: A power perspective, *Journal of Business Research*, 149, pp. 112-122.

Soh, K. & Wong, W. (2021), Circular economy transition: Exploiting innovative eco-design capabilities and customer involvement, *Journal of Cleaner Production*, 320, Article 128858.

Sullivan, K. (2018), Using industrial ecology and strategic management concepts to pursue the Sustainable Development Goals, *J. Clean. Prod.*

Terán-Yépez, E., Marín-Carrillo, M. et Casado-Belmonte, M. (2020), Sustainable entrepreneurship: Review of its evolution and new trends, *Journal of Cleaner Production.*, 252 (2020), 10.1016/j.jclepro.2019.119742.

Terán-Yépez, E., Marín-Carrillo, G.M., del Pilar Casado-Belmonte, M., de las Mercedes Capobianco-Uriarte, M. (2020), Sustainable entrepreneurship: Review of its evolution and new trends *J. Clean. Prod.*, 252 (2020), Article 119742, 10.1016/j.jclepro.2019.119742

Testa, F. (2014). EMAS and ISO 14001: the differences in effectively improving environmental performance, *J. Clean. Prod.*

UNDP. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. United Nations.

Wang, X. et al.(2020), Economic impacts of ISO 14001 certification in China and the moderating role of firm size and age, *J. Clean. Prod.*

Watson, R., Nielsen, R., Wilson, H., Macdonald, K., Mera, C. et Reisch, L. (2023), Policy for sustainable entrepreneurship: A crowdsourced framework, *Journal of Cleaner Production*, 383, 10.1016/j.jclepro.2022.135234

Westman, L., Luederitz, C., Kundurpi, A., Mercado, A.J., Burch, S.L. (2023), Market transformations as collaborative change: Institutional co-evolution through small business entrepreneurship, *Bus. Strategy Environ.*, 32 (2) (2023), pp. 936-957, 10.1002/bse.3083

Winkelmann, W. (2003), Port Competitiveness and Port Competition. Two of a kind? *Proceedings of the 23rd IAPH World Ports Conference*, Durban.

Xuan Liu. (2013). Time consistency of optimal monetary and fiscal policy in a small open economy. *Journal of International Money and Finance*. 36, 47-67.

Zhang, Sheng & Xu, Meng & Yang, Yifu & Song, Zeyu. (2021). Technological Innovation, Production Efficiency, and Sustainable Development: A Case Study from Shenzhen in China. *Sustainability*. 13. 10827. 10.3390/su131910827.

Ηλεκτρονικές Πηγές

American University, Washington College of Law, Pence Law Library <http://wcl.american.libguides.com/content.php?pid=455926&sid=4155372>, (accessed 02/11/2023)

Blasco, J., King, A. et Jayaram, S. (2018), How to report on the SDGs: What good looks like and why it matters, KPMG , Retrieved

Brundtland, G.H. (1987) *Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development*. Geneva, UN-Dokument A/42/427. <http://www.un-documents.net/ocf-ov.htm>

Du Pisanu A. Jacobus (2006), “Sustainable development-historical roots of the concept”, *Environmental Sciences*, Vol.3, Issue 2, p. 83-96. <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/15693430600688831%20> (accessed%2003/11/2023)

Dyllick, Thomas & Muff, Katrin. (2015). Clarifying the Meaning of Sustainable Business: Introducing a Typology From Business-as-Usual to True Business Sustainability. 29. 156-174. 10.1177/1086026615575176.

EU law - types, application, search | European Union. (n.d.). European Union. http://europa.eu/eu-law/decisionmaking/treaties/pdf/treaty_on_european_union/treaty_on_european_union_el.pdf%20

European Commission, Press Release Database, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-1342_el.htm

General Services Administration, (2013), Letter to the U.S. secretary of energy, Available at: https://www.gsa.gov/cdnstatic/GSA_Green_Building_Certification_Systems_Review_Letter_to_Sec_Energy.pdf. (Accessed 21 December 2023)

Green Building Council, (2020), LEED rating system, Available at: <https://www.usgbc.org/leed>. (Accessed 20 December 2023)

Green Building Council, (2020), Why LEED, Available at: <https://www.usgbc.org/leed/why-leed>. (Accessed 15 December 2023)

<https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2018/02/how-to-report-on-sdgs.pdf>
Northern Ireland Local Government Sustainable Development Forum, Sustainable ni, <http://www.sustainableni.org/sustainable-development/sustainability-principles/index.php>

Herman, E., (2002), Sustainable Development: Definitions, Principles, Policies, Invited Address, World Bank, Washington D.C., http://millenniumindicators.un.org/unsd/envAccounting/ceea/archive/Framework/Daly_SD_Def_Priciples_Policies.PDF

Sustainable Development Commission, U.K. http://www.sd-commission.org.uk/pages/the_principles.html

Tallgauer, M., & Schank, C. (2023). Rethinking Economics Education for Sustainable Development: A Posthumanist Practice Approach. Sustainability, 15(11), 9018. MDPI AG. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.3390/su15119018>

The Club of Rome, The story of the Club of Rome, <http://www.clubofrome.org/?p=375>, (accessed 03/11/2023)

The Environmental, Economic, and Social Components of Sustainability. 2015. The Environmental, Economic, and Social Components of Sustainability. [ONLINE] Available at: <http://cwanamaker.hubpages.com/hub/The-Environmental-Economicand-Social-Components-of-Sustainability>. [Accessed 10 October 2023].

U.N.E.P., Principles of Sustainable Development, http://www.unep.org/training/programmes/Instructor%20Version/Part_1/readings/Principles_of_Sustainable_Development.pdf

United Nations Environment Programme, <http://www.unep.org/about/> (accessed 03/11/2023)

United Nations, Framework Convention on Climate Change, http://unfccc.int/kyoto_protocol/items/2830.php

United Nations, Sustainable Development Goals, <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>

United States Environmental Protection Agency, <https://www.epa.gov/nepa/what-national-environmental-policy-act>, (accessed 3/11/2023)

Vitalis Vangelis (2004), Science, “Economics and Sustainable Development: Making Measurement Meaningful”, *Environmental Sciences*, 1:2, 201-230 <http://dx.doi.org/10.1080/15693430512331342622>

World Health Organization, <http://www.who.int/trade/glossary/story097/en/>

